دالماسو پنډ

دپښتو متلونو دویلو ځایونه او علتونه

لیکوال

محمود (حمیدزی)

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پيژندنه
نوم:دالماسوپنډ
ليکوال:محمودحميدزی
دقلمي ليکولونيټه: 1397هـ ش

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

داکتاب (دالماسو پنډ) زه په ډېره مینه دپښتوژبې دبډاینې او پرمختــګ لپــاره زحمــت ایســتونکو اوددې ژبـــې رښـــتني چوپړیالانو ته ډالۍ کوم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکوال خبرې

پښتو هغه ویاړلې ژبه ده چې دنثراونظم پریمانه توکي پکښې شتون لري. داویاړلې ژبه په خپل ولسي شفاهي ادب کې دلنډ یو په شان دنظمونواو دمتل په شان نظمونو اونثرونوڅخه خورا بډیه ده چې یاد نظمونه اونثرونه په بیلا بیلو وختونو کې ددې ژبې ویونکو دلوري ویل سوي اوخوله پرخوله دیونسل څخه بل نسل پوري رسیدلي دي،خوپه اوسني وخت (ننې عصر)کې ددې اړینو او ارزښتمنو نظمونو اونثرونو دورکیدا وېره ځکه زیاته سوي ده چې ډېر وګړي په عصري وسیلوکې دومره اړم سوي دي چې ځینوڅخه یې دخپل ژبې دا ارزښت لرونکي توکي دپامه غورځولي دي او اوس زموږځوانان په خپلو ذهنونو کې دې ارزښت لرونکوتوکوته دبدمرغه ځای نه ورکوي،دومره بوخت دي چې دا ارزښت لرونکي توکي دنه پاملرنې لکبله دورکیدو درپولې رسیدلي دي اوکه چیرې موږپښتانه خپل دې دولسي ادب اړینو اوازښتمنو توکو یاني،یعني لنډیواومتلونوته پاملرنه زیاته نه کړو نو لیرې نه ده چې خدی جل جلاله مکړه موږبه ددې ولسي نظمونواونثرونو څخه بې برخې سو.زه دلته دالیکنه اوڅیړنه دولسي ادب دنظم اونثرګڼډې برخې (متل)ته ځانګړې کوم اودوې موخې لرم:لومړۍ داچې ددې بډایه برخې ځینې توکي دلته خوندي کړم اودوهم داچې زه دخپل څیړنې سره سم هغه ځایونه اوعلتونه په نښه او روښانه کړم کوم ځایونه چې پښتانه متلونه دخبروپه دوام کې دخپل پیاوړي دلیل په توګه دخپلو خبرو دلاښه ثابتولو،دخپلوخبرو دپخوالي،اړین والي اوبډاینې لپاره کاروي.زه لومړی کس ښايي نه اوسم چې دابرخه درڅیړنې لاندې نیسم اوکار ورته کوم.زه دهغوتپولو لیکوالانوڅخه ډېره مننه کوم کوموچې زموږ دژبې دادب ددې برخې اونورو برخولپاره نستړي کیدونکي هلې ځلې کړي دي!البته یادونه کوم چې زه دانه وایم چې زما داڅیړنه سل فصده سمه ده: بلکې زه داوایم چې مایوازي دالیکنه اوڅیړنه دخپلې خوږې ژبې سره دمینې اوهغه حق لمخې چې زما خوږه ژبه یې پرمالري کړي ده!زه ستاسودرنولوستونکوڅخه په ډېر درناوي هیله کوم چې زما د تیروتونوپه خاطر ما ګرم ونه ګڼې: ځکه زه دخپل توان سره سم پوره هڅه کوم چې تیروتنه ونه کړم!دیادونې وړده چې ووایم چې زه حقیر دلته دمتل پرسم والي،ګټې اوناسم والي،نه ګټې باندې لیکنه نه کوم.پښتو ژبه دزرګونو متلونو درلودونکي ده اوکیدای سي دارزښت اومثبت لیدلوري درلودونکي متلونه خورا ډېرولري خوزه ددې خبرې څخه هم انکارنه کوم چې ځینې متلونه یا خوبې ارزښته دي اوپررښتینولی ولاړنه دي اویاهم دمثبت اړخه ورته کتل کیږي نه :داستونزه دمتل نه بلکې دمتل دویونکي ده چې متل ته دمثبت اړخه نه ګوري بلکې په منفي ډول یې کاروي اومنفي مفکوره ترې اخلي.

زه ستاسوټولوپښتنوورنوڅخه په ډېردرناوي هیله کوم چې تل دخپلې ژبې دبډاینې لپاره نستړیکیدونکي هڅې وکړئ اوخپله ژبه لانوره بډایه کړئ

په درنښت:لیکوال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې څه کري هغه به ريبي

دامتل ډېرارزښت لرونکی اودپوره ښه ځرګندې معنا درلودنکی دی.دامتل کولی سی یوبد کارکونکی دبدکارڅخه په شا کړي اوکولوته یې پرینږدي.
دامتل هغه وخت وګړي وخپل مخامخ،مخاطب کس ته وايي کله چې هغه دبدکارکولو،دبیلګې په ډول کوم بل کس ته دزیان رسولو موخه لري.هغه ته داځرګندوي که ته چېرې دابدکړن وکړي نو لیرې نه ده چې ستاپرورانديږ به هم ورته کاروسي اویابه هم دهغه څخه لاهم بدکار وسي:ځکه که کوم څوک غنم وکري هغه به غنم ريبي اوحاصل به يې هم دده دکرلي تخم څخه څوچنده زیات وي،نو هیله ده پوه سي چې کوم کارونه چې ته کوې هغه ستا کرل سوي کښتونه دي چې ته به یې هرومروحاصل اخلې.دې متل ته ورته اود بدوکړنوڅخه دلاس پرسرکیدا یاني نه کولو لپاره دپښتوژبې ویاړلي اوښاغلي صوفی شاعر:عبدالرحمن بابا داسی بیتونه ویلي دي.
کردګلوکړه چې سېمه دې ګلزارشي
اغزي مه کره چې پښوکي به دې خارشي
ته چې بل په غشوولې هسې پوه شه
چې همداغشی به ستا په لورګوزارشي
کوهی مه کینه دبل سرې په لارکې
چېرې ستا به دکوهي په غاړه لارشي
دامتل پښتانه په ځینونوروځاینوکي هم کاروي چې دکارونې دښه والي اوبدوالي په اړه یې زه پریکړه نه کوم.
۱که کوم څوک غل وی اودهغه څخه غلا وسي. 2که کوم چا ظلم کړی وی اوپرهغه ظلم وسي. 3که کوم چا اولادونه ته ښه روزنه نه بلکې بدروزنه ورکړې وي اودعلم،پوهې څخه يې ليري ساتلي وي اودهغه اولادونه بدکاره سي.دې ته ورته نوروځایونوکي پښتانه خپل مخاطب ته دامتل دخپلي خبرې دښه ثابتولوپه پار دبیلګې په توګه اوروي.

آئینه دچا عیب نه پټوي!

دامتل هغه وخت دویونکودخواویل کیږي: کله چې یوربښتنی کس پرکوم چا دکوم کاردکولوشاهدي اداکړي اویادکس هغه کارچې دی وربانديږ تورن سوی وی نه ومني،وګړي يادکس ته دامتل مخته ږدي اوشاهدي ورکوونکي کس ته دهنداري خطاب کوي. دبروخت دامتل دماشومانودخبرودتائید لپاره ویل کیږي.
دپښتوژبې یوشاعرداسي وائي.
په خپل شکل وهرچاته ځرګندیږم.
آئینې غوندي بې رویه بې ریا یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آبا حلال ډری نه حلال

یادمتل متل ویونکي خلک ډېروخت دټوکوپه ډول هغه وخت دهغه کس پرووړاندې وائې کوم کس چې پرخپله شتمنې اویا پرخپل کوم توکي ډېر کروړ(ټینګ)وي یا په بله معنا ډېر پرخپل مال ټېرېږی،که کوم څوک دهغه څخه دهغه توکي غوښتنه وکړي اویا دده توکي ته دزیان رسول تکل وکړي نوخپله دشتمنی،توکي خاوند(سرپرست)غوښتونکي ته دامتل دخپل انکاردکروړ(کلک)څرګندولولپاره وایي اویاهم دریمګړی کس چې دادغوښتنې اونه ورکړي ننداره ووینې نوآباحلال ډری نه حلال متل وایي.

دیادمتل ساده معنا داده:بابا حلال کړه خودهغه ګډ(پسه)مه حلالوه. ډری دپښتنوپه ځینوسیموکې ځینې وخت پسه (ګډ)ته ویل کیږي،په تېره بیا ماشومان ډېروخت ګډ(پسه)ته ډری وائې.

آبا،باباکورنسته له ادې ډارنسته

یادمتل هغه وخت دخلګو دخواویل کیږي کله چې کوم مظلوم باندي دظالم دخواظلم کیږي اودهغه دپاتې سرپرستانوڅخه دظالم ډارنه وي اویا هم دمظلوم سرپرستان دظالم په هغه ظلم ناخوښ نه وي کوم چې پرمظلوم یې کوي.

په تېره بیا هغه وخت کله چې مخکې دې مظلوم کس داسې یوڅوک درلودی چې دهغه په شتون کې ظالم کس پر هغه باندي ظلم نه کوئ.دامتل د څرګندې معنالمخې داسې وایوبابا چې ډېروخت دکورنۍ سرپرست وي کورکې شتون نه لري یا په بله معنا بابا(پلار) چې ډېروخت دادې(مور) په پرتله دغوسې څخه ډک اوپر اولادونو دهغوی دښګنې په خاطرپه غوسه کیږي او اولادونه نسبت ادې ته دبابا څخه ډېره وېره (ډار)لري کورکې شتون نه لري :دادې ډارنسته چې هغه کاروکړو چې بابا یې نه خوښوي.

آبا (بابا) پلارمه ګوره خورجین یې ګوره

دیادمتل موخه څرګندده ،کله چې پلاریادیوې کورنۍ مشربازارته تللی وي،یا کوم ځای ته په سفرتللی وي نوښکاره خبره ده چې دکورنۍ غړي دهغه څخه دډالیو دراوړلو اوهغوی ته دورکولوهیله لري.دامتل هم دهمدې سکالو(موضوع)څخه سرچینه اخلي.خورجین:دټوکرڅخه جوړیوبکس یا په بله معنا بیک (دسکول)دی چې مخکې به خلکو پرآسونواچوی اوپه اوس وخت کې پربله سپرلۍ موټرسیکل باندې خورېږی.

خورجین دوه جوبونه لري چې دآس پرملا اچول کیږي اودوړه جوبونه یې دآس دوړوطرفو(خواوو)ته ځوړند وي.پورته یادسوی متل وګړي دټوکوپه بڼه هغه وخت اویاهم بیله ټوکوهغه وخت په خپلوخبرکې کاروي کله چې دهغوی یودست دهغوی سرمخ سي اودوی یې دورسره راخیستي غوټې په اړه پوښتنه وکړي اودوست یې ددوی دجواب پرووړاندې کوم غبرګون څرګندکړي،یا کله چې کوم ځای یوکارمند دکار لپاره ځي اوهلته دهغه مزد کم خومعنوی امتیازونه یې زیات وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا کله چې يوکارمند ديوداسي کس سره کارکوي چې دهغه کس په چلند کې ځينې بدئ وي اودبله اړخ کار ګرکارته اړتيالري نوکه کارکوونکی په دې دوړوحلتونوکې کارته زړه ښه نکړي اودکوم چا څخه مشوره اخلي نوهغه ورته پورته متل کيدای سی ووايي.

چې ډب نه وی ادب نه وی

متل ويوونکي يادمتل هغه وخت وايي: کله چې کوم څوک يوماشوم دکومې خطا دکولوپه غبرګون کې ووهې،کله چې دريمګړی ديادکار غندنه وکړې نوو هوونکی په ځواب کې ورته وايي: چې ډب نه وی ادب نه وی.

2يادمتل دهغو وګړو لپاره هم کارول کيږي: چې بي مشورې کړنې سرته رسوې او هغه کارکې دکوم زيان،تاوان سره مخ سی يا که کوم څوک په خپل نوي کارکې تاوان وکړي دهغه دتسلئ يا هغه ته دهغه دتيروتنې دلاښه څرګنديدا لپاره پورته ياد سوی متل وايي.دامتل دمثبت ليدلمخي يوښه معنالرونکی متل دی اوکه دمنفي ليدلمخې ورته پاملرنه وکړو اوعملي يې کړو ښه پايلې نه لري.دبيلګې په ډول ادب په ډب(وهلو)نه زده کيږي اوکه دبلې زاويې څخه دې متل ته وکتل سي:هرکارکې دوخت په تيريدو اودتجربوپه لاسته راوړلو موږ خپل منزل ته ځان رسوو يعنې شونې ده موږپه خپلو نويو پيل کړو کارونوکې دزيان،تاوان اوخنډ سره مخ سو اوډب وخوروترڅوتجربه حاصله کړو اوراتلونکي وخت کې په خپل کارونوکې دځنډ،خنډ اوزيان سره مخ نسو.

آبا يې مړکړ،په چاړه و،که په لاره و

دامتل پښتانه هغه وخت په خپلوخبروکې هغه چاته وايي کوم کس چې په کومه خبره کې دهيرې ياشک سره مخ سی.دبيلګې په ډول که کوم څوک وايې چې په ماښام کې باران ووريدی،يوبل کس پوښتنه وکړي پرڅوبجې؟که خبرورکوونکی کس ناخبرې وښېي اوپوښتنه کوونکی کس بيا بيا دخپلې پوښتنې پرځواب باندې ټينګارکوی، په دې وخت کې دريمګړی کس وايې:دشپې باران اوريدلی دی نوريې ته ساعت(کړئ) څه کوي: وايې آبايې مړکړپه چاړوکه په لار و.

يا کله چې کوم څوک وايې فلانکي راسره ښه ونه کړل ما ورته افغانئ ورکړي وي ده راته سعودي ريال راکړه مخاطب پوښتنه کوي آيا هومره ريال يې درکړل چې ستادافغانيو دپيسوبدېل وه؟که هغه ځواب ورکړ چې هو: دې وخت کې مخاطب کس ورته پورته يادسوی متل وايي اوهغه ته قنعت ورکوی.

آس ئې و هغو ته ورکړ چې د تانګ د تړلو يې نه و

دامتل خلګ يوبل ته هغه وخت دګيلې په ډول وايې کله چې کوم داسي کس چې اهل کارنه وي داهل کارکس په شتون کې په هغه کاروګمارل سي چې دهغه کارګمارل سوی کس وړ،مسلکي اوپه هغه دندې پوره پوه نه وي.

يادمتل ته دګيلې کولومتل هم ويلی سوځکه ډېروخت پورته متل دګيلې په بڼه ويل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آس چې د آسه کم وي نو غوږ ئې پريکړه

دامتل هغه وخت وکړي يوبل ته وايي کله چې دوه ځوانان ديوبل سره په مثبت ډول سيالي کوي:يو ددوی څخه دتاني په ډول چې ګواکې زه هم ستا څخه کم نه يم پورته متل وايي اومقابل(مخامخ)کس ته ډاډورکوي چې په ښه ډول به ورسره سيالي وکولی سي.

دامتل ځينې خلګ دغوسې اوکرکې په وخت کې هم يوبل ته وايي اوخپل ځان دمقابل کس څخه په هيڅ صورت کم نه انګيري اومقابل کس ډاډه کوي چې ګواکې زه ستا څخه کم اوناتوانه نه يم.

آس چې غورځی دموږي په زورغورځی

پورته متل دمايوسۍ اوناخوښۍ متل دی.کله چې يوکس دکوم داسي چاخبره وانه وري چې دهغه کس خبره يې مخکي منل او اوس يې دهغه خبره په دې خاطر ونه منل چې کوم بل پياوړی کس يې په ملاتړ ودريدی نوخبره کوونکی يا په بله معنا امرکوونکی کس دامتل دمايوسۍ په حال کې مقابل يا دريمګړي کس ته وايي اوخپل ناخوښي اومايوسي څرګندوي.

بله بيلګه ددې متل دکاروني:کله چې يوپلار خپل اولادته کومه خبره يا امروکړي اواولاديې امرياخبرې ته غاړکښينږدي نوپلاريې دمايوسۍ په حال کې يا دټوکوپه ډول پورته يادسوی متل وايي اوداخپل اولادته څرګندوي چې موردي دفاع کوي کنه تازما امرمنی.همداډول که اولاد دمورامر ونه مني:مورهم يادمتل وايي.ديادمتل دکاروني ځايونه نورهم سته چې خلګ يې په خپلوخبروکې کاروي.

آس مې در کړ، خو پرې سپريږي به نه

دامتل خلګ هغه وخت کاروي کله چې کوم کس يوچاته ډالۍ ورکړي اوډالۍ اخيستونکی کس دډالۍ دخونديتابه ټينګارپرې وکړي ،يا هغه وخت کله چې ډالۍ اخيستونکی کس دډالۍ ورکوونکي کس ډالۍ خرابه،يا وپلوري اوچې کله ډالۍ ورکوونکی کس دخپلې ډالۍ په اړه خبراوبيا خفه يا ورته غوسه سی :ډالۍ اخيستونکی کس ورته يادمتل وايي.

آسان ئې نالول چونګوښنو هم پښې پورته کړي

دامتل هغه وخت خلګ کاروی،وايی کله چې کوم کس داسي يوکاروکړي چې دهغه کس سره دهغه کړی کاربښه نښکاري يا په هغه کارکې پوره پوهه ونه لري اودنورخلګو بې ګټې تقليد کوي، يا داسی يوه کارته ملاوتړي چې سل فصده دهغه کاردکولو وس(توان)ونه لري :خلګ يوبل ته يا بې ګټې تقليدکوونکي کس ته دهغه دتقليدنه کولو اويا هم دهغه دتقليد دموخې څخه دراګرځيدا په پارپورته يادسوی متل وايي.

يادسوی متل دېروخت دبې ګټې،يا دوس څخه پورته تقليدکوونکودتقليد نه کولوپاره دوګړو دخواويل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آس كه ټكنى دى، ميدان يې لنډ دى

دامتل دېروخت يوچا ته په كارونوكې دنه تلواركولوپه پارويل كيږي.دبيلګي په ډول يوكس كه ډېر ژرپه كوم كاركې دېرمختګ يا بريا غوښتونكى وي نوبل وګړى هغه ته دنه تلواركولو اوپه ښه ډول ومنزل ته درسيدلوپه پار يادمتل وايي اوترينه غواړي چې كارپه ښه ډول وكړه بيړه پكښې مه كوه ځكه په بيړه يوكاركول دكارپركيفيت په نيغ ډول اغيزه لري.

آسمان چې غوريږي، دومره نه وريږي

دامتل خلګ هغه وخت وائي كله چې كوم كس دعمل(كار) پرځاى تش وعدې اوخبرې كوي كه په ساده ډول ووايو چې لاپې وهي،ياهغه وخت كله چې يوكس دكارپه منځ كې دكارڅخه ډېرپه ځان هوسا كولو اوياخبرو كولووخت تيروي هغه وخت يادمتل ورته يو وګړى وايي يادا متل كوم دريمګړي ته دهغه څخه دشكايت،يا ناخوښى په پاروايي.دې متل ته دنقد،اعتراض كولومتل ويلى سو.

آغزي چې له اوله نه وه تيره په لوى والي نسي تيره كيداى

دامتل دشک اوګومان پربنسټ ويل كيږي.كه كوم ځوک ديوچا سره ځوځله پر وعد نه وي ختلى اوبيا وعده وكړي،كه كوم چا مخكې كوم كارنه وي كړى په داسي حال كې چې مخكي يې دهغه كاردكولووعده كړې وي،ياداچې كه دكوم سپين ږري په ځوانى كې غيږنيول نه وه زده اودى يې په سپين ږرتوب كې دزده كړې دعوه كوي،ياكوم ځوک يې دزده كړې ورته ووايي نوددې متل دويلوزمينه برابريږي. مخكي مې يادونه وكړل چې ډېروخت دامتل دګومان پربنياد ويل كيږي اوسل فصده متل ويوونكى باوري نه وي.

ارمان به كړي هلكه، بيا به نه مومي ادكه

دامتل هغه وخت دوګړو دخوا ويل كيږي: كله چې كوم وګړى خپل ځان دكوم بل وګړى لپاره ارزښت لرونكى ښيي او هغه ته داڅرګندوى چې زه ستالپاره هرڅه يم اوزما په نشتون كې به دې كارونه ورسته پاتې سي كه زه درڅخه بيل سوم نوته به راپسي ارمان وكړي.

آسمان يې بړستنه ده، ځمكه يې توشكه ده،دوهم حالت: آسمان مې بړستنه ده ځمكه مې توشكه

يادمتل هغه وخت خلګ كاروي كله چې غواړي خپله يا دكوم بل چا مظلوميت،بي وسې، غربت اوبې كسې، كوم چا ته څرګنده كړي.پورته متل يوتوصفي، حالت څرګنده ونكى متل دى.

تباره د هر چا زده ده خوخوله دملاعثمان غواړي

يادمتل خلګ هغه وخت واى كله چې كوم وګړى يوكارسرته ورسوى خوپه ښه ډول نه،يا په هغسې ډول نه څنګه چې بايدسرته رسيدلى واى ياني كاردنيمګړتيا سره سرته ورسوي هغه وخت ورته مخامخ كس پورته يادسوى متل وايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهغه ته دا څرګندوی چې ډېرداسي کارونـه سته چې دډېرخلکوزده وي خودځينو وګړو سره هغه کارونه ښـه ښـکاري يا پـه بلـه معنـا هغوی يې داسـي سرتـه رسوي ځنګه چې ښايي.

ا

الوتې مرغه په لاس نه راځي

دامتل هغه وخت خلګ وايي کله چې غواړي يوه داسي کس ته چې دهغـه څخـه کوم ښه فرصت په خطـا کـې تيرسوی وي يـا کـوم کـاريې داسـي کـړی وی چـې ده دهغـه کـاردکولو موخـه نـه درلـودل يـانې تيروتنـه،خطايي کـړې وي:وګـړي ويـاد کـس تـه دډاډ،زغم اواندېښـنې نـه کـول پـه پارپورتـه متـل وايـې. پورتـه متـل ډېـروخـت يوچاتـه دډاډ ګيرنې لپاره متل ويوونکي وګړي وايي .

انسان تر کاڼي کلک تر ګل نازک دی

ددې متل دويلو لپاره هغه وخت لارخلاصيږي کله چې يوکس دکوم بدې پيښـې سره مخ سوی وی اوهغه ته زيان نه وي رسيدلی،ياهغه وخت کلـه چـې يوکس ديوه واړه زخم،ياژوبلې څخه ډېرزحمت وګالي:متل ويوونکی کس دافسوس،تعجب يا خواشنۍ په څرګندولوسره پورته متل وايې اوخپلـه خواشنې يـا تعجب څرګند وي.يادمتـل تـه دافسوس اوتعجب متل ويلی سو.

اوباز يم خو بي ګودره نه ګډېږم

دامتل وګړوته څرګندوي چې دزيـان څخـه دډکو کړنوکولوتـه زړه هغـه وخـت لاهم ښه نکړي کله چې په هغه کارکې دپوره تجربې اوپوهې څخه هم برخمن وي.

انسان کله درياب، کله کرياب وي

دامتل هغه وخت يوکس وايي کلـه چـې ديوچـا څخـه ديوتـوکي غوښتنه وکـړي اوهغـه يـې پرووړانـدې منفـي غبرګـون څرګندکړي،ياهغـه وخـت کلـه چـې مقابـل کـس ورتـه ووايـي چـې تـا خـومخکې داتـوکی درلـودی نوهغـه ورتـه ځـواب ورکـوي چـې اوس راسره نسته انسان کله درياب اوکله کرياب وي.

اوبه خړوي او ماهيان پکښې نېسي

دامتل هغه وخت کوم وګړی وبل وګـړي ياوګړوتـه وايـي کلـه چـې يـوتن دخبروڅخـه خبرې راباسي يعني کله چې ددوتنو خپـه وګـړو تـرمنځ خلـک دپخلاکيدلوهڅـه کوي اوددوی څخه يويې دنه پخلا کيدو لپاره ډېردليلونه راوړی اونه غواړي پخلاسی.

دامتل هغه وخت هم خلګ وايي کله چې يوڅوک پـه دې هڅـه کـې وي چـې پـه کـوچنۍ منفي خبره کې لويه منفي خبره ولتوي،يا په عامه لحجه کـه ووايوچـې شرتـه ډولونـه وهي،يـا داچـې دشـرلپاره يـوه وړه بهانـه غـواړي دې ډول آنـد درلـودونکی تـه خلـک وايې چې ته خواوبه خړوي اوکبان پکښې نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انا مړه سوه تبه يې وشليده

دامتل هغه وخت متل ويوونکي وګړي وايي کله چې يوستونزمن اوسترى کارپاى ته ورسوي.کله چې يوتن يوسترى کارپاى ته رسولى وى اوکوم بل کس ترينه پوښتنه وکړي چې څنګه سوکاردې پاى ته ورسوې که لاپاته دى کارخلاصوونکى کس ځواب ورکوي هوانا مړه سوه تبه يې وشليده.

انتظار تر قتل بد تر دى

ديادمتل دويلوځاى څرګنددى هغه وخت چې کوم څوک ديوې کړنې کولو...ته ډېرتم سي نويادسوى متل وايي.

انسان بى وزره مرغه دى

دامتل هغه وخت ويل کيږى کله چې کوم کس يوه ورځ کوم څوک يوښار،کلي کې ووينې اوبله ورځ يې کوم بل ښارياکلي کې ووينې اوترينه پوښتنه وسي چې داڅنګه داسي ژردهغه ځاى څخه راغلي.ياد وګړى ځواب کې ورته پورته متل وايي.

اوبه د چينې د سر نه خړيږي

دامتل هغه وخت وګړي وايي کله چې يوستونزې سره مخ سي يا کوم بده کړنه دداسي خلکوده ووينې چې هغوى امران (مشران) ولري.دبيلګې په ډول که په دولت کې يوټيټ پوړى کارکوونکى په خپله دنده کې ناغيړي،سوستي کوي يا خپله دنده کې فسادکوي،وګړي وايي دى ګرم نه دى اوبه دسرڅخه خړيږي.

اور په اور نه مړ کيږي

دامتل هغه وخت وګړي وايي ياې خپل په خبروکې کاروي کله چې ددوکسانويادوو ډلوترمنځ شخړه وي :وګړي هغوى ته ددې ښوولولپاره چې جنګ دحل لاره نه ده،جنګ نه خلاصيدونکى دى اوجنګ هغه کړن نه دى چې په جنګ،شخړه پاى ته ورسيږي،يادوګړى دخپلوخبرو د دليل په ډول پورته يادسوى متل هغوى ته وايي:اورپه اورنه مړکيږي يا وينه په وينه نه مينځل کيږي متل وايي.يادمتل ډېروخت وګړي دشخړوحلولو،پاى ته رسولو په پار وايي.

اور د خپلې لمنې بليږي

دامتل هغه وخت وګړي وايي کله چې دهغوى کوم خپل ورته زيان ورسوى اوياورته کوم دردورکړي.

اورته چې نژدي کيږي خامخا سوځيږى

دامتل خلګ ديوه پاخه دليل په توګه هغو وګړوته وايي کوم وګړي چې دبدوخلکوسره ددوستۍ هيله لري يا غواړي چې ورسره دوستي وکړي،يا هغوخلکوته دامتل ويوونکي وايي کوم خلګ چې غواړي نارواو،بداودزيان څخه ډک کارونه وکړي يا ورته زړه ښه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبښ په غلبېل نه درنېږي

یادمتل هغه وګړي دخپل ځان ددفاع په پاروايي دکوم وګړوچې کارونه ډېروي اوکوم بل کارهم پیل کړي که کوم څوک هغوی ته وويې چې تاباندي مخکې هم کارونه ډېروه داکاردې ولې پيل کړ؟یادکس ورته پورته متل وايي اودځان دفاع کوي.

اوبو اخيستی زګ ته لاس اچوي

یادمتل هغه وخت وګړي په خپلوخبروکې کاروي کله چې يو اړکس کوم داسې کاروکړي چې نښايي هغه کارهغه کړی وای، کله چې خلګ هغه په هغه کاروغندي نوخپله هغه کس یاکوم بل څوک چې غواړي دهغه دفاع وکړي:یادسوی متل هغوی ته دقنعت ورکولوپه پاروايي.

اختر چې تير سي نکريځي په ديوال وتپه

دامتل هغه وخت خلګ وايي کله چې يوکس يوخت کوم توکي ته اړتيا لرله اودکوم بل کس څخه يې هغه وخت هغه توکی غوښتی و خوهغه هغه وخت هغه توکی نه وو ورکړی کله چې دهغه اړتيا پوره سول دهغه توکي دورکړي اراده يې وکړل مقابل کس دهغه څخه دګيلې په ډول یادمتل وايي اوداڅرګندوي چې دی اوس هغه توکي ته اړتيانه لري.

آسمان په لوټو ولې

یادمتل هغو وګړوته دهغوی داصلاح لپاره ويل کيږي کوم وګړي چې دخپل توان څخه لويې خبرې کوي.په عامه اصتلاح لاپې وهي.

اصل خطا نه لري، کم اصل وفا نه لري

اصل هغه توکي ته ويل کيږي چې دښه کيفيت درلودونکی وي کله چې کوم کس يوکم کيفيت لرونکی توکی يا برعکس ښه کيفيت لرونکی توکی وپيري مخا طب وګړی هغه ته هغه وخت کله چې دتوکي پيرونکي کس ښه توکی پيرلی وي دلاډاډ په پارپورته يادسوی متل وايي اوکه چيرې کوم چا دکم کيفيت لرونکی توکی پيرلی وي نومخاطب کس دهغه دبيا نه تيروتنې په پارپورته يادسوی متل وايي.

اوبه د شګو په بند نه بنديږي

پورته متل هغه وګړوته متل ويوونکي وايي کوم وګړي چې خپل موخې اوکارته ښه تياری نه نيسي،دهغوی دښه تياري اوهغوی ته ددې څرګندولوپه پارچې هرکړن بيله ښه تياري څخه مه پيلوئ اوکه يې پيل کړئ نوښه تياری دځان سره ولرئ .یادسوی متل وګړي دې ته رابولي چې مخکې له دې چې کوم کارپيل کړي هغه کارته دکلک هوډ اوښه تياري سره ورودانګي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اور يې په اوبو کې بل دی
دامتـل هغـه وګـړی مقابـل کـس يـا کسـانوته وايـې کلـه چـې کـوم کـس ياکسـان دډېروستونزوپه شتون کې خپلې موخې تـه ورسيږي،ياهغه وخت کله چې کوم وګړی يا وګړي په ډېره آسانی خپلې موخې ته ورسيږي. دامتل ځينې وخت درخې اوځيني وخت دمينې،دوستۍ په پاروېل کيږي خوپه بېلولحجو.

ب

بار ئې په شا نه شو وړای، يو لرګی ئې بل پر کښېيود
يادمتل هغه وخت دکوم وګړي دپوهاوي لپاره کوم کس وايي،کله چې هغه کس ډېروکارونه پېلوي خويوهم په سرنه سي رسولی يعني په ښه ډول ديوکاردکولوتوان نه لري خودهغه په څنګ کې نورکارونه هم پيلوي.
بد زوی نه زوی
يادمتل هغه وګړي دناهيلۍ،مايوسۍ اوخفګان په ډول وايي کله چې ورسره اولادونه ښه نه کوي،يعني اولادونه هومره بدکوي چې دهغوی والدين دهغوی په شتون کې ځان بي اولاده ګڼي.
بد مکوه، بد به نه وينې
دامتـل دهغـووګړودعبرت لپـاره نـوروګړي هغـوی تـه وايـي، کـوم وګـړي چـې دبدکړوکولو هوډلري يا هغه وخت وګړي يوبل ته يادمتل وايي کله چې کوم بدکړن کوونکی وګړی په کومه داسي ستونزه کې راګيرسی چې هغه هم نورخلکوتـه هغې ته دورته ستونزو دپيښيدا لامل سوی وي .
برخې تړلې ازلي دي، نه په زور نه په زاري دي
دامتل دهغووګړودتسلۍ لپاره نوروګړي هغوی تـه وايـي کوم وګـړو چـې د کوم څـه دلاسـته راوړلوډېرکوښښ کـړی وی خوهغـه څـه يـې لاسـته نـوي راوړي. يادمتـل ډېروخت دتسلۍ اوډاډګيرنې په پاروېل کيږي.

بلا وه برکت يې نه وو
دامتل هغووګړوته خلک وايي کوم وګړي چې دکومې بدې پيښې سرمخ سوي وي خوهغوی ته پکښي زيان نه وی رسيدلی الله جل جلاله ساتلي وي.
يادمتـل ځنـې وخـت دبدې پيښـې څخـه ژغـورل سوی وګـړی دخپـل حـال اوخوښـې دڅرګندولو په پار نورو وګړوته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخت په ټنده دی نه په منډه

کـه کـوم وګـړی دماديـاتو اويـا معنويـاتو پـه لټـه پسـي ډېـره هڅـه کـوي خو هغـه دخپلوتيتولوهڅو سره هم خپـل مـوخې تـه نـه رسيږي، پـه داسـي حـال کـې خپـل لټـه کوونکی يا کوم بل وګړی ورته پورته يادسوی متل وايي.

بل ته چې ګوته نيسي، ځانته دري کوتې نيول کيږي

کـه کوم وګړی خپلـه کومـه بده کړنـه کوي اودنورخلکوپربدکړنوهروخت لګيږي، اوغندي يي،کـه کوم څـوک غـواړي دی پـه دې وپوهـوي چـې تـه هم پـه بـدکړنوکې ډوب يـې نورڅلـه غنـدې خپـل ځـان دې پـه نيغـه لاره سـيخ کـړه اوبيـانور وګـړي دهغودبدکړنوله عمله وغنده،دخپل خبرې دپخوالي اودليل پـه پارهغـه تـه پورتـه متـل وايي اوهغه ته قنعت ورکوي.

بنده حيږان خدای جل جلاله پر مهربان

که کوم وګړی په ناڅاپي يا آسانه ډول کومـه داسـي څـه ومـومي چـې ده تـه خـوښ وه چې هغه ومومي يا دهغه لاسته روړل ستونزمن اوتمه نکيدل چې دی هغه په دومـره آسانی وموميږ،کلـه چـې يادکاروسـي خپلـه مونـدونکی يـا کـوم بـل وګـړی دخدای جل جلاله دلوېې،مهرباني...څخه په مننې پورته متل وايي.

بی عقل دومره پر بل نه کوی لکه په ځان

کـه کـوم وګـړی ديـوکس سـپکاوی،غيبت،چغلګري يـا ورسـره بـې ځايـه شـخړه وکړي:مقابل يا کوم بل کس هغه ته پورته يادسوی متل وايې اوموخـه يـې داوي چـې تـا ماتـه ياهغـه تـه هـومره زيـان نـه دی رسولی لکـه څـومره چـې دې خپـل ځـان تـه ورسوی. ددې متل دويلو دځايونو نورې بيلګې هم سته چې وګړی يې وايې .

بی ګودره چې ګډيږی خو د به دي سيند وړي

که کوم کس په خپلې ټاکلې موخې يا کوم کارکې نابريالی سي يـا ورتـه پکښـي زيـان ورسيږي په داسي حال کې چې هغه دکوم چا سره مشوره نـه وي کـړي يـا يـې خپلـه ښه پلان اوتياری نه وي نيولی،دهغه وګړي داصـلاح،پوهوي پـه پـاره وګـړي پورتـه متل وايي.

بې کاري د بدبختی زانګو ده

دامتل هغه وخت کوم متل ويوونکی کوم بل وګړي تـه وايـي چـې دکـار زمينـه ورتـه برابره وي اودی کارنه کوي. ياد متل دوګړوداصلاح اوهغوی دکارکولوپـه ارزښـت دپوه کولوپه پاروېل کيږي.

باغ چې پوخ سي باغوان کوږ سي

که کوم کس دمـادې اومعنوي لهـازه پيـاوړی سـي اوخپـل پخـوانې ملګـري اودهغـوی ښيګڼې هيرې کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا كه كوم وګړی ديوچا په مرسته كوم ښه مقام ته ورسيږي او هغه چلند چې يې مخكې كوئ ورسته تردې چې هغه مقام ته ورسيدی هغه ډول چلنديي نه كوئ، نوخپله مخامخ كس اويا كوم بل وګړی پورته يادسوی متل وايي ترڅوهغه په دې وپوهوې چې خپل مقام ته په كتوغرورمه كوه اوتل عاجزه اوسه.

بی اتفاقي د كور ورانې ده

دامتل وګړي دې ته رابولې چې خپل ترمنځ يوالی قايم كړي،ځكه يوالی هرډول ستونزې دمنځه وړی، تل هغه وګړي پرمختګ كوي چې خپل ترمنځ يوالی وساتي.يوالی دكور،كلي اوهيواد شاړي سمسوره وي اووګړي دپرمختګ او وياړترپولورسوي.

بابا به ويل ادې به منل

كله چې كوم وګړی دكوم چا درامريت،مشری لاندي وي،كله چې مشريې دهركار دكولوورته ووايي اودی يې كولوته بيله دې چې دكار روا والی،ناروا والی،مثبت،اومنفي اړخ ته ونه ګوری اوهغه كارسرته ورسوي:كوم وګړی دګيلې،ناخوښی يادهغه دپوهاوي لپاره پورته ياد سوی متل وايي.

دبل دروازه،ورمه وهه په نوک ستاده به ووهل سي په سوک.

بل مه وهه په نوک، تابه ووهې په سوک.

كه كوم څوک غواړي يوبل تن دبدئ اوناروا كړنودكولوڅخه راوګرځوي خو مخامخ كس يې خبره اونيكه مشوره نه مني:يادكس ورته دخپلې خبرې دثابتولواودهغه ديوډول ډارپه پارپورته يادسوی متل وايي اوخپلې خبرې ته يوكروړدليل موندې.

بی ګودره مه ګډيږه

يادسوی متل وګړوته توصيه كوی چې بيله غور،تحليل،مشورې اودهغه دپايلو دڅيرلو څخه كوم كار ونه كړي.

بې هنره سړی د بې ميوې ونې په شان دی

يادمتل دهنر دزده كړې لاربښوونه كوي،دهنر دزده كړې ارزښت څرګندوي او وګړي دهنر ياكسب زده كولوته تشويق كوي.

ت

تا خوړه چې ما خوړه

ياد متل هغه وګړي يوبل ته وايي چې خپل ترمنځ ښې اړيكې لري يعني ترمنځ يې مينه،محبت وي كه يود دوی څخه دكومې لاسته راوړنې ورته ووايي اوپه دې خواشيني څرګندكړی چې ګواكې ته نه وې تابه هم هغه څه لاسته راوړي وای كوم چې مالاسته روړي دې،په ځواب كې يې مخامخ كس هغه ته ډاډ وركوي اوورته وايي چې زما اوستا توپيرنسته ستالاسته راوړنه زما لاسته راوړنه ده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ياد متل هغه وخت هم ويل کيږي کله چې يوکس بدکړن کړی وي اومقابل کس ورته پيغور ورکړي چې يادکاردي ښه ونه کړه چې ودې کړ،لومړی کس ورته ځواب ورکوي چې تا هم يادکارکړی دی يا يې اوس کوی ماته ولې وايې؟: خپل ځان دي اصلاح کړه. دخپل خبرې دثبوت په ډول پورته متل وايي اوخپل ځان خلاصوي.

هغه تازيان چې هوسۍ نيسي دهغوی خولې توري وي

يادمتل هغه وخت وګړي وايي کله چې يوکس دکوم کاردکولو ووايي خوهغه دهغه کار دکولوتوان نه لري،دهغه وګړي دپوهوې يا دتاني په ډول کوم بل وګړی هغه ته پورته متل وايي. يادمتل وګړي په دې پوهوي چې دخپل توان سرسم کړنې په نښه اووې کړې ترڅوورته ستونزې پيښې نسي. دياد متل موخه داهم نه ده چې هيڅ وخت دښو کارنودکول هوډ مه کوئ.

تاداو چې له بيخه کوږ سي نو تر سره کوږ وي

يادمتل وګړوته داښيي چې تل خپل کارونه په پوره غور ،فکر او دنوروخلګوپه مشوره پيل کړئ،هڅه وکړئ چې داسي کړنې وکړئ چې تاسو اوستاسوټولنې ته يې زيان ونه رسيږي،خپل کارونه نيغ پيل کړئ ترڅوپه سيده ډول پای ته ورسيږي. که کوم وګړی بيله ژور آندکولو کوم کارپيل کړي اودهغه کارپايله ددې پرځای چې هغه ته ګټه ورسوي زيان ورته پيښ کړي :که ياد وګړی دخپل کړي کارڅخه ناخوښې څرګنده کړې کوم بل وګړی دهغه دپوهوي لپاره پورته متل وايي او هغه په دې خبره پوهوي چې کاردې دلومړي سره دزيان څخه ډک وو،داچې تايې په اړه مشوره،غوراوڅيرنه نه وه کړي: ګرم ته يې.

تاج په هر سر برابر دی خو هر سر د تاج لايق ندی

يادمتل وګړوته دا څرګندوی چې په يوه دنده هرسړی ګمارل کيدلی سی،خو هرسړی دهرکارورتيا نه لري.يعنې کارباید اهلې کار:دهم هغه کاروړتيا درلودونکی ته وسپارل سی نه هرچا ته.يادمتل ډېروخت وګړي هغه وخت وايي کله چې ددولت دخويوداسي څوک په يودنده وګمارل سی چې هغه کس دورسپارسوي کار وړتيا ونه لري، يادسوی متل ډېروخت دګيلې اومايوسۍ په پار دوګړو دخواويل کيږي.دپورته متل دکاروني ځايونه ډېردي.

تر اوبو د مخه ګاولې مه کاږه

يادمتل داڅرګندوي چې مخکي له دې چې دکوم کار دزيان اوګټې په اړه پوه نسو دهغه کارپه اړه زموږ.انديښنه اوخوښې ښه نه ده. که کوم کس دغنموکښت وکړي خودڅه مودې ورسته هم پرې باران ونه اوري،که يادکس خواشينی سي اودځمکې دبيرت کولبه کول هوډ وکړي يوبل کس هغه ددې کارڅخه راګرځوي اوهغه ته وايي:خدای جل جلاله مهربانه دی بارانونه به وسي اوستاکښت به ښه حاصل وکړي، دخپل خبرې دثبوت اوپخوالي په پار ورته پورته متل وايې اوهغه ته قنعت ورکوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسي كه يوچغلګردكوم چا بده خبره كوم بل كس ته وكړي اوهغه دومرپه غوسه سي چي مخكي تر دي چي رښتيا معلوم كړي دچغلګرپه وينا خبري كوونكي كس ته دزيان رسولو هوډوكړي په دي وخت كي يوبل نيک وګړی دهغه دراګرځول كوښښ كوي اودهغه دغوسي ارامولو اوهغه ته ددي ښوولوپه پارچي لومړی دچغلګر درواغ اوربښتيا ځانته معلوم كړه هغه ته يادمتل وايي، يادمتل ډېروخت دوګړودپوهوي په پارمتل ويوونكي وايي. يادونه ګاولي يوډول پخوانی ځېلې وي.

تر بسو لاندي اوبه تيره وي

كه كوم كس په بيداری،چل اوچم بازی مشهوره وي:وګړي دهغه كس دچم،چل،اوفريب څخه دنوروګړو دژغورلو په پار پورته متل دهغه ديوي ځانګړني،صفت په پارهغوی ته وايي. ځيني وګړي ديوكس دښه ځيرک ثابتولوپه پار دهغه دستايني لپاره هم يادمتل وايي.

تر بيكاري بيګاري ښه ده

يادمتل وګړي دكاركولوپه ارزښت پوهوي اوهغوی ته داځرګندوي چي كاروكړئ كه څه هم تاسوته دكارپه بدله كي كومه معلومه ګټه نه رسيږي.

تر پښو لاندي مځكي ته مه ګوره

پورته ياد سوی متل وګړي په دي پوهوي چي تل لوړليد لوری ولري يعني دراتلونكي لپاره تل تيارو اوسي، هغه كارونه چي يو وګړی يي كوي بايد دا وسنجوي چي زما كاركه اوس ښي پايلي زما لپاره لري آيا راتلونكي وخت كي هم ښي پايلي دځان سره لرلی سي كه برعكس نه يي سي لرلی؟دبيلګي په ډول :كه كوم كس خدای جل جلاله مكړه غلاكوي اوس خوبه خود دی غلا په برياليتوب سره وكړي خو دابايد ده ته معلومه وي چي اسلام كي غلا كول لويه ګناه ده الله جل جلاله به ده ته انشاءالله پردې نړۍ يا اخرت كي دكړي ګناه سزا وركړي. پورته يادسوی متل ډېروخت دوګړو دپوهوې لپاره ويل كيږي.

تا/ده زما په ژرنده اوړه نه دي كړي

يادمتل ډېروخت دوګړودخوا دځان ښودني،غرور،خپلي پياوړتيا او دځان دصفت په پارويل كيږي. كه كوم وګړی ديوچا دخبرې يا امر پرخلاف كوم څه وكړي يا يوبل چا دده ددوست پروړاندي كوم داسي كارچي نه بايدسوی وای كړی وی:يادوګړی دخپل صفت،دځان پياوړي،غوسه ناک ښودلو اوسخت ځواب وركولو په پارپورته متل وايي. يادمتل ډېر وخت دتاني،دبل كس ددار،يا يوچاته دډاډ وركولو په پارويل كيږي،كيدای سي ياد متل مثبت اومنفي دواړه اړخونه ولري دظالم،بدكاره پروړاندې زما په آند مثبت اودمظلوم اونيكوكاره پروړاندې دمنفي اړخ درلودونكی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر باش(راګرځولو) تیره ده، د چو ږغ پر کوه

یادمتل هغه وخت وګړی وایي کله چې: دیوکس څخه %90- %95 کارخراب سوی وی،نودهغه وګړي دداډ ګیرنې لپاره مسؤل،رهبر،یا دهغه په ښو خوښیدونکی کس وایې چې پروانه کوي پاتې %5 کاردې هم خراب سي ته دې ژوندی یې بیا به یې %100 یا پوره سم وکړې. پورته یادسوی متل دداډ،امر یا دیوه وګړي چې کارترې خراب سوی وي اودسمون امکان یې نه وي دهغه دخوښې په پار وایل کیږي.

تر تبر یې لاستی دروند سو/دی

که کوم څوک یوکار پیل کړې دبیلګې په ډول: که کوم تجار یو توکی دکوم ځای څخه راوردکړي خودحکومت دخوا ورڅخه اخستل سوی ما صول دومره سی چې دده دګټې څخه زیات وی:تجار دخپل وارد سوي توکي دنه ګټې لکبله دهم هغوتوکو واردیدل ودروي او کوم څوک ورڅخه دیاد توکي دنه واریدیدو علت وپوښتي:یادسوی تجارورته پورته متل دخپل دلیل په پاروایي.

لنډه داچي که دکوم کاردرګټې تاوان ډېروي:خلګ دهم هغه کاردنکولو لپاره پورته متل ددلیل په پاروایي. یادمتل ته دناخوښۍ اودیوکاردنه کول دیو پوخ دلیل متل ویلی سو.

تر ورخ تیري اوبه بیرته نه راګرځي

یاد متل وګړوته ښیې چې داسې کارونکړي چې ورسته پرخپل کړی کارپښیمانه ،افسوس کوي خو:څه لاسته نه ورځي. هرکار باید مخکې تردې چې وه یې کړو دهغه اړخونه درڅیړنې لاندې ونیسو چې زموږ کار کوم منفي اومثبت اړخونه اوپایلې لري؟دنورو ګړو اوپه کارپوه کسانو سره مشوره وکړو اوورسته هغه کارسرته ورسو. یادمتل دکارونې ډېرځایونه لري، خوډېر وخت ددې لپاره کاریږي کله چې یوکس څخه تیروتنه سوې وي اودی پرهغه تیروتنه پښیمانه وي، دهغه کس دداډ په پار وګړي هغه ته یادمتل وایي.

ترس (ډار،وېره) د مرګ ورور دی

کله چې کوم کس دکوم ښه،نیک کار دکولو څخه ډارولري اوکولو ته یې زړه نه ښه کوي: دهغه د ډاډګیرنې په پاریوبل وګړی هغه ته پورته متل وایي اوهغه په دې پوهوي چې خیر اوشرد الله جل جلاله دلوري څخه دي:وېره یوازې دهغه جل جلاله څخه په کارده.یادمتل دېروخت دیوکس دناسمې وېرې دلیري کولو په پاره ویل کیږي. یادمتل ته دداډګیرنې متل ویلی سو.

تروږمۍ چې ډېره سي، سهار نژدې کېږي

که کوم وګړی دډېرو کړاونو سره مخ سي اودا کړاونه اوستونزې یې ورځ تربلې نورې هم ډېریږي:دهغه یوخواخوږی کس راځي اوهغه ته دلانورصبر/زغم کولوتوصیه کوي دخپلو خبرو دپخوالي،دلیل اودهغه دداډ په پارپورته یادسوی متل وایې اوهغه ته قنعت ورکوي. یادمتل ته هم دزغم کولو اوداډګیرنې متل ویلی سو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تريخ غړپ دی تير به سي

که ديوچا ومخته کوم خنډياستونزه هتمې راځي نو خپله هغه وګړی يا کوم بل کس دهغه دتياري، ډاډ،زغم اوصبرپه پارپورته متل وايي.

تللی مال بيا راځي خو تللی عزت بيا نه راځي

پورته متل وګړي په دې پوهوي چې درمادې شتمنۍ دمعنوي شتمنۍ ارزښت هسک دی، يعني دمال دلاسه تلل نسبت دعزت دلاسه تللو ته هيڅ دی،يووګړی بايد دمادې شتمنۍ دلاسته راوړلو لپاره خپله معنوي شتمنې دلاسه ورنکړي. دبيلګې په ډول که کوم څوک غلا کوي ده ته به مال په لاس ورسي خوبرعکس به دی ډېرڅه دلاسه ورکړي،عزت،درناوی به دلاسه ورکړي اوګناه به لاسته راوړي. يادمتل ته دپند اخيستلو اوديوکس دپوهولومتل ويلی سو.

ته د فيل په غوږ کښني وېده يی

که کوم وګړی ډېرڅه اوري،ويني ياني په ښکاره دکوم چا غلطي ويني خودهغه پر وړاندې کوم عکس العمل نه ښيي.په داسي حال کې چې دهغه دراګرځولو اوپوهولو توان لري،داسي وګړی خلګ مخاطب ګرځوي اوپورته متل دهغه دپاملرني اوخپل مسؤليت ته يې دپام وراړولو په پار ورته وايي.

که کوم څوک ديوچا خبرې په پوره غوږنه اوري: مخامخ وګړی دهغه دپام را اړولو په پارياد متل وايي. يادمتل ډېروخت دوګړو دپاملرني دپياوړتيا په پار ويل کيږي.

ته که کافر يی زما خو ځګر يی

دامتل ډېروخت والدين دخپلو خوږو اولادونو دپوهوي يا دهغوی سره خپل دناپايه مينې دڅرګندولوپه پاروايي. ځيني اولادونه دومره بدسي چې خپل مور اوپلار ديادمتل ويلو ته اړباسي اودهغوی د دعا کوونکوخولوڅخه داناهيلې زمزه سي.

يادمتل هغه وخت هم وګړي وايي کله چې دهغوی يونژدې دوست دهغوی پروړاندې بدچار،چلندوکړي هغوی هغه ته دياد متل په ويلوداڅرګندوي چې ستابدکولو زما پروړاندې به ما دې ته اړ نکړي چې زه هم ستا پروړاندې بدوکړم. يادمتل دمينې ښه څرګندونکی دی.

ته له ما جار زه له تا جار

يادمتل خلکوته ديوالي ساتلوتوصيه کوي

که کوم وګړی ديوکس شريک،دوست اويا ملګری وي کله چې دوی څخه يويې دبل لپاره دخپل دارزښت يادونه وکړي مخامخ کس يې ورته وايي زه هم ستالپاره موهيم يم زه اوته يوبل ته ګټه رسوونکي يو اودهغه دپوهوې لپاره پورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته يې هم سکنې، هم يې رغوې

که کوم وګړی خپل دريځ ژر ژربدلوی دبيلګې په ډول:يوځل ديوکس بدی يادوي هغه غندي اوورسته ژربيرته خپله خبره اړوي اودهغه دښيګڼوستاينه کوي.
که ووايم يوکس ديوکار مخالفه وي اوهغه کارغندي خوشيبه ورسته دهغه کارستاينه کوي او ورسرموافق وي:دياد وګړي ددې بد عدت داصلاح لپاره وګړي ورته پورته متل وايې اوهغه دده په غلطۍ پوهوي.

تو په شونډانو کېږي

که کوم وګړی ددې ځخه رنځ وړي چې هغه ته کارنه پيداکيږي،کله چې کوم کس هغه ته دتجارت پيلولو ووايي:که ياد وګړی ورته داسي ځواب ورکړې: دومره پيسې زماسره شتون نه لري چې پري تجارت وکړم،هغه وخت دخپلې خبرې،ځواب د دليل په پار پورته متل وايي.

تر خوږ ګوته مې مه نيسه

که کوم وګړي ته خپل کوم توکی دډېر ارزښت وړوي، دبيلګې په ډول:که دکوم کس سره يوکتاب وي اوکوم بل کس ورته راسي اوورته ووايي ماته به ستا دتوکوڅخه يوتوکی راکوي،هغه کس يي ورسره ومنې غوښتونکی ورڅخه کتاب وغواړي نودی ورته يادمتل وايي.همداسي که په نيغه ډول ورته ووايي ماته ستا کتاب راکړه نودکتاب خاوند ورته پورته متل وايې اوانکارکوی. پورته متل ته دناخوښې اوانکار څرګندولو متل ويلی سو .

تر سل منه خوړلې يو من کرلې ښه ده

يادمتل داڅرګندوي چې در ډېرو پلانونو اوخبروکولو لږ عمل ،کارکول ښه دي. که کوم څوک کارنه کوي اوعلت يي داښيي چې کارنه راته پيداکيږی اوکه کارپيداهم سی نوګټه يې کمه وی دردې داښه ده چې بيکاره يم، يادوګړي ته دقنعت ورکولواودهغه دتشويقولو په پارکوم بل وګړی هغه ته پورته يادسوی متل وايي.

تر وېش يې په چور خوشحاله دی/دي

که کوم وګړی درمنظم والي(ترتيب) نامنظم والی درسولي جنګ ،شر درښې خبرې بده خبره خوښوي، دهغه داصلاح پوهوي يا دهغه ددې بدعدت په اړه دنورو وګړو دپوهوي په پار پورته متل ويل کيږي.

توپک دوست او دښمن نه پيژني

يادمتل دتوپک دغندنې اودهغه دخطر،زيان په اړه دوګړو دپوهوي يا ديوه داسي کس چې هغه بدکاره وي دهغه په اړه ونورو وګړوته دخبراوي په پارويل کيږي، دلته بدکړن کوونکی وګړی دتوپک سره تشبيه کيږي اوهغه هرچا ته زيان رسوونکی پيژندل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تور خر په صابون نه سپينيږي

کـه کـوم وګـړی بدکارونــه کـوي اوهغــه تــه ناصحان،لاربښـوونکي تـل نصـحت، اولاربښوونه کوي خوپرهغه کومه مثبته اغيزه نـه کوي،خپل لاربښوونکی،ښوونکی يا کوم بل وګړی چې دياد وګړي دډېرې بې پروايي څخـه ستړی سوی وی:پورتـه يادسـوی متـل دخپلـې نـاهيلی دڅرګندولوپـه پـاروايي.هم داډول کـه کـوم بـد څـوک دنيکوکـارووګړو ملګري پيل کړي:يوڅـوک يـې دښـه والـي ووايـې: شـک کـوونکی وګړی،وګړي ياد متل وايي.

توره دې تيره لاس دې خلاص

کله چې کوم وګړی يوبل وګړي ته اختار ورکړي مخاطب،مخامخ کس دځان ددفاع يا خپل ځان دهغه څخه دکم نه ګڼلو په پار يادمتل وايې اوبرعکس کارکوی.

تر ديګ څمڅۍ (کاچوغه) ګرمه ده

يادمتـل هغـه وخـت وګـړی وايـې کلـه چـې پريـوه ستونزه، خنډ يـا شـخړه ددوو ډلـو مشـــران،امران هـــوکړي تـــه ورســـيږي، خـــو ددوی څخـــه ديـــوې ډلـــې يـــوبې صلاحيته،کشـر،يا بــې واکــه کــس ســويه پريکــړه نــه منــې اوســتونزې پکښــې پيښـوي:دمقابلې،مخامخ ډلـې يـووګړی دامتـل وه هغـه کـس تـه دهغـه دحيثيت،مقـام دڅرګندولو په پاروايې. يادمتل ته ديوکس دتوهين کولو،پوهولو اودبدکارڅخـه دلاس اخيستلو متل ويلی سو.

تياره يې غواړه، د ياره يې غواړه

تياره يې غواړې،دياره يې غواړې

که کوم وګړی يوکس ته ډاډ ورکوي او ورته وائی چې هغه څه چې تـه غواړې زه به يې درته پيدا اودرکړم دهغه دښه ډاډ په پارپورته متل وايي. کـه کـوم وګـړی تمبـل وي اودبـل دلاس ګټـه خـورې دهغـه کـس دپوهـوي،دتمبلی اوبـې کـارۍ څخـه دلاس اخيستلويا وه کوم بل کس ته دهغه دتمبلی،کارنکولو دشکايت پـه پـار پورتـه يادسـوی متل وګړي وايي اوهغه ته خپله خواشينې بربنډه وي.

تيږه راځي، راځي دخوار پر سر لګيږي

که کوم غريب،مظلوم اوبې چاره کس په کومـه ستونزه کې راګيرسـي يـا ورتـه کـوم زيـان ورسـيږي دهغـه کـس سـره دخواخوږۍ پـه پـار وګـړي يؤبـل تـه يادمتـل وايـې اوخپله خواشنې څرګندوي.

تيږه پخپل ځای درنه وي

که کوم وګړی غواړي ديوکس پـه کـارونوکې بـې ځايـه لاسوهنه وکـړي دهغـه کـس دراګرځولو لپاره يوبل کس راځي اوهغه ته پورتـه يادسوی متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترږی اوبه په خوب وينې
که کوم وګړی دکوم کړن دکولو يا کيدلو ، ډېر هيلمند وي او يا کوم بې ځايه شک لري.اوهروخت دهغه دکيدو يا کيدلو ګومان ،هيله يا شک کوی دهغه ددې ډېرګومان دليري کول په پارکوم بل وګړی هغه ته پورته متل وايي اوهغه ته ځرګندوي چې هغه کارنه دی پيښ سوی يا نه پيښيدونکی دی.

توتکۍ وای بې آزاره ده، ويل د چمن د چنجيانو څخه پوښته وکړه
يادمتل هغه وخت وګړي يوبل ته وايي کله چې نوروګړي دکوم شخص دادب،ښوالي اوبې ازاره ښودلو په پار دهغه ستاينه کوي خوپه رښتيا هغه پورته ځانګړنې نه لري،ستاينه کوونکی کس پرې خبرنه وي چې هغه يادسوی ښه خويونه نه لري،يا هم ددې ښوخوينو تمثيل کوي،دهغه دپوهوي اودهغه کس دبديو دخبراوي په پار خلګ پورته متل وايي. يادمتل ځيني وخت ديوچا سره درخې په پار اوځينې وخت ديوکس دبدو کړنو په اړه دنورو وګړو دخبرولولپاره ويل کيږی.

تير پر تير، هير پر هير
که ځينو وګړو په تيروخت کې شخړه کړې وي يا يې درمنځ کوم خنډ مخالفت ياستونزه پيښه سوې وي او اوس غواړي يو ددوی څخه داليري والی دمنځه يوسي:پورته متل ورته دهغه د پوهوي اوراتلونکي وخت کې دهغه پيښې دنه تکر دډاډ په پاروايي؛يادمتل دريمګړي هم ځيني وخت دمخالفت درلودونکو وګړو ترمنځ دسولې او دهغوی ترمنځ داصلاح راوستولو په پاروايي.

تيريده لري ، هيريده نلري
که کوم وګړي ياوګړو ډېرې ستونزې په خپل تيرژوندکې ليدلي وي او دخبروپه وخت کې يو ددوی څخه دهغو ستونزو يادونه وکړي:مخامخ کس دالله جل جلاله څخه مننه کوي چې هغه ستونزې يې ددوی څخه دفعه کړي،هغه پورته متل وايي اوخپلې هغه بدې خاطرې نه هيريدونکي يادوې.

تر بد ځيري، خراب ګنډلی ښه دی
که کوم وګړی ديوه داسي کارچې په پوره ډول سرته نه وي رسيدلی دنه کولو وايي اوخپل دليل داوړندې کوي چې کيدای سي هغه کار زه په ښه ډول سرته ونه رسوم ،کوم بل وګړی دهغه دتشويق او دهغه دهوډ دپياوړتيا په پار پورته متل وايي اوهغه ته دا ځرګندوی چې ترنه هڅې کولو اوسم به يې ونکم دوېرې درختمولو داښه ده چې خپل ځان وازمويې که وسو ډېرښه که ونه سو بياهم ښه،ستا به دا ارمان پاته نسي چې کاش دهغه کار دکولو اوسرته رسولو هڅه خومې کړې وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج

جار تر هغه زویه چې تر هر چاوي نیک خویه

یادمتل والدین دخپلوهغو اولادونو دستاینې په پاروایي:کوم اولادونه چې خپل د والدینو زړونه هیڅ وخت نه ازاروي، تل یې حق غوښتنې منې اوتل یې درناوی کوی. یادمتل ته دیؤ وګړي دستاینې متل ویلی سو.

جاهل ته دوه ځله سلام کوه

کوم وګړي چې دنورو وګړو درناوی نه کوی بدخویه وي دهغو وګړو سره نیک سلوک کول اړین دی؟: ددې لپاره چې کیدای سی هغوی ستاسودنیکو اخلاقو اوښه چلندلکبله خپل په سلوک کې مثبت بدلون راولي اوخپل بدخویې په نیک خویئ بدله کړې.پښتانه وګړي هغه وخت یادمتل وایي کله چې یوکس دهغه چا دچلندڅخه شکایت وکړې:دکوم کس چې اخلاق کمزوري وي، متل ویوونکی شکایت کوونکی کس په دې پوهوي چې دبد سلوک درلودونکو وګړو پروړاندې تل دنیک سلوک څخه کار اخله اودهغوی څخه ګیله مه کوه ځکه ښایي هغوی ښه روزنه نه وي لیدلي اوکیدای سي ستا دنیکو اخلاقو څخه زده کړه وکړې.

ځای سته جولا نسته/ځای و جولا نه و

یادمتل هغه وخت وګړي دهیرانتیا،شک اوخبر په پاروایي:کله چې یوځای کومه پیښه سوې وي اوهلته دهغه پیښې کوم نښه شتون ونه لري.یاد متل هغه وخت هم وګړي وایي کله چې یوکس دیوڅه په اړه کوم چاته ددېرتینګارسره ووایې چې هلته شتون لري کله چې مخاطب کس دهغه پلټنه وکړې هغه څه ونه مومي کوم چې دشتون خبریې ورسولی وو نوکوم بل کس ته دهغه دنشتون کیسه کوي اوپورته متل وایي.

جګو بنګلو ته نظر مه کوه

یادمتل داځرګندوي چې خپل په حال شکرکوونکي اوسئ څه چې لري په هغه بسنه وکړئ اودنورو وګړو دژوند په لیدو دامه وایاست چې کاش ما هم دهغوی په شان ژوند درلودای،انسان ته مادي اومعنوي شتمني الله جل جلاله ورکوي ستالپاره به ستا سره موجود شته ستا په خیروي او دهغو سره به دهغو شته دهغوی په خیروي.
که دځان څخه د مادې اومعنوي اړخه کوم څوک غوره وینئ او دهغو سره رخه کوئ داښه ده چې دځان څخه کښتو وګړو ته پام وکړئ اوخپل پرحال شکر وباسئ.

جنت د مور او پلار تر پښو لاندې دی

دیاد متل موخه پوره څرګنده ده یادمتل په دې دلالت کوي چې دمور اوپلار باید څومره درناوی وسي،اسلام موږ دمور اوپلار سره په ښه چارچلند کولو امرکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګ پر کوچني کېږي، یا پر سپي

یادمتل وګړي هغه وخت وایي کله چې کوم لوی وګړی یا ځوان کس ماشومانوته ازار رسوي، یاداچې کوم وګړی دنورو خلکو حیوناتو ته زیان رسوي،دهغه کس دپوهوي په پار وګړي دامتل ځکه وایي چې هغه په دې خبره وپوهیږي چې داسلام مبین دین اوپښتون قام: پرماشومانو،مظلومانو اوژویو ظلم کول ناروا کړن بللی دی.یادمتل داځرګندوي چې په ماشومانو اودنورو خلکو په اهلي ژویو کاردرلودل یاني دهغوی زورول،بد رد ورته ویل یا وهل ډېروخت دشخړو لامل کیږی.

جنګ د غوایانو و او ماتیدله جوار

یادمتل هغه وخت وګړي وایي کله چې دظالمو اویا پیاوړو وګړو ترمنځ جګړه،شخړه یا اختلافات وي اود دوی ددې اختلافاتو ډېر زیان عامو وګړو یا کمزورو وګړو ته رسیږي خلک د مایوسۍ په پار یادمتل وایي.
همداډول که د دوو پیاوړو هیوادونو ترمنځ سړه،نیابتي یا مخامخ جګړه وي اوددې جګړې ډېر زیان کمزورو یا هغوهیوادونو ته رسیږي چې په هغه شخړه کې اخته،بوخت نه وي،هغه وخت وګړي ددې حالت د انځور دڅرګندیدا په پارپورته یادسوی متل وایي.

جامه چې دپور سي په ځان اور سي

کله چې کوم کس په لاس کې پیسې نلري اودی غواړې چې ځانته دبیلګې په ډول موټرواخلې:کوم څوک دهغه کس په دې خبره د پوهولو په پارچې کیدای سي تاسو په ټاکلي موده کې دهغه موټر قیمت کوم چې تا په پوراخیستی دی پوره نکړئ اوبیابه درته خدای جل جلاله مکړه ستونزې پیښې وي:دخپل خبرو د دلیل په پاریاد سوی متل وای.

جزا د عمل حق ده

که کوم وګړی بدکاره وي دبیلګې په ډول ظالم وي پرهغه هم ظلم وسي یا دظلم جزا ورته ورکول سي:وګړي دبدی کولو دزیان په پار دهغه و ګړی په یادول مثال،بیلګه ورکوی اوپورته یادسوی متل وایي.

جلا وطني د سړو درناوی کموي

یادمتل ډېروخت وګړي دخپل ټاټوبي سره دمینې په پاروایی.

ژرنده په ګوډي،دغنموجوال پسی نه ځي ، ګوډی په ژرنده پسي ځي

که کوم څوک غواړې پوهه،علم وکړې اوغواړې چې ښوونکی ده ته راسې یانې مدرسه،ښونځی په کورکې غواړې... دهغه کس دپوهوي په پار وګړي پورته متل وایي،دیادمتل موخه داده چې اړمند په اړتیا پوره کوونکي پسي ورځي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي ډېرنه پيښيږي چي اړتيا پوره کوونکی اړمند ته راسي اواړتيا يې ورپوره کړي.دامتل داځرګندوي چي موږ اړيو ديوځه دلاسته راوړلو لپاره زيار وباسو،هڅه اوکوښښ وکړو ترڅو موږخپلې موخې ته ورسيږو او بريا موپه برخه سي.

ح

حاجت من د بنګې سپک وی

کله چې کوم څوک دخپل ناچاری څخه سرټکوي اوکوم چاته دخپل حاجت،اړتيا دپوره کولو لپاره ورسي خوهغه وګړی منفي ځواب ورکړې يايې سپکاوی وکړې خودی ورته دهغه ځواب ورنکړې، که کوم څوک پرهغه نيوکه وکړې او ورته ووايي چې ولې دي دهغه دمنفي سلوک ځواب ورنکړ؟يادکس ورته ځواب کې خپله بي وسي څرګندوي اوپورته متل وايي.

حال منصور وايه چې سر ئې په دار سو

که يؤ وګړی کومه پيښه ووينې خونه غواړې دهغه پيښې په اړه کوم چاته څه ووايي،کله چې کوم بل وګړی هغه ته ووايي چې ولې حال نه وايي تاخوخپله هغه پيښه ليدلې ده؟ دی دخپل دليل په پار پورته متل وايي اوخپل ځان خلاصوي.

حرام په حرامه لار ځي

که کوم وګړی دناروا،حرامې لارې څخه شتمنې لاسته راوړې اودڅه مودې ورسته يې ټوله شتمني ختمه سي اوبې شتوسي:وګړي دنورو خلکو دعبرت،پند اخيستو په پار يوبل ته پورته متل وايې اوداڅرګندوي چې په غلا،زور اودنورو ناروا لارو څخه دشتو لاسته راوړل هيڅ وخت دخير اوبرکت څخه نه وي پريمان اوکه څوک دحرامې لارې څخه دشتو خاوند سي ژربه بيرته ترې لاړسي اوخپله سزا به ووينې.

حساب په مثقال بخشيش په خروار

کله چې دوه وګړي سره دوستان وي اوددوی ترمنځ کوم حساب واقع،پيښ سي که يؤ ددوی څخه ناخوښې څرګنده کړې او ووايي چې زه اوته خو دوستان يو نوبيا ولې دومره دقيق حساب راسره کوي؟
په مقابل کې يې دوست هغه ته وايي: زما اوستادوستې پرخپل ځای ده خونه دي دې اوريدلې چې وايي حساب په مثقال بخشيش په خروار.

حقيقت ويل ترخه دي

کله چې يوه کس ته کوم بل وګړی دهغه ديوبدعدت،يابدکار دنه کولو په اړه ووايي يا دهغه په اړه کومه داسي خبره وکړې چې دهغه خوښه نسي اومنفي ځواب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي، تورلګوونکی کس دخپل کړي خبري يالګيدلي تور دفاع کوی اودخپل خبرې دثبوت په پار پورته متل وايي.

حيادار حيا کوله، بې حيا ويل زما څخه بېريږي/ ډاريږي

کله چې کوم څوک دخپل ښه سلوک لکبله کوم چاته دبدې خبرې يا بدکړن ځواب په بده خبره اوبدکړن،کار نه ورکوی،خوبياهم بده خبره،بدکړن کوونکی هغه پرارمه نه پريږدي،کله چې ښه سلوک کوونکی نوردهغه بدنسی زغملی هغه ته وايي:که دي بيا زما پروړاندې دبدسلوک څخه کاراخيستی زه هم اړکيږم چې برعکس ځواب درکړم،نور بس ده ډېرمې ستابد وزغمل تا ندي اوريدلي چې وايي:حيادار حيا کوله، بې حيا ويل زما څخه بېريږي/ ډاريږي.

خ

خاموشي،چوف اوسيد ل د خوښۍ علامه ده

کله چې دکوم چا څخه ديوه کاردکولو يا نه کولوپه اړه وپوښتل سي،دبيلګي په ډول که کومه کورنۍ غواړي خپل زوی ته کوژده وکړي اودهغه سره مشوره وکړي چې ستا خوښه ده چې دفلانکي دلور سره دې نکاح وسي،زوی يې په زغرده دهو اويا ځواب ورنکړي اوخاموش(چوف) پاتې سي:والدين يې پورته متل وايي اوهغه ته کوژده کوي.

خاموشي(چوف اوسيدل) لوی ګمان دی

کله چې يووګړی په کوم بدکار تورن وي:همدغه تورن وګړی دځان دخلاصون لپاره کوم بل وګړی مخاطب کوی اوهغه ته وايي:آيا داکارچې زه پرې تورن يم زه يې کولی سم يا مې کړی دی؟ کله چې مخاطب کس دده دخبرې ځواب ورنه کړي اوچوف پاتې سي متکلم،تورن کس مايوسه کيږي:پورته متل وايي
او مخاطب کس ته څرګندوي چې ګواکي ته هم پرما داګمان کوی چې ما هغه بد کارکړی دی.

خانده خانده، ښه کور دي اوډلی دی

که يو وګړی په تيروتنه يا قصداً کوم بد يا داسي کاروکړي چې بايد نه وای سوی اودهغه سربيره بيا هم په خپل کړي کارپښيمانه نه وي اودنه پښيمانتيا ترڅنګ نوري خبري يا خنداهم کوی:دهغه کس دپوهوي اوهغه ته ددې ښوولوپه پارچې ګواکي دی بايد پرخپله تيروتنه او کړي کار پښيمانه او دزيانمن کس څخه بخښنه وغواړي خلګ هغه ته پورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاورې يو خاورې به سو
كه كوم وگړى غواړې خپله عاجزي ځرگنده كړي اودغروركولو اوځان لوى ښودلو څخه بيزارې وښيي:دخپل عاجزى اوناتوانى دښه ښودلو اونورو وگړوته ددې يادوني اوښووني په پارچې انسان بايد غرور كوونكى،مال دولت باندي پخركوونكى ونه اوسي پورته متل وايي.

خبرې دخپلې خولې په اندازه كوه
كه كوم وگړى ديوكس سپكاوى كوى اوياكه يوكس دهغو كارنو دكولو وايي كوم چې هغه كارونه يې په توان كې نه وي؛مخامخ وگړى هغه ته ديادوخبرو دنه كولو وايي اوهغه ته په سختو الفاظو وايي: خبرې دې د خپلې خولې په اندازه كوه،يادمتل ډېروخت دوگړو ترمنځ هغه وخت كاريږي كله چې پركومه خبره يا كارسره لفظي شخړه وكړې.

خبره تر خبري پوري ياديږي
كله چې وگړي يو دبل سره خبرې كوي كه يوكس دپښتو ژبې دكوم اديب يادونه وكړې دمجلس يوبل گډونوال دكوم كتاب په اړه غږيږي اومخكې تردې چې دهغه كتاب په اړه وږغيږي:پورته متل وايي اودگډونوال پام خپل ځانته را اړوي.

خبره په خبرو خلاصيږى
كه ددوو ياهغه څخه زياتو وگړو پركومه خبره دنظر اختلاف وي يا پركومه خبره سره نه جوړيږي،پايلې ته نه رسيږي اوخبره ورو ورو دشخړې لورته ځي ديادو وگړو دمنځ څخه كوم كس پورته متل وايي اوهغوى دې ته نه پريږدي چې فزيكي شخړه سره وكړي يا يې هم ترمنځ خفگان منځ ته راسي

خبره دې په گل بدله
كله چې مجلس،خبرې اترې گرمي وي اوكوم كس غواړي په موادبانه ډول دكوم چا خبره پرې،قطعه كړې:وايي ستا خبره دې په گل بدله وي اوبيا ورسته خپلې خبرې پيلوي.
خبري ډېرې، سر ئې يو
كله چې دوه وگړي پركومه خبره نه سره جوړيږي:په خبروكې يې دنظر اختلاف شتون ولري اوغواړې په زوره په يوبل باندي خپله خبره ومني دريمگړى ددوى دوو ترمنځ دياد اختلاف دلمنځه وړلو په پار وايي:تاسو اصل دخبرې ته راسئ كه هرڅومره خبرې وپيچئ اخربه بيرته دحل خبرې ته راځئ،هغه مونه دې اوريدلي چې وايي :خبري ډېرې، سر ئې يودى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوره د خسُر د کوره اخيستل کيږي
کله چې يؤ وګړی په ځيره او عدتونوکې دخسرګنۍ خواته مايل وي:کوم بل وګړی دهغه ددې ميلان دثبوت اودې ځرګندولو په پارچې ګواکي دی ګرم نه دی پورته متل وايي.ياد متل دپښتوژبې دنورومتلونوپه شان دکاروني ډېرځايونه اوعتلونه لري.

خبرې ښې کوې، لکۍ يې کږې کوې
که کوم وګړی په فصيحه اوخوږه ژبه خبرې کوې اوپرخپلوخبرپوره واک لري ښه بيلګې وايي اوخبرې يې نه غميدونکي وي،خودخپلوخبروپه منځ کي دمخالف لوري غندنه کوې اوپرهغوی په داسې ډول تورونه لګوی چې هغوی ته پکښې اشاره سوې وي،په زغرده پرې تورنه لګوي:هغه وخت دمخالف لوري کوم کس پورته متل وايي او دهغه دستاينې ترځنګ دهغه غندنه هم کوې.

خبرې تا وکړې زړه زما سوړ سو
که کوم وګړی يوبل کس ته دهغه پر واړاندې سختې اوداسې خبرې وکړې چې دهغه کس دپوښتونو ځوابونه پکښې حل خودده پوښتنې نيمګړې پاتې سي،په دې وخت کې دريمګړی کس دمتکلم(خبرې کوونکي)کس ستاينه کوي اوخپل خوښې دپورته متل په ويلوسره ځرګندوي.

خپل عمل د لارې مل
که کوم څوک نيک خويه وي وهغه ته دنيکۍ درسيدا
اوکه کوم کس بدکاره يا بدخويه وي وه هغه ته دبدۍ درسيدا په وخت کې وګړي وايي:ده چې څه کول هغه ته ورته څه يې وليدل. کله چې يوکس سره کوم څوک ښه کوي يا ښه ورته رسيږي نو خلګ وای دی خپله ښه کارونه کوونکی دی ځکه ده ته هم ښه رسيږي اوکه چيرې کوم کس بدکړن کوونکی وی هغه ته بدې يا دکوم چا دخوا بد ورسيږي نوخلګ وای:دی بدکارکوونکی وو ځکه هم هغه کارده پروړاندې هم وسو. يادواودې ته ورته علتونو لکبله وګړي يادمتل وايي.

خپل به دي وژړوي، پردی به دي وخندوي
که کوم څوک دخپل دوست څخه په دې خاطرخفه سي چې ولې يې هغه ته دبدکار دنکولو وويل؟دبيلګې په ډول:که کوم څوک غواړې نشيي توکي وکاروي خو دهغه يوخواخوږی هغه دياد کار دکولوڅخه منعه کوي،که په ياد کارکولو نشه کوونکی کس دخپل خواخوږي څخه خفه سي او ووايي :زه زما فلان دوست ددې کارڅخه راونګرځولم بلکي نوريې هم نشې کولو ته تشويق کړم؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواخوږی يې ځواب ورکوي: زه پوهيږم نشه کول دزيان څخه ډک کاردی خو داچې ته زما په دې کار زما څخه خفه کيږي اودفلان څخه چې ته يې دې بدکارته تشويق کړي خوښ يې؟تا نه دې اوريدلي چې وايي: خپل به دي وژړه وي، پردی به دي وخندوي.

خپل ښه راته بلا سوه

که کوم وګړی ديوکس سره کومه ښيګڼه وکړې خوهغه کس يې پروړاندې برعکس(سرچپه)کاروکړي نو ښيګڼه کوونکی وګړی پورته متل وايي او خپله مايوسي څرګندوي.

خپل عيب دولو منځ د بل عيب د کلو منځ

که يووګړی هروخت دنورو بدوکارونو اوپه هغوی کې موجودو عيبونو اونيمګړتياو ته ګوته نيسي اوخپل عيبونه،نيمګړتيا وي ورته نښکاري دهغه وګړي ددې عدت څخه خلګ ستومانه کيږي او هغه ته دپورته متل په ويلو سره داڅرګندوي چې لومړی خپلې نيمګړتياوي دمنځه يوسه اوورسته دنورو نيمګړتياو ته ګوته ونيسه.

خپله ژبه هم کلا ده، هم بلا

که يوکس خلګوته دژبې دلارې زيان رسوې،تل يې ژبه دنورو وګړو په سپکاوي اوړې را اوړې: که کوم وخت دده پر وړاندې کوم کس دده په شان عمل وکړې اودی په ياد کار کولوسره خفه سي کوم بل چاته دهغه شکايت اودهغه دبدې خبرې يادونه وکړي هغه کس ده ته پورته متل وايي اودی په دې پوهوي چې ژبه که په ښوخبرو سره اموخته کړوښه خبرې به واورو اودزيان څخه به خوندې يو اوکه يې برعکس وکارو زموږپر وړاندې به هم هغه شان عمل (کار)تکراريږي.

خپل ټغر سره دې پښې سمې غځوه

که کوم وګړی دخپل وس،توان څخه هسکې يادا سي هيلې ولري چې هيڅ دپوره کيدلو امکان يې نه وي، ياکه کوم وګړی يوبل وګړي ته ترخې اوداسي خبرې کوي چې دهغه سره نښايي چې وي کړي، يا دهغه خبرو دپوره کولو وړتيا،توان ورکې نه وي، وه هغه کس ته ددې ښوولو په پارچې کوم څه چې دی يې هيله لري يا کوم څه چې دی وای دهغه دسرته رسولو وړتيا اوتوان په هغه کې نسته پورته متل وايي اوهغه ديادوخبرودکولوڅخه منعه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل غوږ ناکتلی په سپي پسي مه ځغله

کله چې يووګړي ته يؤ چغلګر کس ووايي : فلانکي وګړي ستاپه اړه داسي اوهسي بدې خبرې وکړې يا يې ستا پروړاندې کوم بل بدکار وکړ او يا هوډ يې کړی چې وي کړي،که مخاطب وګړی بيله دې چې رښتيا او درواغ مالوم کړې وه هغه کس ته چې چغلګر يې په اړه ده ته چغلګري کړې ده دزيان رسول هوډ وکړي،کوم بل وګړی هغه راګرځوي اودهغه دپوهوي په پار پورته متل وايي. ديادمتل دکارونې ځايونه دپښتو دنورو متلوپه شان ډېردي.

خپل کور يا خپل ګور

که کوم وګړي ته يوکس دميلمستيا بلنه ورکړې خوبرعکس دی ورنه سي يوڅوک ورڅخه دنه ورتګ علت وپوښتې:دی دخپل دليل په پار پورته متل وايي .

خپله پښه په تيشه وهې

که کوم وګړی بدکارونه کوي،هغه وګړي ته ددې څرګندولو په پارچې بد،ناروا کارکول خپله تاته زيان رسوی،دې نړۍ يا اخرت کې به هرو مرو دخپل کړي بدکار سزا وينې،دهغه دقنعت حاصلولو لپاره پورته متل وايي اوهغه ته قنعت ورکوي. که کوم وګړي وخپل وروور ته دزيان رسول هوډکړی وی يؤ بل وګړی راځي اوهغه دياد کارڅخه راګرځوي اوورته څرګندوي چې ستاورور ته زيان رسيدل خپل تاته زيان رسيدل دي، متکلم دخپل دليل په پارپورته متل وايي اوخپل خبره پخه ثابتوي.

خدای(جل جلاله) د کراري مل دی

که کوم وګړی په خپلوکړنوکې بيړه کوي يوبل وګړی هغه ته وايي بيړه کول ښه پايله نه لري تاته نه ښايي چې بيړه وکړې صبر،زغم ولره :دخپلې خبرې دپخوالي لپاره پورته متل وايي اوهغه دتلوار کولو څخه منعه کوي.

خدای د کلی او ښکروري کسات هم کاږي

که کوم ظالم پرمظلوم ظلم وکړي مظلوم دهغه دپوهوي،وېرولو په پار پورته متل وايي اوخپل صبرکولوته دليل موندي.

خدای په يوه حال دی نه بنده

که کوم وګړی ديوکس څخه دکوم توکي غوښتنه وکړي مخاطب کس هغه ته دتعجب په ډول ووايي : ستاسره خودا توکی وو نوڅنګه بيا اړسوي چې زما څخه يي وغواړي؟غوښتونکی دهغه په ځواب کې پورته متل وايې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه ته داڅرګندوی چې شتمني ،پياوړتيا تل دانسان سره نه وي. که کوم وګړی شتمن وي اړمن کس دهغه څخه يوڅه وغواړي خوشتمن کس ورته دهغه توکي دنه ورکړي ترڅنګ دهغه سپکاوی هم وکړي غوښتونکی کس دځپل نه نا اميده کيدو او هغه ته دغرور نکولو دتوصيي په پار پورته متل وايي.

خبرې لږ عمل زيات

که کوم وګړي دخپلوکارونوڅخه پلانونه اوخبرې ډيرې کوي: دهغوی دخبروپه شان عمل،کار کولو ته درابللو په پارخلګ پورته متل وايي.

خپل ياسين تيزه وي

که کوم وګړی دکوم څه په اړه نه پوهيږی خوبيا هم هغه کارکوی يا يې په اړه ځان دپوره مالوماتو خاوندبولي دهغه ددې کارڅخه دلاس اخيستوپه پار متل ويوونکي پورته متل وايي او هغه په دې پوهوي چې دنا زده کړي کارکول يا دهغه په اړه دځانه خبرې جوړول دخلکو پرشخصيت بدې اغيزې لري.يا دمتل خلک دهغو وګړوپه اړه هم وايي: کوم وګړي چي ديو کاردنه اړتيا په صورت کي هم هغه کارسرته رسوي،کوي.

خدای تعالی چې خوله راکړې، روزي به هم راکوي

که کوم څوک يوچاته دخپل ځان دنه ساتلويعني وخپل ځان ته ددوډۍ دنه پيد کولوپيغور ورکړي اومخاطب کس يولټ کس معرفي کړی.
يا که کوم وګړی ديوچاڅخه کوم مادې څه وغواړي هغه ورته منفي ځواب ورکړي: غوښتوونکی کس پورته متل وايي او هغه ته داڅرګندوی چې رزق ورکوونکی الله جل جلاله دی زما اړتيا به هغه سترذات کوم بل ځای راپوره کړي.

خدای جل جلاله د چا زحمت بی ځايه نه بيا يي

که کوم وګړی زحمت وګالي خوخپلې موخې ته ونه رسيږی:په دې وخت کې دهغه يوخواخوږی راځي او هغه ته دنه ناهيلي کيدو او دهغه د ډاډ په پار پورته متل وايي.

خروار د موتې نه معلوميږی

که کوم څوک ديوچا سره په لومړي ځل ووينې خودهغه اخلاق يې خوښ نسي،که يوبل څوک هغه ته ووايي چې فلان کس خوتاوليدی دهغه څومره ښه اخلاق وه،که ته دهغه سره وخت تيرکړې دهغه ښه اخلاق به نورهم ووينې،مخامخ وګړی ورته ځواب ورکوي چي زما دهغه اخلاق خوښ نه سول،دهغه وګړي ستايوونکی وايي: تا دهغه سره ډيروخت نه دی تير کړی که يې ورسرتير کړې دابه درته څرګنده سي چې هغه دنيکو اخلاقوڅښتن دی،په دې وخت کې غندونکی کس پورته متل وايي او هغه ته څرګندوي چې که يوشيبه بداخلاقه وو کيدای سي يوکال هم بداخلاقه واوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای جل جلاله دي داسي شر پيښ کړي، چې زموږ خير پکښې وي

که د دووظالمانو ترمنځ شخړه پيښه سي دهغوی دظلم څخه په تنګ سوي مظلوم وګړي دهغوی په شر،شخړه خوښې څرګندوي اوپورته متل وايي.

خدايه لوی مې کړې لويي را مه کړې

که کوم وګړی غواړې خپله عاجزي په ښه ډول څرګنده کړې اويا کوم بل مغرور وګړي ته دغرور نه کولو وايي:هغه ته ياد متل وايي اودلويي اوغرو څخه دځان ساتلو دعا کوي.

خدايه، لويه ! ما وساتي له بده زويه

که کوم څوک دنيک اوصالح اولاد دعا کوی اويا دکوم بداولاد درلودونکي وګړي په حال افسوس کوي: يادمتل د دعا اودهغه بد اولاد درلودونکي والد سره دخواخوږۍ په پار وايي.

هم خرما ده هم ثواب،خورما اوثواب دواړه،

ته هم خرما غواړې هم ثواب

که کوم چيري يوتن ته دوې ګټې په يوه وخت کې رسيږي،يا هم دوه کارونه په يووخت کې کوي،دبيلګې په ډول:که کوم څوک دهغه دوستان يؤ ځای دهغوی سره دهغوی په خوښۍ کې دبرخې اخيستلو لپاره وغواړې:يادکس په هم هغه وخت کې دهغوی وسيمې ته دتجارت په پاردتللو تکل کړی وي نو دی خپله يا کوم بل کس ورته پورته متل وايي. ديادمتل دکارونې ځايونه اوعلتونه دپښتو دنورومتلونوپه شان خوراډير دي.

خزانې په خرابو کې دي

که دکوم داسي ځای څخه چې هلته پرمختګ ستونزمن وي يؤوګړی ډېر پرمختګ وکړي،يا دکوم داسي ځای څخه چې هلته دوګړو استعدادونه ډېر وخت پټ پاتې سوي وي:يواستعداد ټولنې ته وړاندې سي اويؤوګړی په دې کارتعجب څرګند کړي نوکوم بل وګړی دا پيښه دتعجب وړنه بولي اودهغه دتعجب ليري کولوپه پار پورته متل وايي.

خوار په خپله خواري نه شرميږي

که کوم وګړی کارکوي يوڅوک هغه ته ووايي داکار ستاسره خوند نکا،ته اوداکار نه سره واياست.کارګر ورته ځواب ورکوي اوپورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامتل هغه وخت هم خلګ هغه وګړي ته وايي کله چې :يوکارکول په داسي وخت کې چې کارکولوته هم اړتيالري نه کوي اودځان لپاره دهغه کارکول نامناسيب اوشرم بولي.

خوار تلتک/بړستنه نه درلوده، چې پيدا ئې کړه، ترغرمې پکښې پروت و

کله چې يووګړی پرخپل کوم توکي ډېر ټپرېږي:وګړي دهغه داکارناديده توب،ناليده توب بولي اودهغه ددې کارڅخه دلاس پرسرکيدو په پارپورته متل وايي.

خواره سې،خوارسې مکارې،مکاره چې هم جنګ کوې هم ژاړې

که کوم څوک هم ګرم وي اوهم دځان ګرم بلل نه مني،برعکس خپل ځان مظلوم اوبې پرې ګڼي:خلګ ورته دهغه ددې مکاری څخه دتيريدا اوپوهوي په پار پورته متل وايي.

خوب چې راسی بالښت نه غواړی زړه چې مين سی ښايست نه غواړی

که کوم څوک ديؤه بې ارزښته توکي پرلاسته راوړلو ډېر ټينګارکوی اوکوم بل وګړی دهغه دا کارغندي نو ټينګارکوونکی کس دخپل ټينګاردکولو د دليل،علت په پارپورته متل وايي اوخپل ځان ګرم نه بولي.

د

د انځرګل شوي

که کوم وګړی خپل يوملګری دډېرې مودې لپاره نه وي ليدل خوموده ورسته ورسره مخ سي:دهغه څخه دهغه دنادرکی پوښتنه کوي اوورته وايي چيرې وي دانځرګله چې دومره وخت نه معلوميدي؟

د انصاف مور مړه ده

که دکوم وګړي سره کوم څوک نا انصافي،بې عدالتي يا ظلم وکړې او ورته زيان واړوي :هغه کس خپل مايوسې څرګندوي او وايي:دلته دانصاف مورمړه ده.

د اوبو نه کوچي باسي

که کوم وګړی دکوم کارډېر تحليل اوڅيرنه کوي يا يؤوګړی ډېر حرص ناکه وي دهغه وګړي ديؤ عدت،صفت اويادهغه دپوهوي په پاروګړي ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اورغوي تناکه ملغلره ده

که کوم وګړى دډېرکار اوزحمت ګاللو څخه ستړى سى اودخپل ستړيا لکبله شکايت کوي،دهغه وګړي دستايني اوهغه ته ددې احساس ورکولو په پارچې کارکول ښه دى دربيکارئ اودکار،زحمت ګللوپايله تل هوسايي وي،هغه ته پورته متل وايي اوهغه ته قنعت ورکوي.

د اولاد بد چاته نه ښکاريږي

که دکوم چا اولاد اويا بل خپل بدکاره وي اووګړي دهغه څخه وه يادکس ته شکايت وکړي،دهغه دبدچارچلند په اړه يې خبرکړى،خودى هغه خبره نه منې اوبرعکس دخپل اولاد يا خپل ننګه کوي،شکايت کوونکي وګړي دناهيلئ اودهغه دپوهوي په پار پورته متل وايي اوهغه ته داښيې چې دخپل اولاد اوخپل پلټنه وکړه ترڅو ته خپله دهغه پر بدچار چلند باندي خبر اوقنعت دي حاصل سى.

د ولس زور د خداى(جل جلاله) زور

کله چې يوټولنه دخپلو حقوقو دلاسته راوړلو په پارلاس په کارسى،يوالى وکړي اوخپل حقه حقوق لاسته راوړي،که په دې خبرکوم څوک تعجب وکړي کوم کس دهغه دتعجب دليري کولو په پار پورته متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي:کله چې ولسونه يوالى ولرى،يوموټى سى دهغه ولس مخته څوک نسى ودريداى ،هغوى به هرومرو خپلې موخې ته رسيږي اوبريا به دهغوى وى.
دامتل وګړي دولسونو په منځ کې ديوالي اواتفاق راوستلو په پارهم وايي،ترڅوهغوى ته څرګنده کړي چې ولسونه که يوسول هره ستونزه اوخنډ دمنځه وړاى سى اوبريالي کيږي .

د بدو پاى روغه جوړه ده

که کوم وګړي سره مخالف وي اوروغې جوړې ته غاړه نږدي:دهغوى په منځ کې منځګړي وګړي هغوى وه سولې کول اودمخالفت څخه لاس اخيستلوته رابولي اوهغوى ته پورته متل دخپل خبرې دثبوت اوپياوړي دليل په پارمختته ړدي.

د اوښ کوم ځاى سم دى چې پاته ئې غاړه سوه

که کوم وګړي ډېر عيبونه،بدياني درلودلي اودهغه کس ديوه عيب يابدئ څخه کوم څوک شکايت وکړې:يوبل کس هغه ته پورته متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې دهغه کس بد عدتونه ډېردي يوازي ستاپروړاندې بدعدت دهغه سرمل نه دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بآبا د غونه ږیره وه چې په تاویزو کې ولاړه
که دکوم وګړي څخه هروخت نوروګړي کوم څه په یوه اوبل نامه غواړي اویادکس دې وګړوته ددې ورکړو څخه نټه نه کوی،دورکونکي کس شریک که هغه ددې کارڅخه منعه کوی،دخپلې خبرې دپخې ښودلو اوثبوت په پار پورته متل وایي او هغه ددې کارڅخه منعه کوي.

د باران نه تښتیده دناوې لاندې یې شپه سوه
که کوم وګړی دهوساینې،کړوانو اوستونزو څخه دخلاصیدو په پارکوم ځای پریږدي بل ځای لاړسی، خوبرعکس په هغه ځای کې نورې هم دده ستونزې اوستړیاوې ډېرې سي. دبیلګې په ډول:یوکس خپل هیواد دغربت،جنګ اوکوم بل علت لکبله پریږدي،بل هیوادته کوچ وکړې خودی په هغه هیوادکې چې ده ورته کوچ کړی دی دلا نور غربت،یاپه جنګ جګړوکې ګیرپاتې سي خپله یادکس دناهیلۍ یا شکایت په پار پورته متل وایي اوځان ګرم بولي. یادمتل دپښتوژبې دنورو متلونوپه شان دکارونې ډېرځایونه اودویلو دعلتونوډېرې بیلګې لري.

د بدو به بد زیږي/ مومي
که کوم وګړی بدکارونه کوی ډېروخت دهغه دپوهوي اودبدکړو وړو څخه دلاس پرسرکیدلوپه پاروګړي یادمتل وایي.

د بربنډ له اوبو ډار(وېره) نسته
که چا یوه ستنزمن کارته ملاتړلي وي،یوبل کس راسي اودده په مخ کې دلا ډېرو ستونزو دراتلو وړندوینه وکړې اودهغه ددې کارڅخه دراګرځولو کوښښ وکړې،ستونزمن کارکوونکی کس دخپل کروږ هوډ اوهغه ته دډاډ ورکولو په پارپورته متل وایي اوخپل کارته ادمه ورکوی.

د پیښې نه تیښته نشته
که کوم وګړی دکومې بدې پیښې سره مخ سی:هغه وګړي ته یوکس د ډاډ ګیرنې اوغم شریکۍ په پار پورته متل وایي اوځان دهغه خواخوږی معرفي کوی.

د خوار په لاس کې غلمینه ډوډۍ عیب ده
که کوم وګړی دکومې بریا مادي یا معنوي ګټې خاوندسی اونور وګړي دهغه سره دهغه په لاسته راوړنې کې رخه،کینه کوې دهغه یوخواخوږی پورته متل دهغوی درخې دلمنځه وړلو اوددې ناوړه کارڅخه دتیردنې په پار وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخير په غونډۍ ناست دی

يووګړی که ځان تل بې پرې ښيې ،په ډېرکړنو کې خپل آند دنورو وګړو سره نه ګډوي اونه هم برخه پکښې اخلي:دهغه وګړي دغندني،رابلني اودهغه څخه دشکايت کولو په پار وګړي پورته متل وايي اوهغه ته ځرګندوي چې بايد بې تفاواته اومسؤليت نه منوونکی پاته نسي.

د ازاره چا بازار موندلی ندی

که کوم وګړی بدکارکوونکی وی،تل نورته زيان رسوي خلک ورڅخه په ازار اوزحمت وي،دهغه ددې بدوکارونو څخه دلاس اخيستلو اودهغه په دې پوهولو په پارچې وګړوته ازار اوزيان رسول هيڅ وخت ښه اوتاته ګټه رسوونکی کارنه دی پورته متل وايي اودهغه دمفکوري،آند بدلولو کوښښ کوي.

د بل کټ تر نيمو شپو وی

که کوم څوک دنورو وګړو په توکو دهغوی په ملاتړ يا دهغوی په ننګه کوم کارمخته وړي:نابېره هغوی دياد وګړي دملاتړڅخه لاس واخلي،دياد وګړي د ډاډاو خواخوږی په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي اودهغه سره مرسته کوي.

د بوسو(پروړو) لاندې اوبه مه تېروه

که کوم وګړی دکوم چا سره دفريب،چم او دهغه دغولولو هڅه کې وي،خو مقابل(مخامخ) کس دهغه په دې چل پوه سي هغه ته پورته متل وايي اوپه راتلونکي وخت کې يې دياد بدکار دکولوڅخه منعه کوی.

د جنګ خوږې خبرې، ساعت يې تريخ دی

يؤوګړی که دشخړې کولو،جنګ ته تلو ډېر هيله لرونکی وی اوتل غواړې جنګ،شخړه وکړې اوياجنګ ته لاړسی، دهغه کس ددې مفکوري دناسمې ثابتولو،دهغه دنيک پوهوې اودشخړې،جنګ څخه دهغه د ډار په پاروګړي هغه ته پورته متل وايي .يادمتل دنوروستونزمنو کارونوڅخه ديوکس دراګرځولواويادهغو کارونودستونزمن معرفي کولوپه پارهم وګړي وايی.

د خپل کور پير چاته نه معلومېږي

که کوم وګړی په يوکارکې دوړتيا ښتن وی،خودهغه کورنی،دوستان دهغه په وړتيا ناخبره اودهغه په وړتيا کې شک ويني ،ياد وګړی دخپل وړتيا په اړه دهغوی دشک ليري کولو په پارپورته متل وايي اوځان دوړتيا خاوند ورپيژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درواغو مزل لنډوي

که يوکس دروغجن وی:ناڅاپه يې دروغ بربنډ سي، وګړي ددروغو دغندلو،دهغه دبدئ او نور وګړي ددروغو څخه دمنعه کولو په پار پور ته متل وايي اوخلګوته ددرغوبدې څرګندوي.

د ډېري لرګی، د يوه غوزی

يادمتل وګړي يوالي ته رابولي اوکه کوم څوک يوالي ته زړه نه ښه کوي يادمتل وهغه ته دقنعت ورکولو په پار ويل کيږي.

د مسخرو اخير جنګ وي

کله چې يوټولی خپل ترمنځ نامناسبيي ټوکې کوي: ددوی دمنځ څخه يوکس پورته متل وايي اوخپلې ټولی ته داڅرګندوي چې نامناسبې ټوکې کول: زموږترمنځ نفاق،رخې اوبدبينی ته لاره هواره وي اوداکار زموږپه زيان دی.

د ميلمه ځواب پاتی دی

که کوم وګړی کوم چا ته منفي ځواب په زغرده اونيغ ډول ورنکړي خوپه غيري مستقيم ډول کوم داسي کاروکړې چې دمنفي ځواب څرګندونکی وی:مخاطب کس پورته متل وايي اودهغه دنامستقيم منفي ځواب يادونه کوی.

د هر چا عمل(کار) د خپل مخ آئينه ده

دامتل وګړي دخلکود پوهوي په پارهغه وخت وايي کله چې دکوم وګړي دنيکو يابدو کړنو يادونه،ليدنه کيږی،هغوی ددې متل په ويلو داڅرګندوي چې ټولنه کې ديوکس ښه کړنې هغه دخلکو په منځ کې محبوب کوی او هغه وګړی تل دخلګوڅخه ښه وينې، خوبرعکس دبدو کارنو کوونکي وکړي ته ټولنه درناوی نکوی دهغه پروړاندې خلګ دبد چارچلند څخه کاراخلي اوپه ټولنه کې خپل محبوبيت،حيثيت،شخصيت اواعتباردلاسه ورکوی.

د شعر معنا د شاعر په خېټه کې ده

شعر دټولنې کړاونه،دردونه،نيمګرتياوی،پرمختګونه،ښکلاوي،نازک احساسات اوګټور پوهوی په خپله رنګينه لمن کې رانغاړې او ديوې ټولنې اوسيدنکو پوري يې په ښکلي اوخوږه انداز رسوی،دهمدې اونورو ډېرو موضاعاتو(سکالوګانو)په رنګين تارپيبونکي ته شاعر وايي،شاعرهغه څوک دی چې دټولنې هراړخ ته پوره غور کوونکی،کتوونکی اوتحليلوونکی وی،شعر ډېروخت په تشبيحاتو،قيناياتو،اشارو،استعاروانورمزونوکې پوښلی وی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ډېرعامووګړو پوهه یې دغوټیو سپړلوته نه رسیږی.په خلګوکې اصطلاح ده چې وایي شاعرته یې دشعر زرمعناوي ورکړي خوشاعر ویل چې نه دشعرمعنا مې بله ده،دهمدې په خاطر وګړي پورته متل وایي چې دشاعر د شعر(پنځ) معنا دشاعر سره پټه ده.
کله چې دیوکار/شي ایجادونکي (پنځونکي)ته دهغه داختاراع په اړه کوم څوک خپل تحلیل وړاندې کړي خو دتحلیل کوونکي تحلیل دهغه پنځوني په اړه سم نه وی، تحلیل کوونکی که د خپل تحلیل دسموالي دعوه کوی اوځان په حقه بولي دریمګړی کس پورته متل وایي اوهغه ته قنعت ورکوی.

د ښار دروازې تړل کیږي دخلکو خولې نه تړل کیږي

دکوم چا پرکارونو چې ځیني خلګ هروخت اعتراض کوونکي اوتورلګونکي وي که کارګر دخپل کارڅخه ناهیلی سی اودپریښول هوډ یې وکړي هغه ته یې یو خواخوږی راځي او دهغه دډاډ اوتشویق په پارپورته متل وایي.

د ښار وو ځه له نر خه یې نه

کله چې یو وګړی دخپل عنناتو،فرهنګ،کلتورخلاف دکوم کار دکولو هوډلری یاکله چې یوڅوک دخپل یو توکي بیعه دهغې سیمې دنرخ څخه پورته وایي وګړي دهغه دپوهوي لپاره پورته متل وایي اوهغه ته قنعت ورکوی.

د حمام لنګ دی

په هغوتوکو،شیانو باندي چې زړه نه تړل کیږي وګړي وایي دحمام لنګ دی نن ستا سبا دبل وی دبیلګې په ډول مادیات،پیاوړتیا،واک اوقدرت.

د خپل بام واوره د نورو په بامو اچوي

که کوم وګړی خپل تیروتنې دنورلګبله بولي یا مسؤلیت یې دنورو وګړو په غاړه اچوي وګړي دهغوی په اړه پورته متل وایي اوهغوی ته داڅرګندوي چې خپلې تیروتنې دنورو په غاړه اچول ښه چارنه دی.

د خره نه په زین باندی آس نه جوړیږی

که کوم څه دارزښت وړنه وی اوخلګ ورته په لوی لاس ارزښت ورکوی:ددې وګړو دپوهې په پارخلګ پورته متل وایي اوهغوی ددې کارڅخه منعه کوي.

د ډاله ږغ دلري ښه اوریدل کيږی

که کومه پیښه په کومه سیمه کې وسي خودهغې سیمې خلګ ورباندي خبرنه وي بلکې دنورو سیموخلګ ورباندي ښه خبروي،که دپیښې دسیمې خلګ ووایي چې موږ هلته شتون لرو خونه یو په خبر تاسوڅنګه خبرسواست؟هغوی دخپل خبرې دثبوت په پارپورته متل وایي اوځانونه ریښتني بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دډېرې لرګی دېوه غوزی
کوم وګړی چې غواړې نور وګړي يوالي کولو ته راوبولي او دکوم کاراغيزه داچې په ګډه وسي نسبت يوازي کولو ته ډېره بولي ديوالي دمخالفت کوونکو درضايت(خوښی)په پارپورته متل وايي اوخلګ يوالي ته رابولي.

د ړوندو په ښار کې يوسترګی پاچا دی
که کوم څوک ديوې ډلې پرمشر اعتراض وکړي چې په کارپوه نه دی مخاطب کس ورته وايي:دی نسبت ډلې ته يي په کارپوه دی،تانه دې اوريدلي چې وايي:دړوندو په ښار کې يوسترګی پاچا دی.

د سپي په غپ پسې مه ځه
يادمتل هغه وخت يؤ وګړي هغه کس ته وايي چې چغلګريا کوم بل شر اچوونکي دکوم بل چا پروړاندې پارولی وی.دهغه په دې پوهو لپاره چې دچغلګرو اودهرچا بده خبره،شيطانت سم نه وی او اړتيا نسته دهرچا بده خبر پرغوږ ونيسو.دلته دسپي نوم ښايي ځکه راوړل سوی وي: سپی تل غاپي اودهرسپي غپا باندي دليوانو دراتلو ګومان کول ناسم وی.

د سوال په اوبو ژرنده نه ګرځي،چليږي
کله چې يوڅوک غواړې خپل ټولې چارې دنورو څخه په خواست،سوال کولو سرته ورسوی،دهغه کس دياد کارڅخه دراکرځولوپه پار کوم څوک پورته متل وايي اوهغه ته داځرګندوی چې په هرکارکې سوال کول ښه نه وی.

د شپې بند اوبو وړی
کله چې بې وخته،بې پلانه،بې څيړنې اوبې پوهې کوم وګړی يوکارکوی دهغه دنيک پوهوي اودهغه کارڅخه درګرځولو په پارکوم څوک هغه ته پورته متل وايي.

د شيطان غوږونه دې کاڼه وي
کله چې يوڅوک دخوښی،راز اوخپل دحال دځرګندولو کومه خبره کوي وايي:د شيطان غوږونه دي کاڼه وي.

د صبر مېوه خوږه وي
که کوم څوک يؤکس ته دصبر او زغم درلودلو توصيه کوي وايي:د صبر مېوه خوږه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ظلم ونې پايښت نلري

يؤه وګړي ته دظلم دبدئ دځرګندولو او دهغه دظلم څخه دراګرځولو لپارکوم بل څوک پورته متل وايي اوظلم کول يؤبدکار بولي.

د غله په غره کې ځاى نسته

يادمتل ځکه خلک وايي چې داځرګنده کړي چې غل،خاين که څه هم په ښکاره به نه ډاريږي خوهغه په اصل کې ډارن دى ولې دهغه ويژدان،ضمير دخپل کړى کار دکولو لکبله په ډار او وېره کې وي، هغه که هرچيرې لاړسى بياهم دخپل بدئ په ډارکې راګيروى.

د بدې خبرې سل کاله عمر وي

که کوم څوک ديوچا دنامناسيبې خبرې څخه خفه سوى وى که هغه خبره کوونکى ياکوم بل څوک دهغه خبرې دياد پوښتنه ترې وکړي:ځواب کې ورته مخاطب پورته متل وايي اودنه هيرولو ډاډيي ورکوي.

د زور اوبه مخ پورته ځي

دظالم او جابرکس که ديؤه ناتونه اومظلوم کس سره پرکوم داسي څه دعوه وي چې حق خو دمظلوم وي خوظالم په هغه دعوه کې ګټوونکى سى،دلته نور وګړي دمظلوم سره دخواخوږي په پارپورته متل وايي اوځانونه دمظلوم پلويان ګڼي.

د سوداګر په سترګه ورته وګوره

که يؤ وګړى خپل يؤ توکى کوم بل وګړي ته ښکاره کوي چې هغه ورباندي خپل مثبت يامنفي نظر، آند ورکړي هغه ته وايي:دسوداګر په سترګه ورته وګوره.

د شا د کتلو پر ځاى مخکي ګوره

که کوم وګړى خپلي تيرې تيروتنې يادوې اوراتلونکي کارونه ترې پاتې وي:دهغه دپوهوي په پار وګړي ورته وايي:د شا د کتلو پر ځاى مخکي ګوره.

د کبرجن سر ټيټ وي

دياد متل موخه داده:که کوم وګړى مغروره،کبرکوونکى وي که څه هم دى به آندي چې زه سرلوړى اوښه يم مګر په حقيقت کې مغرور اوکبرجن سرټيټى وى،هغه د درناوي وړنه وى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عالمه سره غم نه غم دی

کله چې يؤه پوره ټولنه کوم کړاو سره مخ کيږي خلګ يؤ بل ته دخواخوږي او ډاډګيرنې په پار پورته متل وايي.

د ګونګي په ژبه خپله مور ښه پوهيږي

کله چې کوم وګړی دکوم کار ماهره،کاسب وي اوبل کوم وګړی دهغه کار دکولو هڅه وکړي خوبرعکس بريالی نسی.د بيلګې په ډول کوم چا خپل موټر يوبل کس ته ورکړ خو هغه يې په چلولوکې دستونزو سره مخ سو دموټرخاوند دموټر چلولوته خپل وردانګي اوپورته متل وايي.

د لاس پنځه ګوتې سره برابرې نه دي

که يوې کورنۍ کې دبدو اخلاقوخښتن کوم وګړی وی اويوکس دهغه کورنۍ ټولو وګړوته دهم هغه بداخلاق لرونکي په نظر ګوري.دهغه ددې ناسم آند دلمنځه وړلو لپاره يؤ کس هغه ته پورته متل وايي او هغه دياد نظر دکولو څخه راګرځوی.

د آس کيزه چا ته مه ورکوه

که کوم وګړی خپل دکارونو مسؤليت نورو وګړوته ورکوي يؤ کس راځي او هغه ته وايي:د آس کيزه چا ته مه ورکوه.

د فيل په غوږ کې ويده دی

کله چې کوم وګړی په ارزښت لرنکوخبرو اومسايلوڅان نه خبروی يايې نه پوه کوی دهغه دپاملرنې لپارخلګ پورته متل وايي او هغه ته داښيی چې بې خبره اوناپوهه ونه اوسي.

د کبر کاسه نسکوره ده

که کوم وګړی کبرکوي دهغه دپوهوي په پار وګړي پورته متل وايي او هغه دکبرکولو دبديو څخه خبروي.همدارنګه که ديوه کبرجن وګړي مادي يا معنوي شته ناڅاپه دمنځه لاړسی: وګړي دنورو وګړو دپند اخيستلوپه پارياد متل وايي.

د ګور شپه نه په کور کيږي

که کوم څوک ديوه وفات سوي دخپلوانو سره خواخوږي کوي يا کوم څوک دمرګ څخه دنه خلاصون يادونه کوي ياد متل وايي اودځرګندوي چې کله دانسان پردې نړۍ دژوندشپې ورځې خلاصې سي هغه نه راګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لستونې مار دی
که دکوم وګړي خپل دهغه سره بد وکړې:دخپلې خواشنی دڅرګندولو په پار ياد متل وايي اوخپل زړه ته ډاډ ورکوي.همدارنګه که کوم څوک دکوم خپل دبدئ په اړه خبرسي يا پري شک وکړي دهغه په اړه خپلو نوروخپلوانو ته ياد متل وايي.
د آهنګريوټك دزرګرسل ټکه
کله چې کوم وګړی په کوم کارکې پوره پوهه ونه لري خوهغه کارکوي يوبل کس چې دهغه کار ماهيره اوپوه وی راځي اوپورته متل وايي ددې متل په ويلوهغه کس ته داڅرګندوی چې داکار که ته په ډېروخت او د ډېرې انرژي په لګښت سرته رسوي برعکس زه يې په لږوخت اوکمه انرژي سرته رسولی سم.

د اوښ پر شا داسي ډېرې ډمامې وهل سوي دي
کله چې يوکس دکوم کړاو سره مخ کيږي اوياکوم څوک ورته کومه بده،منفي خبره کوي،که هغه کس ته کوم څوک وايي:چې تاپسی فلان کس داسي اوهسي وايي اويا ستا مخته کومه ستونزه راروانه ده خوته چوف يي ځان دې بي عکس العمله پريښی دی،يادکس ورته ځواب ورکوي اوپورته متل خپل او دهغه د ډاډ په پاروايي.

د بنو/باغو ښتن په ارامه نه وي
که کوم وګړی دډېرو شتو واک اوپياوړتيا غوښتونکی اوخوښونکی وی،دهغه کس دياد کار څخه دمنعه کولو اوهغه ته ددې ښوولو په پارچې خپل پر شتو،واک اوپياوړتيا صبروکړه وګړي هغه ته پورته يادسوی متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې ستا ژوند اوس هم د خوښيواو ارام څخه پريمانه دی.

د دو افغانيو بيزو وه د لسو افغانيو زنځير يې يوړو
که کوم وګړی دګټې په پار يوکارپيل کړي خوبرعکس په هغه کارکې دګټې پرځای تاوان وکړې،ياد وګړی دخپل تيروتنې دمنلو او دخپلې مايوسی دڅرګندولو په پار پورته متل وايي.

د شيدو سوی مستې پوه کوي
که کوم وګړی دکوم کار څخه زيانمن سی اوبيا دهغه کارپه کولو يا دکوم بل کارپه کولوکې دډېراحطيات څخه کاراخلي:که کوم څوک هغه وغندې،ياد کس دخپل ځان دنه ملامتی ياکوم بل کس دهغه دنه ملامتی په پارپورته متل وايي اوهغه ګرم نه بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوټه چې په لاس پرانيستل کيږي غاښ ته څه اړتياده

کـه د دوو وګړو تـرمنځ يـوه ستونزه رامنځ تـه سـي او د دوی څخـه يـؤيې غـواړي داستونزه دنورو وګړوپه مرسته حل کړي،دويم يې وايي: زه اوته بـه خپلـه داسـتونزه خپل ترمنځ حل کړو نور وګړي به خپل دستونزې په خلاصونه کې منځ تـه نـه راولو تانه دي اوريدلي چې وايي:غوټـه چـې پـه لاس پرانيستل کيږي غـاښ تـه څـه اړتيا.

د مچه سره سيلاوه مه ګرځوه

که يؤ وګړی پرهره خبره غوسه کيږي اوشخړه کوی دهغه ددې کاردغندنې اودهغه دپوهوي په پار کوم بل وګړی هغه ته وايي:د مچه سره سيلاوه مه ګرځوه.

د مور په نس کې چا نه دي زده کړي

که يؤ وګړی يؤ کارچې مخکې يې هغه کارنـه وي کړی پـه ښـه ډول نسی کولی،کـه کــوم بــل وګــړی پرهغــه اعتــرض وکــړي او ديــاد کــار دپريښــودلو ورتــه ووايي:کارګرکس ورته ځواب ورکوی:صبره وکړه داکاربه زه زده کړم چا نو کـار دمورپه خيټه (نس)کې زده کړی دی.

د غنمو له برکته اغزي هم او به کيږي

کله چې ديؤښه وګړي دبرکتـه کوم بد وګړي تـه هم ګټـه رسيږي پـه دې وخت کې وګړي وايي:دغنمو له برکته اغزي هم او به کيږي.

د خوار دوه غوايان وه يو وتی نه بل ننوتی نه

کله چې دکوم چا کارونه مخته نه ځي اوياد وګړی ډېر وخت دکړاونو سره مخ وي دخپل خواشينی دڅرګندولو په پار پورته متل وايي.

د لو ګري چې لو ته زړه نه کيږي،لور په لو ته تيره کوي

کـه کوم څوک پـه خپلـه دنـده کـې سوسـتې اولټـې کـوي، ځـان پـه يـوه اوبلـه بهانـه دکارڅخه کاږی،يا که کوم څوک نه غواړې دکوم بل چا خبره ومنـې اوځـان پـه يـوه اوبله بهانه خلاصوي:ددې وګړي دغندنې او دهغـه ددې کـار څخـه دلاس پرسرکيدا په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

د مستې ميچن ده، چپه ګرځي

که کوم څوک سر زوري کوي اود بل چا خبرې تـه ارزښت نـه ورکوي،يـا کـه کـوم څـوک بيلـه آنـد اوتحليلـه داسـي کارونـه کـوي چـې دکولـو امکـان يـې نـه وي: دهغـه دحالت،صفت دڅرګندولو په پارخلک پورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هر کار پيل سخت دی

که يُو وګړی نوی کارپيلوی اوورته ورخطا او انديښمن وي،وګړي دهغه دانديښنې او ډار دختميدا په پارپورته متل وايي اوهغه ته ډاډګيرنه ورکوی.

د يوه لاسه ټک نه خيږي

که کوم څوک يوازي کوم کار پرمخ بيايي خوڅنګه چې ښايي هغه سي يې سرته نسی رسولی، که کوم څوک نور وګړي ديُوبل سره مرستې کولو اويا دياد کس سره دمرستې کولو لپاره تشويقوي پورته متل وايي اوداځرګندوي چې کارونه دوګړو په يوالي ښه سرته رسيدای سي نه دهغوی په نه يوالي.

دا يې ګز دا يې ميدان

که يوڅوک دکوم کار دزده کړې اوکولو دعوه وکړي،که دهغه په خبره دده مخاطب وګړي باور ونه کړي هغه ته دده دياد کړي کار دسملاسي سرته رسولو وايي، خودا ويل يې نيغ نه وي دياد متل په ويلو هغه ته دهغه کار د سمدستي سرته رسولو بلنه ورکوی.

د يوې سپږې لپاره ټول پوستين په اور اچوي

که کوم څوک ديوه وګړي لکبله يوې پوره کورنۍ ته توهين وکړي.که يوکس دکوم چا په يوه تيروتنه هغه سره دتل لپاره اړيکې ختمول وغواړي: په دې وخت کې متل ويونکی ياد متل وايي.

دا يې کواله (قباله) په چا يې منې

که يُو وګړی پياوړی ثبوت اودليل دکوم چا مخته کښيږدي خو بياهم مخامخ لوری دغه ثبوت اودليل ونه منې دليل ايښودونکی وګړی خپل مسؤليت دغاړې اړولی بولي او دناخوښې په ځرګندولو وايي:دا يې کواله (قباله) په چا يې منې.

دوې هندوانې په يوه لاس کې نه ځائيږي

که کوم وګړی په يوه وخت کې دوه کارونه سرته رسول غواړي يا يوکس دوه متضاد کارونه سرته رسوي دهغه کس دمخنيوي او دهغه دپوهولو په پارکوم وګړی هغه ته وايي.دوې هندوانې په يوه لاس کې نه ځائيږي.

درياب به لوښو نه وچيږي

که دکوم چا سره علم،پوهه وي اويُو کس دهغه څخه وغواړي چې ده ته علم،پوهه ورزده کړي خوعلم،پوهه درلودونکی دياد کس غوښتنه ونه منې غوښتونکی کس دهغه دبخل دلمنځه وړلو په پارپورته متل وايي،اوغوښتنه تري کوي چې دياد ناسم کارڅخه لاس واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي ونه نسته چې باد نه وي ښوروه ولي
که يؤ وګړی ديوې ستونزې يا کړاو سره مخ سي اوکوم څوک غواړي هغه ته ډاډ ورکړ، زغم کولوته يې راوبولي هغه ته ياد متل وايي اوداورته څرګندوي چې هرچا باندي هرو مرو کومه ستونزه يا کړاو راغلی دی.

ر

راتګه په اراده بيرته تګ په اجازه
که کوم وګړي کره دهغه يؤ دوست ميلمه سی:کله چې يې دوست وغواړي خپله ميلمستيا پای ته ورسوي اولاړسی کوربه هغه ته پورته متل وايي او دا په ډاګه کوي چې زه نه غواړم ته اوس لاړسی پورته متل دکوربه هغه ټينګار ښيی چې ميلمه لاڅه موده خپل ميلمستيا وغځوی.

راکړي خپل چه خورم ئي تل
که دچا دخپل لاس ګټلي خوښه وي اونه غواړې دبل دمرستې په مټ ځان وساتي نو هغه پورته متل دخپل آند دڅرګندولو،ستا دپوهوي اود دعا په ډول وايي.

رحم په ليوو ظلم په پسو
که يوڅوک غواړي ديوه بي انصافه،بي عدله اويوه بد رهبر دواکمنۍ څرنګوالی کوم چاته بيان کړي،يا دهغه دبدوالي پوره انځور کوم چاته وښيی،يادسوی متل وايي اودهغه رهبر بي عدلتي اوبدي انځوره وي. يادمتل دپښتوژبې دنورومتلونوپه شان ډير نور دکارونې علتونه لري.

رند دې خپله رندي کوي، د شوده ملګری خدای جل جلاله دی
يؤوګړی که دکوم چالاکه،فريب کار دچم کولو څخه ستړی سی اودهغه ځواب نه غواړې په فريب،چم کولوسره ورکړې:خپل مل الله جل جلاله يادوی اودهغه دفريب،چم څخه دژغورل کيدو دعا دياد متل په ويلو سره کوي.

رنګ ئي مه ګوره خوند ئي ګوره
که يوکس کوم داسي موټر وپيرې چې درنګ دخوا خوار او دښه چلاو دکولو هيله تري نه کيږي:که کوم کس دهغه موټر بد ووايي اوڅرګنده کړي چې ياد موټر به ښه کاردرته ونکړي،په دې وخت کې دموټرخاوند دهغه د ډاډ اوخپل په پيرکې دنه تاوان کولو وايي،موټرښه موټربولې،ياد متل دخپلوخبردثبوت اودموټر دماشين پرجوړوالي د ډاډپه پاروايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ يې دملا عمل يې د بلا

که دکوم چا خبرې ښې وي خوبرعکس عمل يې ناسم اودرمثبت اړخ يې منفي اړخ پياوړی وی دهغه کس ددې ځانګړتيا دبربنډولو لپارخلک ياد متل وايي.

روزي په ټنډه ده نه چه په منډه ده

که يو وګړی دمادياتو دلاسته راوړلو لپاره ډېرکوښښ کوي خوپايله يې سرچپه وی دهغه کس سره دخواخوږی اودهغه دپوهوي لپاره خلګ يادمتل وايي.

روغ صحت نيمه بادشاهي ده

که يوکس دبل کس سره دهغه دناروغۍ په اړه خبرې کوي،دهغه سره دخواخوږی په پارپورته متل وايي اودروغتيا ارزښت بيانوي.

ريښتيا ويل ترخه دي، خو ميوه يې خوږه ده

که يوکس ته يوبل وګړی دهغه دنيمګړتيا په اړه وايې اوپرهغه کس ياد حقيت ويل بد ولګيږي نيمګړتيا په ګوته کوونکی کس پورته متل وايې اوهغه ته ښيی چې زه ستا دښيګڼې په پار ستانيمګړتيا درته په ګوته کوم .

ز

زر په هغو ګران وي چه ګټلې يې په خپل ځان وي

که يو وګړی بې ځايه لګښتونه کوي او دلګښت کولو ورسره څه باک نه وي،يعنې بې ځايه لګښت اواسراف کوي دهغه وګړي ددې کار دکولو علت که کوم څوک وپوښتي،يوکس هغه ته پورته متل وايي اوغواړي داڅرګنده کړي چې ياد کس ځکه ډېرلګښت کوي چې ده ياد ماديات يا خوخپله ګټلې نه دي يايې په داسي لارګټلي چې ورباندي ستړی سوی ندی.

زړه د غوښې دی

که کوم کس وډارسی،خفه سی،خوشحاله سی،يوڅه يې خوښ سی که دعلت پوښتنه تري وسي نودی ورته ځواب ورکوي اووايي:زړه د غوښې دی.

زما يې غاړه، ستا يې چاړه

که يوکس دکوم چاسره وعده وکړي،ديوکس ضمانت وکړي نومخاطب کس ته وايي که زه وعده خلافه سوم يا ما چې ضمانت دکوم کارکړی اودهغه برعکس کار وسو نو زما يې غاړه، ستا يې چاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ور یوه ورځ مري او بې زړه هره ورځ

یادمتل وګړوتـه داځرګندوي چې دهرڅـه اوپـه هرڅـه کـې ډار ونـه کړئ،ډاراوېـره یوازي دالله جل جلاله څخه په کارده.

زما خو پکې وربښته سپین سویدي

که کوم څوک دیؤ چا څخـه پوښتنه وکړي:ستا فلانکی کـار زده دی کـه نـه؟مخاطب دهغه کار دزده کړې اوپه خپل مهارت باندې دپوره ډاډ په پاروایي:زما خو پکښې وربښته سپین سویدي.

ستایې لاس زمایې ګریوان

که کوم وګړی دیؤچاسره وعده کوي اوهغه دوعدې سره سره نورهم غواړي ځان ډاډه کړي،وعده کوونکی وایي:که زه پروعده ونه دریدم اوخپلـه وعده مـې پوره نـه کړل نوستایې لاس زمایې ګریوان.

زه ستړی ته ناخوښه

که کوم وګړی دیؤچاسره ښیګڼه کوي خوبرعکس هغه ورسره بدکوي اونـه غواړي نورښـیګڼه کـوونکی ورسـره ښـیګڼه وکړي،دیـاد چلنـد پروړانـدې ښـیګڼه کـوونکی وایي:زه ستړی ته ناخوښه.

زوی ئې غوښت خیر ئې نه غوښت

کـه والـدین دخپـل اولادڅخـه ناخوښـه وي اودهغـه دبـدو کړونـو څخـه رنـځ وړي وایي:زوی ئې غوښت خیر ئې نه غوښت.
یادمتل وګړي دنورو خلګو داولادونو دبدئ په لیدو هم وایي.

زاري هم د زوره کمه نده

که یؤ وګړی دیوڅه دلاسته راوړلو لپاره کوم چاتـه ډېرې زاری،خواستونه وکړي اوهغه لاسته راوړي، که د ورکوونکي وګړي څخه پوښتنه وسـي:چې ولـې دي هغـه ته یاد توکی ورکئ؟هغه ځواب ورکوی: زاري هم د زوره کمه نده.

زر که پاک وي له اوره یې څه باک وي

کـه کـوم وګـړي بانـدي یـؤ تـور ولګیـږي اودهغـه تورسـپیناوی ورڅخـه وغوښـتل سـي:کله چې یـادوګړی دلګیـدلي تـور وه سـپیناوي تـه غـاړه نـږدي اوپـر ده لګیـدلی تورهم نه مني،یؤکس راځي اوهغه ته وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زر که پاک وي له اوره يې څه باک وي. يادمتل هغه تورن وګړي چې تور پرې لګيدلی وی دهغه تور دناسم ثابتولو اوددې څرګندلوپه پارچې ګواکي مابانـدي توربې معنا ليګدلی دی،ماهغه کړن چې زه پرې تورن يم ندی کړی هم وايي اويا دامتل چې وايي :چې غل نه يم دپا چا نه وېريږم وايي.يادمتل دهغو وګړو په وړاندې هم ويل کيږي کوم وګړي چې دکوم تورسپيناوي او حساب ورکوونې ته غاړه نږدي.

زړونه يو بل ته لاره لري

که دکوم چا دیځچا سره مينه وي:کله چې دمقابل وګړي څخه يې پوښتنه وسي چې ته هم دياد کس سره چې ستاسره مينه لري مينه لرې اويا که دکوم چا ديځکس څخه نفرت کيږي اودمقابل کس هم دهغه څخه نفرت کيږي ياکه دوه يا څو وګړي په يوه کارکې تصدفً په يوآندوی نويادسوی متل وايي.

زما زويه تر ما لويه

که په يوه کارکې ناپوه کس پوه کس ته لارښوونه کوي اويا کوم اولاد خپل والد ته لارښوونه کوي:په دې حالت کې دياد متل دويلو ځای اواړتيا پيداکيږي اوځينې وګړي يې دمقابل لوري دپوهوي،تانې اوخپلې ناخوښۍ دڅرګندولو په پاروايي.

زمری که په پنجره کې وي هم زمری دی

که يوغښتلی اودمظلومو دحقوقو څخه دفاع کوونکی زنداني وي يا ورباندې دظالمو دلوري بنديزونه لګيدلي وي دهغه په اړه وګړي وايي :زمری که په پنجره کې وي هم زمری دی.

زه تر تا جار ته تر ما جار

که يووګړی دکوم بل وګړي لپاره خپل ارزښت اودهغه ارزښت دځان لپاره هغه ته څرګندوی وايي:زه تر تا جار ته تر ما جار.

زه ځان خورم تا لره، ته غار کينې ما لره

که کوم څوک ديوچا سره خواخوږي،مرسته،اوهکاري کوي خو هغه يی پروړاندې سرچپه کړنې سرته رسوي: ياد وګړی دخپلې ګيلې اوخواشينۍ دڅرګندولو په پار وايي: زه ځان خورم تا لره، ته غار کينې ما لره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه زړه په لاس کې ورکړم، دی وای پښتورګی دی
که کوم څوک دیٔو چاسره په ربنتني ډول خواخوږي اومرسته کوي خو مقابل کس دهغه خواخوږئ اومرستې ته ارزښت نه ورکوي: مرسته کوونکی کس دګیلې اوناخوښئ په پاروايي: زه زړه په لاس کې ورکړم، دی وای پښتورګی دی.

زوړ یار ځین کړی آس دی
یادمتل وګړي پرخپلو دوستانو ډېر باور درلودلو د ډاډ په پاروايي.

زوی مې را ملا کړه کډې مې بارېږي
که کوم وګړی دکوم بل چا څخه دیوه داسي کار پای ته رسول ژر وغواړي چې دهغه کار سرته رسول ډېرې مودې ته اړتیالري ؟مقابل لوری دهغه ځواب د یاد متل په ویلوسره په غیري مستقیم ډول ورکوي اوداځرګندوي چې زه نسم کولی ستا کار په لږه موده کې سرته ورسوم.

س

سپمولې، سپو خوړلې
که دکوم چا څخه دهغه سپمول سوې شتمنې بیله ګټې لاړه سي هغه خپله یاکوم بل وګړی وایي :سپمولې، سپو خوړلې.

سپوږمۍ که په آسمان وي رڼا یې په جهان وي
که کوم وګړی دیوه پوه انسان دلیروالي څخه رنځ وړي،ګیله یاشکایت دهمدې لیروالي لکبله کوي: یو وګړی راځي او وایي:سپوږمۍ که په اسمان وي رڼا یې په جهان وي.یاد متل دیوه عالم په اړه هغه وخت هم ویل کیږي کله چي هغه وفات سوی وی.

سپین نیت لوی دولت دی
که کوم وګړی یٔوچاته دښه نیت درلودلو توصیه کوي هغه ته وایي:سپین نیت لوی دولت دی.

سپین وریښته نه توریږي
که کوم وګړی کوم چاته وایي چې که کوم څوک په ربنتیا نیک اودښه خوي،اخلاقوڅښتن سي نودانسي کیدای چې هغه دې بیا دنیکو اخلاقو،نیک خوی برعکس کړنې وکړي،دخپلوخبرو دپخوالي اوثابتولو لپار پورته متل وایي اومخاطب ته ډاډ ورکوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا خو پنځه واړه ګوتې په غوړو کې دي

که یو وګړی کوم چا ته دهغه دښه ژوند درلودلو انځور وړاندي کوي اودخپل ستړي ژوند انځور هم ورته مخته ږدي هغه ته وایي: ستا خو پنځه واړه ګوتې په غوړو کې دي.

سترګې عین غین کوي

که یوکس دبل کس دچلند اوخبرو څخه ستړی سی اوسترګې یوې اوبلې خواته اړوي یاکله چې یوکس دکوم چا ناسم حرکتونه دده پروړاندې ووینې اوغواړي هغه دیاد کار څخه راوګرځوي ،هغه ته په تونده لحجه وایي:ته څه سترګې عین غین کوي.

سترې ورځ دوست نه لري

که کوم څوک په یوه کړاو،ستونزه کې راګیر وي اوکوم څوک تري وپوښتي ستاخواخوږي اودوستان ستاسره ولې نسته چې ددې ستونزي اوکړاوڅخه په وتلوکې درسره مرسته وکړي؟ یادکس ورته ځواب ورکوي:سترې ورځ دوست نه لري.

ساعت هغه ساعت دی چې تیر سو

دیاد متل په ویلو وګړي داڅرګندوي چې دهرې شیبې څخه باید پوره ګټه وخلو،کله چې یوه شیبه تېره سوه بیا ورسته نه راګرځي،خپل وخت باید په بې معنا اوعبث کړنو تېرنه کړو بلکې په هغه وختونوکې نیکي وکړو ترڅومو د ابدي ژوند لپاره تیاری نیولی وی.

سپي غپیږي کاروان تیریږي

که دیونیک کارکوونکو یادلې مخه خلک په درغو ویلوسره نیسي دهغوی بدې بیانوي، بهتان پرې وایي، دهغوی پلویان نیکوکاره ډالې ته دهغوی دتشویق اوډاډ ورکولو په پاروایي.سپي غپیږي کاروان تیریږي.

ستا استاد زما شاګردوو

که دوه وګړي په یوه کارکې دواړه ځان پوه بولي اویوبل نه سره مني،یو ددوی څخه دخپل پوهې مهارت دښروالي دڅرګندلو په پارمقابل کس ته وایي:ستا استاد زما شاګرد وو، ته زماڅخه په یاد کارکې ماهره اوپوه نسي کیدای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترگه ړنده ښه ده او معامله ړنده ښه نه ده
کله چې دوه ياډېروگړي خپل ترمنځ کومه معامله کوي ،دمعاملي دښه او دراتلونکو ستونزو دنه پيښدو اوپرتېولو شرايطو دخبرو کولو دټينګارپه پار يؤ ددوی څخه پورته متل وايي او دسودا،معملې دپاکی ډاډ مخامخ وگړي ته ورکوي

سر چه د شال لايق وی له کشميره ورته راځي
که يؤ وگړی غواړي کوم کس ته ډاډ ورکړي چې تا که دفلان کار دکولو وړتيا پيداکړه ته به دهغه کارپه کولو کې لوړو پوړيو ته ورسيږی،مقابل کس که دياد کس په خبرکې شکي يا گومان کوونکی سی :يادوگړی دخپل خبرې دثبات په پار ورته پورته متل وايي اوهغه ته ډاډ ورکوی که ته په رښتيا په هغه کارکې مهارت درلودونکی سي همداسي به وسي.

سر څه په يوه لوټۀ سپيره، څه په سلو
يؤ وگړی که لږکار کوي اود ډېرکار کولو هوډ وکړي په دې وخت کې که يؤبل کس هغه دياد کارد کولوڅخه راوگرځوی اودځينو ستونزو اوخنډونو دراتلو لرليد وکړي:هوډ کوونکی وگړی دخپل ډاډ او په ځان دباور په پار پورته متل وايي اودهغه خبره ردوي.

سر د پاسه سر دی
که يؤوگړی دخپلې پياوړتيا پوهې،زيرکتيا سيال نه ويني،دهغه ددې آند دناسم ثابتولو په پار يؤ وگړی پورته متل وايي اودهغه خبره ردوي.يادمتل هغه وخت هم ويل کيږي کله چې يؤظالم پرمظلوم وگړي ظلم کوي مظلوم کس دهغه څخه دغچ اخيستلو وايي خوظالم کس يې نه منې اوځان پياوړی بولي دهغه څخه دغچ اخيستلو'توان په چا کې نه وينې ،مظلوم وگړی پورته متل وايي او هغه ته داڅرگندوي چې ستا دظلم دفعه کوونکي هم شتون لري .

سر ندی کدو دی
که يؤ وگړی ليک لوست اويا کوم بل کسب کارپه آسانی سره نسی زده کولی اويا که کوم څوک دژرهيريدلو ستونزه لري يا دکوم چا په کومه خبره سره نه خلاصيږی :هغه وگړي ته يؤبل وگړی پورته متل دتوکو په ډول وايي اوهغه ته داتوصيه کوي چې خپل تېوله پاملرنه دهمدې زده کړې لوري ته راواړوي.

سل ئې گوري يؤ يې غواړي
که کوم څوک ديوتوکي دبيعي دمعلومولو اودهغه توکي دکتلو په وخت کې دهغه توکي خاوند ته ووايي چې تاسو خوبه زما په دې کارخفه کيږی نه؟دتوکي پلورونکی ورته وايي ياولې به خفه کيږم؟ سل يې گوري يؤ ئې غواړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سل دي ومره يؤ دي مه مره
که ديؤه غښتلي،هيوادپالونکي اودمظلومو لاس نيونکي کوم څوک يادونه اوستاينه کوي وايي:سل دي ومره يؤدي مه مره.يادمتل هغه وخت هم دافسوس اوخوشينۍ په ځرګندولو وګړي وايي کله چې ديادو ځانګړونو دردونکی وګړی ددې نړۍ څخه کوچيدلی وی اودهغه شتون ته اړتيا پيښه سي.
سره زر خپل ځان معلوموي،ښکاره کوي
که يؤ وګړي کې دکوم کار وړتياوي اوځان دخپلې وړتيا لکبله په خلګو کې مشهورکړي،وګړي دهغه په اړه پورته متل وايي اوداځرګندوي چې استعداد پټ نه پاتې کيږي.
سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.
کله چې يؤکس يوه کار کولو ته شله وي اويا خپل کار غواړي سبا ته وکړي دعوه يې داوي چې سبا به درنن زه ياد کار په ښه ډول سرته ورسوم،يؤکس ده ته وايي:
سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.
سل افغانی پور که د ژمی شپه په کور که
که يؤ وګړی په ژمي،يخ کې يؤچاته دميلمستيا ووايي مګرهغه يې بلنه ردکړي خپل دليل پورته متل وايي اوځان خلاصوي.
سل سرونه يې خيشته کړه يؤ ئي هم ونه خريه
که يؤچا ډېرکارونه پيل کړي وي اويؤهم سرته ونه رسوي دهغه په اړوګړي وايي:سل سرونه يې خيشته کړه يو ئي هم ونه خريه.

سل کاله عبادت يوه خبره د حقيقت
که کوم څوک يؤچا ته درښتيا ويلو توصيه کوي اود دروغو ويلو څخه يې راګرځوي هغه ته پورته متل وايي اودرښتيا ويل ارزښت ځرګندوي.

سل واری يې وګچه،ګچه کړه يؤ وار ئي پرې کړه
که يؤ وګړی کوم چاته په خپل کارکې دډېرې پاملرنې کولو توصيه کوي :هغه ته وايي: سل واري يې وګچه يو وار ئي پرې کړه.
سيالې د نيکو ښه ده نه د بدو
که يؤکس په بدوکارونو کې ديؤبل وګړي سره دسيالۍ کولو هيله،هوډکوی:ياد وګړي ته دهغه يؤ خواخوږی،دوست پورته متل وايي اودهغه دياد ناوړه کاردکولو څخه دمنعه کولو کوښښ کوی اوښه کړنو کولو ته يې رابولي.
سينه درياب کړه خوله بيړۍ
يادمتل وګړي هغو وګړوته دپوهوي په پاروايي کوم وګړي چې لويه سينه،زغم نه لري اويا يې ژبه خوږه اوښه خبرې کوونکي نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ش

شر چه غواړي پرې پيښ به سي

که يؤوګړى دشخړې کولو،شرکولو هيله لري په نيغ ياغير مستقيم ډول ځان ته دشرموندولو کوښښ کوى، ياد وګړى نور وګړي دشرکولو څخه راګرځوي او ورته پورته متل وايي،دياد متل دويلو څخه يې موخه داوي چې شر مه غواړه که ته لږ هم دشرکولو هيله ولري نوليري نه ده چې داهيله به دي پوره سي.

شرم په سترګو کې دى

که يؤڅوک دحيا،شرم کولو يادونه کوي نو هغه لومړى دسترګو حيا يادوى اوکه دکوم چا په سترګو کې حيا،شرم نه وي خلګ دهغه په اړه وايي:شرم په سترګو کې دى.

شعر ئې جاري/روان خلاص دى

که يؤڅوک دخپل عادي حالت څخه کومه شيبه د ډېرې خوښۍ داحساس درلودونکى سى هغه ته نور وګړي وايي:نن دي خورا شعرخلاص دى.يادمتل دهغو وګړو په اړه هم ويل کيږي کوم وګړي چې تيزه،فصيحه،بليغه ژبه ولري.

شنې په غلا نه چيچل کيږي

که يؤ وګړي کوم کار کړى وي اودده په ګومان څوک وربانديي نه وي خبر خوناڅاپه دهغه کارپه اړه يؤ خبرکس هغه ته يادونه کوي،که کارکوونکى کس تعجب وکړي،خبر کس ورته وايي داسي کارونه نه پټيږي تا نه دي اوريدلي چې وايي:شنې په غلا نه چيچل کيږي.ياد متل هغه وخت خلک يوبل ته وايي کله چې کوم کار لوى وي اودوى غواړي په پټه يې سرته ورسوي.

شيدو سوئ، مستې پوکي

که چا په يؤه کارکې زيان ليدلى وى اوپه خپلو نورو کارونو کې دپوره غور اوسايي څخه کاراخلي که پر ياد کس کوم څوک نيوکه وکړي:دهغه د دفاع په پار کوم بل وګړى پورته متل وايي اوهغه ګرم نه بولي.

دين/شرعه کې څه شرم دى

که يؤکس ددينې،شرعي پوښتنې په کولو شرميږي دهغه ددې کار دغندنې،پوهوي اوتشويق په پارخلک پورته متل وايي اوهغه ته دعلمي پوښتنو کولو په وخت کې دشرم نه کولو لارښوونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان لا د مړي لاس اخلي
که يؤڅوک په مړوپسي غيبت کوي دهغه دياد کار دغندلو اوهغه ددې کارڅخه دراګرځولو په پار وګړي هغه ته پورته متل وايي.

شرم لکۍ نه لري
که کوم وګړی يؤ کار وکړي اوکوم بل څوک ورته ووايي چې ياد کار چې تا وکړ تا شرم نه درلودی،که کارکوونکی ووايي دانو اوس دشرم کاروو؟ځواب ورکوونکی ځواب ورکوی تاته به دشرم کارنه ښکاري خلکوته خو دشرم کاردی شرم خوڅه لکۍ نه لري.

شتر مرغ ته ئي ويل چې پرواز وکړه ويل يې اوښ يم ورته ويل يې بار يوسه ويل ئي مرغه يم
که يؤ وګړی دکوم کار دکولو يانه کولو کوم چا ته نسي ويلی هغه پورته متل وايي او دېريکړي کولوڅخه ځان عاجزه بولي.
همداسي که کوم څوک ديؤکار دکولو يانه کولو دواړو ته پلمې جوړوي ياد کس ته هم وګړي پورته متل وايي.

شرمښ د خدايه څه غواړي ؟ باد و باران
که يؤ بدکار کوونکي ته ديؤ بدکار دکولو لاره په پوره ډول خلاصه سي،زمينه ورته برابره سي دهغه په اړه خلک پورته متل وايي اوخپله خواشيني څرګندوي.

ص

صابر سره خدای جل جلاله مل دی
ياد متل هغه وخت وګړي يؤبل ته وايي کله چې يو چاته دصبر کولو توصيه کوي يا ورته دصبرکولو ښيګڼې په ګوته کوي.

سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.
کله چې يؤکس يوه کار کولو ته شله وي اويا خپل کار غواړي سبا ته وکړي دعوه يي داوي چې سبا به درنن زه ياد کار په ښه ډول سرته ورسوم،يؤکس ده ته وايي:
سبا هم دهمدې مياشتې ورځ ده.

صبر د ميرو لوی هنر دی
که کوم وګړی غواړي يوبل کس صبرکول ته را وبولي اودصبر کولو توصيه ورته وکړي هغه ته يادمتل وايي اودصبرکولو ارزښت ورته بيانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدقه ردِ بلا ده
که یؤځوک غواړي کوم وګړی صدقې اوخیرات کولوته راوبولې او دصدقې خیرات ارزښت ورته بیان کړي:هغه ته پورته متل وایي اوکوښښ کوي چې دنیکۍ کولو ګټې ورته بیان کړې.

صحت(روغتیا) لوی نعمت دی
که کوم څوک غواړي دروغتیا ګټې بیان کړي او دروغتیا او دروغتیا په وخت کې خلک کار کولوته را وبولې:یاد متل ورته وایي اوخپل دروغتیا څخه خوښي او دنورو پرناروغۍ باندې ناخوښي څرګندوي.

صبر د سپي او زړه د زمري
که کوم څوک دزړورتیا اوصبر کولو څرګنده بیلګه راوړي یادمتل وایي اودصبر او زړه ورتیا ښیګڼې بیانوي.

صورت(بدن)یې غټ په کار کې لټ
که دبدن څخه کوم غټ یا پیاوړی کس په کارونو کې لټ اوکار کولوسره یې مینه نه وي دهغه کس دصفت په توګه ځیني وګړي یاد متل وایي.

صورت خو چمن نه دی چې بیا به را شین(زرغون) سي
یادمتل هغه وخت یؤ وګړی دځان دخلاصون،دلیل او دفاع په پار وایي کله چې هغه ته دیؤه درانده،شاخه یاسخت کار دکولو وویل سي یاد وګړی دامتل خپل دلیل نیسي اودهغه کار دکولو څخه ډاډه کوي.

ض

ضامن جواب ورکوونکی دی
دیاد متل معنا څرګنده ده. دامتل هغه وخت وګړي وایي کله چې یوکس دکوم بل چا ضمانت وکړي.

ضرورت (اړتیا) د ایجاد(نوښت) مور ده
که کوم څوک نوښت،اختراع کوي او دهغه څخه دیادې کړنې علت،سبب پوښتل کیږي یاد کس ورته ځواب ورکوي: ما دې اختراع،نوښت ته اړتیا درلودل ځکه خوما دا نوښت یا اختراع وکړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ط

طبيب هغه دی چې پر راغلي وي

کـه يـُو وګړی پرکـوم چـاتور ولګوی چـې زه آنـدم تـا فـلان کـارکړی دی، مخاطـب دپورته متل په ويلو داڅرګندوي چې ما نه تا هغه کارمخکي کړی دی ځکه اوس پـر ماتور پوري کوي ته دياد کار تجربه لري نوځکه پرما ګومان کوي .

طمعه د خدای جل جلاله څخه ښه ده نه د بنده څخه

کـه کوم څـوک ديوچـا څخـه دکـومې همکـاری اومرسـتې طمعـه لري،خوهغـه چـې دمرسـتې طمعـه يې ورتـه کړی وه ورسره مرسته ونـه کړي،يوبـل وګړی دطمعـه کوونکي وګړي دخوښی په پار پورتـه متل وايـي اوهغـه تـه داڅرګنـدوي چـې طمعـه کول ډېر وخت ښه نه وي .

ظ

ظالم مې هم وهې هم مې ژړا ته نه پرېږدي

که کوم وګړی پر يُوچـا ظلـم هم کوي اوهم نـه پرېږدي چـې مظلـوم دده دظلـم څخـه شـکايت وکړي، پـه دې وخـت کـې مظلـوم پورتـه متـل وايـي اوخپـل ډېـر مظلوميت څرګندوي.

ظاهر ئې طلا ده باطن يې مس

که کوم وګړی په ښکاره نيکو کاره ښکارېږي خوکړنـې يـې ديوه بدکاره انسـان وي بدکارونه کوي دهغه په اړه وګړي وايي:ظاهر ئې طلا ده باطن يې مس.

ع

عاجزي د خدای(ج) رحمت دی

کــه يــُو وګــړی غــرور کــوونکی وی اويــا کــوم وګــړی عــاجزي کــوونکی وی دغرورکوونکي دپوهوي اوهغـه تـه دغرور دښيګڼو دبيانولو او دعـاجزي کوونکی کس لا نوري عاجزۍ ته دهڅولو په پار وګړي پورته متل وايي.

عزت کوه عزت به دې کېږي

يادمتل وګړي دې ته رابولي چې ديوبل درناوی وکړي.يادمتل وګړو تـه داڅرګنـدوي چې نوروته درناوی ځان ته درناوی دی.

عقل خو خرڅيږي نه چه درته وائې خلم

که يُو وګړی کوم داسي کار وکړي چې هغه کار بايد نه وای سوی،يُوبل کس راځـي اوهغه ته په ټوکو کې دهغه دپوهوي په پار پورته متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم د دين دنيا رڼا ده
که يؤ وګړی دکوم عالم ستاينه کوي،پورته متل وايي، دياد متل په ويلو داڅرګندوي چې عالم زموږ لپاره دډيوې بېلګه لري اوچې ډيوه نه وي انسان په تاريکيوکې خپله لار ورکوي.

عقل د بي عقلو نه زده کيږي
که يؤ وګړی بدکارونه کوي،احمقانه کارونه کوي دهغه دحال څخه دعبرت اخيستلوپه پار اونور وګړي نيکو کړنو ته درابللوپه پاره وګړي پورته متل وايي.

عادل واکدار مېږو او شرمښ ته پر يوه ګودر اوبه ورکوي
که يؤکس دښه مشر،امر،وکدار بيلګه وړاندې کوي هغه پورته متل وايي اودا ثابتوي چې يؤښه وکمن ټولنه دېرمختګ سمته بيولی سي اود ټولنې دوګړو ترمنځ په پوره کچه عدل پلی کولی سی.

غ

غر که هرڅومره لوړ سي پر سر لار لري
ياد متل هغه وخت وګړي وايي کله چې کوم څوک ديوې ستونزې يا خنډ سره مخ وي،دياد متل په ويلو وګړي داثابتوي چې هره ستونزه دحل لاره لري اود هرکړاو څخه دخلاصون امکان سته.

غرور د ماتې پيل دی
کله چې کوم څوک په خپلوکړنو غرور کوي دهغه کس دغرور څخه دلاس اخيستلو په پار وګړي پورته متل وايي اوداڅرګندوي چې هرکله چې کوم چا غرورپيل کړ هغه مات سو اوژر به خپل برياليتوب دماتې په لاسته راوړلو وپلوري.
يادمتل وګړي دغرور کولو څخه راګرځوي اوهغوی ته داڅرګندوي چې مغروري کول دماتې ورونه پرانيستي پريږدي.

غريبي بده بلا ده
کله چې کوم وګړی دنيستی،غريبی څخه کړيږي خپل خفګان دياد متل په ويلوسره څرګندوي،همدارنګه ديؤ غريب کس سره دخواخوږی کولو په پار هم وګړي يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غل په ټولو خلکو د خپل ځان فکر کوي

که کوم څوک پريږ چا ناسم ګومان کوي مقابل لوری دخپل ځان دسپيناوي په پار ياد متل وايي اوغواړي ګومان کوونکي کس ته داڅرګنده کړي چې ته خپله دهغه کار کوونکی يې يا وي کوم چې پرمايي دکولوګمان،شک کوي ستاسره د ياد کار دکولو تجربه ده ځکه ټولو باندې دهغه کارد کولو ګومان کوي.

غوړي په غوړو توئيږی

کله چې غريبوخلکو سره مرسته نه کيږي خوسرچپه دشتمنو سره مرسته کيږي،ياکله چې شتمن وشتمنوته ګټه رسوي خوغريب ترې هيروي اوکله چې دشتمنو اقتصاد پياوړی کيږي مګر دغريبو وګړو اقتصاد نورهم کوزخواته ځي:وګړي ياد متل وايي اوداڅرګندوي چې غريب وګړي څوک نه پالي،اړيکې ورسره کمې ساتي خو برعکس دشتمنو منځ کې اړيکې اوپوبل سره مرستې او هکاری شتون لري .

غوټه ورکه، خوله پر پټه

که ددوو وګړو ترمنځ شخړه وي اويو څوک دهغوی په منځ کې سوله وکړي کله چې دوی يو دبل غلطی څرګندوي اوغواړي يوبل ګرم وښيي:دريم ګړی پورته متل وايي.همدرنګه کله چې وګړي غواړي يوه خبره ياکار دنورو وګړو څخه پټ وساتي پورته ياد سوی متل وايي اويوبل ته يې دنه بربنډ کيدو وعدې ورکوي.

غل غل پيژني

که يو وګړي کوم کارکوي اوپربل کوم چا باندي دهغه کار دکولو تور ولګوي،که چيري مخامخ وګړی دهغه کار پرکولو پښيمانه سي،تور لګوونکي ياد متل وايي.

غله ته وائې غلا کوه څښتن ته وائې بيدار اوسه

يادمتل وګړي دوه ژبو دوه مخو اوچغلګرو وګړو ته کاروي،هغوی ته دهغوی بدې په ګوته کوي او دياد کار دکولو څخه ئې خپله ناخوښې څرګندوي.

غم د غمه نه شرميږی

که کوم وګړي باندي پرلپسي کړاونه راځي:ياد وګړی دناهيلۍ اوخپلې ناخوښۍ دڅرګندولو په پار نورو وګړو ته ياد متل وايي.ياد متل وګړي ديوه داسي کس سره چې په پرلپسي ډول دغمونو سره مخ کيږي دهغه سره دخپلې خواخوږۍ دګډولو په پارهم وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوا توره شيدې يې سپينې
که يؤخبره،کار ښه څرګند او معلوم وي اوڅه شک دهغه په پيښيدلو اوکولوکې نه وي:وګړي ياد متل وايي اوخپل ګومان ته دحقيت جامه وراغوندې.

غوا حلا له سوې نده، دی يې بيا د څرمنې پوښتنه کوي
که يؤ وګړی ديؤ کار دکولو څخه مخکې دهغه پايله، امتياز اوګټه لټوي:دهغه دپوهوي اوهغه ته زغم توصيه کولو په پار وګړي ياد متل وايي اوهغه دتلوار کولو اوناصبرۍ څخه منعه کوي.

غوا دې په غوجل کې لويه سوه ته ئې لا غاښونه ګوري
که کوم څوک ديؤ چاسره دېروخت يؤځای پاتې سوی وی اوبيا کوم څوک دهغه دښه والي اويابدۍ په اړه ورڅخه پوښتنه وکړي خودی دهغه کس په اړه ځان ناخبره وښيي اوځواب ورکړي چې زه به دهغه دڅارلو ورسته درته داڅرګنده کړم چې هغه ښه دی که بد،مخامخ وګړی ورته پورته متل وايي اودهغه په ناخبرۍ باندي خواشينې څرګندوي.

غلبيل کوزې ته ويل چې سورۍ يې
که يؤ وګړی کوم کارکوي خونور وګړي دهغه کار په کولو غندي او وربانددي نقد،اعتراض،غوسه کوی،دهغه وګړي په اړه نور وګړي يادمتل وايي اوهغه ته داپه ګوته کوي چې لومړی ته دهغه کار دکولو څخه لاس واخله کوم چې ته يې نور وګړي په کولو غندي بيايې نورته دنه کولو ووايه.

غم به نه وی غم به راوړي
يادمتل وګړي هغه خلکوته وايي کوم وګړي چې تل شرونه،شخړې کوي اوخپلو دوستانوته ستونزې پيښوي.

غوښه چې دې د پيشي په خوله ورکړه، نو يې ساتې له چا؟
که يو غل،او امانت نه ساتونکي کس ته دکوم توکي دساتلو مسوليت ورکول سي،همدرنګه که يو فساد کوونکي کس ته دفساد د ورکولو مسوليت په لاس کې ورکول سي:وګړي پورته متل وايي اوپه ياد کارباندې خپله ناخوښې څرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غر د ستني په څوکه نه سوری کيږی
يادمتل وګړي هغه وخت ديوکس دپوهي،مشورې اوهغه ته دنيک نظر د ورکولو په پار وايي کله چې کوم کس لوی کارته تياری نه وي نيولی ياېي لږتياری ورته نيولی وی، ياني دهغه کار دکولو مخکې يې هراړخ ته پاملرنه نه وي کړي.

غريبي عيب نده
که کوم کس ته يؤ بل کس دهغه دغريبۍ پيغور ورکړي مخاطب کس دهغه ځواب په ياد متل سره ورکوي،ياد متل هغه وخت هم وګړي وايي کله چې يؤکس يؤ غريب کس دهغه دغريبۍ لکبله دهغه په نشتون کې وغندې يا ورته توهين وکړي.

غشي ته چا ويل ولې ځغلي ويل ئې ورسه د ليندۍ نه پوښتنه وکړه
که کوم وګړی ديؤبل چا په امر يؤکار سرته ورسوي اوخلک دهغه کار پوښتنه،دهغه کار دبيا نه تکرار غوښتنه،ګيله اويا د هغه غندنه وکړي،کارکوونکی کس ورته د پورته متل په ويلو داځرګندوي چې زه ګرم نه يم ګرموالی اومسوليت زما دکړي کار:زما امر ته ور اوړې اوزما دکړي کار پوښتنه بايد زما څخه نه دهغه چا څخه وسي کوم چې ماته يې د ياد کار دکولو حکم کړی دی.

غاښ چې رنځور سی علاج ئې انبور سی
که ديؤ توکي دخراب والي لکبله دهغه دبيا رغولو اټکل،هيله نه کيږي اوخاوند يې دلمنځه وړلوپه آند سي، که کوم بل وګړی يې دلمنځه وړل علت وپوښتي دهغه توکي خاوند ورته د ياد متل په ويلوځواب ورکوي.

غر به در په سر کړم طاقت(پياوړتيا) به در له در کړم
که کوم وګړی يؤچاته دلوی کارمسئوليت وردغاړې کړي خومسوليت ور دغاړې کيدونکی ديادمسوليت سرته رسولو ته دخپلي ناتونۍ لکبله غاړه نږدي،په دې وخت کې مسوليت ورکوونکی ياد متل وايي اوهغه ته ډاډ ورکوي چې د درسپارل سوې دندې دسرته رسولو لپاره به زه تاته هرډول آسنتياوي برابري کړم اوته به درسپارل سوی کار په ښه ډول سرته ورسوي.
غوريږي يو ځای اوريږي بل ځای
که کوم څوک ديوه چاسره ناسته ولاړه اودمرستې ژمنې کوي خوبرعکس خپل مرسته دبل چا سره کوی اود کوم چاسره چې يې ژمنه کړی دهغه سره ژمنه نه پوره کوي،دهغه وګړي څخه دشکايت،ګيلې او ناخوښی په پار،هغه وګړي کوم چې يادکس ورسره ژمنه کړې وه يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ف

فقير ته د سپو سلا يوه ده

که کوم کمزوري،اوبي توانه وګړي ته يؤه ډله بد خلک پر هغه دظلم،او هغه ته دبد رسولوپه پاريوالی وکړي نور وګړي ياد متل وايي.

فلانی بي ډوله ګډيږي

که يؤوګړی دکوم بل چا په چارو کې دهغه دغوښتني پرته اويا دکوم کار دنه پيښدو په وخت کې هسي چلند غوره کړي: چې سړی آندي چې هغه کارپيښ سوی دی، وګړي يادمتل وايي اودا څرګندوي چې مخکي ديوکار درپيښيدلو دهغه دپيښيدو په شان کړنې سرته رسو مناسيب کړن نه دی.

فلانی په خوله کی مړی غواړي

که کوم وګړی لټ وي اوتل دنورو لاس ته ګوري ترڅو پرهغه پوري اړوند کارونه ورته سرته ورسوي اويا هم خپل هرکار دنورو پرغاړه ور اچوي اودی ځان ورڅخه کاږي،دياد وګړي ددې چاردغند لو اودهغه څخه دناخوښی په پار نور وګړي ياد متل وايي اودنورو خلکوپه مرسته هغه د ياد کارڅخه راګرځوي.

فلانی لکه خښته شپږ مخه لري

که کوم کس چم کوونکی،فريب کوونکی وی دهغه دشرڅخه دنورو خلکو دژغورلو،دهغه دياد بد عدت دغندلو اوهغه دنورو خلکوپه واسطه دياد بدعدت څخه دراګرځولو په پار وګړي ياد متل وايي.

فيلان چې ساتي فيل خانې(فيل کورونه) به جوړه وي

يادمتل وګړوته داڅرګندوی:کله چې کوم کارپيلوئ دهغه کار لپاره به په پوره ډول تياری نيسئ،دهغه کار دښه سرته رسولو لپاره به دهغه کار دښه سرته رسول ټول توکي لرئ اوبيا به هغه کارپيلوئ.

ق

قابليت(وړتيا) د لمر سترګه ده

يادمتل وګړي دوړتيا لرونکو وګړو په اړه وايي اوداڅرګندوي چې که کوم کس وړتيا ولري هغه هرځای خپل ځان ثابتوي اورڼا خوروي.

قام له قامه نه بيليږي

يادمتل پښتانه وګړي هغه وخت وايي کله چې کوم ظالم ووايي چې دديورند کرغيړنې کرښې داوړه غاړي پښتانه سره بيل دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی سره هيڅ اړيکه نه لري او ډيورنډ کرغيړنه کرښه بايد همداسي پاتې سي،پښتانه وګړي دياد متل په ويلو هغوی ته داڅرګندوي چې قام دقامه نه بيليږي،دپښتانه ټاټوبی لوی افغانستان دی اوداپه نامه اوتپل سويه کرښه چې دپښتون قام ترمنځ يې خنډ جوړکړی دمنځه به ځي اولوی افغانستانه به بيا جوړيږي.يادمتل دپښتوژبې دنورمتلوپه شان ډېر دکاروني ځايونه اوعلتونه لري!

قاضي زه ملامتولم، ما ځان نه ملامتاوه

که يو وګړي يو کار کړی وي اوخلګ دثبوتونو اودڅرګندو دليلونوپه شتون کې هغه ګرم اوملامت بولي خوهغه ځان ګرم اوملامت نه بولي،په دې وخت کې يوبل وګړی يادمتل وايي اويادکس ته دهغه دګرم والي احساس ورکوی اودهغه داکارغندې.

قام زورور وی

که يوکس غواړي خپل دټولنې وګړي يوالي ته راوبولي اوهغوی ته ديوالي ګټې،زور،اوارزښت څرګند کړي:ياد متل وايي،موخه يې داوي که چيرې قامونه يو سول:دهغوی حقه حقوق څوک نسي خوړلی.

قام قام ته ځي اوبه خپل مقام،ځای ته ځي

که يوپښتون وګړی دبل پښتون څخه ديو کارپه سرته رسولو کې دهغه مرسته،همکاري وغواړي که چيرې مخامخ کس يې دهغه دهيلې خلاف کوم څه ووايي اوداعلت وپوښتي چې ولې دې دنورو وګړوڅخه مرسته نه غوښتل چې زه دې وټاکلم؟يادکس دپورته متل په ويلو دهغه خبرې ته څرګند ځواب ورکوي.

قدرت د شرابو پياله ده

که دکوم چا سره زور،قدرت،پيسې او واک وي خو ديادوسو څخه مثبته ګټه نه اخلي:ددې پرځای چې دهغوی په کارولو خپل دنيکوحساب زيات کړي خپل ځان ته پرې بدۍ اخلي،که دياد وګړي بدۍ يوکس يادې کړې چې يادکس ولې داسې کوي دهغه مقابل کس دپورته متل په ويلوځواب ورکوي اوخپل آند ورسره ګډوي.

قصابان چې ډېر سي غوا مرداريږي!

که دکوم کار دسرته رسولولپاره آندونه،نظريات،امرونه اومشوري ډېرې سي دبيلګې په ډول کوم څوک اشپزي (پخلی)کوي خوداشپز(پخوونکي)سره نور اشپزان هم ونډه اخلي اوهريو ددوی څخه خپل دزده کړي سره سم په پخلي کې بدلون راولي:هغه وخت يو وګړی يادمتل وايي اوددوی څخه غواړي چې يوه کس ته مسئوليت وسپاري اوهغه خپل کارته پريږدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیامت به هله سي چه پښتون له ننګه پریوځي
یادمتل پښتانه دخپل قام دننګ،غیرت دثابتولو په پاروایي اوداڅرګندوي چې پښتون اوپښتانه به تل دننګ اوغیرت څخه دخپلو نورو زرګونو ښیګڼوپه شتون کې پریمانه وي.

قصاب خپله قصابي کول، یتیم ورځ ورته تیره کړه
که کوم څوک دیځچا دمرستې په هیله وي،یا که کوم څوک خپل کارکوي اویوبل کس دهغه څخه دکومې مرستې اوهمکارۍ امید لرونکی وی،دهغه کس په اړه وګړي یادمتل وایي.

ل

لاس ئې بي برکته دی
که دکوم وګړي په لاس تیار سوي خواړه ژر پای ته ورسیږي اویا که کوم وګړی دیئوه کارپیل وکړي خو ورسته په یاد کارکې ګټه کمه وي دهغه په اړه وګړي یادمتل وایي.

لاسونه دې په نکریزو دي
که کوم وګړی دکار په کولوکې لټې سوستې کوي، دکارنه کولو ته بهانې جوړوي اویا خپل هغه کارونه چې باید ده کړي وای نورو وګړو ته سپاري،دهغه په اړه وګړي یاد متل وایي،هغه ته دهغه لټې ورپه ګوته کوي اودهغې څخه دلاس پرسرکیدلو لاربښوونه ورته کوي.

لاس چه مات سي غاړې ته لویږي
که کوم وګړی دخپل بدکاره دوست سره مرسته کوي اودهغه یاد کړن نور وګړي وغندې اویا که کوم وګړی اړوي او داړتیا په پوره کولو کې دخپل دوستانو،اقرباو څخه مرسته وغواړي:دوستان،خپلوان یې ورڅخه ددوی څخه دمرستې غوښتلو علت وپوښتي،مرسته غوښتوونکی ورته پورته یادسوی متل وایي.

لاس دې خلاص توره دې تیره
که یئو وګړی دکوم کار کول غواړي اوبل کس یې دنه کولو ورته ووایي او اختار،خبرداری ورکړي: که یاد کار وکړئ زه به فلان کار ستاپر وړاندې وکړم اوتابه دیاد کار دکولو څخه پښیمانه کړم په دې وخت کې دکار هوډ کوونکی ورته په توندو لحجه یاد متل وایي او دا ورته څرګندوي چې زه دیاد کارپه سرته رسولوکې ډارنه کوم اوستا اختار ته کوم ارزښت نه ورکوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا تر اوسه ئې د عقل غاښونه ندي راغلي

که کوم د ډېرعمر خاوند وګړی کوم احمقانه کار وکړي دهغه دپوهوې دهغه څخه د ناخوښۍ او دهغه دیاد کار دغندلو په پار وګړي هغه یاکوم بل چاته یاد متل وایي.

لار په مزل لنډیږي

که کوم وګړی په لږ زیار ایستلو دخپل کړي کار پایله لاسته رانه وړي اوخپل همت دلاسه ورکړي دهغه کس دهوډ د کروړ کولو اوهغه ته دوړاندې تګ کولو د دوام دویلو په پار وګړي هغه ته یاد متل وایي اوهغه ته ډاډ ورکوي.

لآس مې تور سپي څټلی دی

کله چې یو وګړی دنورو وګړو سره نیک سلوک،مرسته اوښه کوي خوهغوی یې پر وړاندې سرچپه چلندکوي: یاد وګړی پورته متل وایي اودهغوی دیاد کار څخه خپله ناخوښي ښکاره کوي.

لال په ایرو کې نه پټیږي

یادمتل وګړوته داڅرګندوي چې استعداد تل بربنډ وي اوکه کوم څوک غواړي پټ یې وساتي دپټولو لپاره به یې کوم ځای ونه مومي.

لکه د ډېرو اوبو ژرنده پر سر یې اخیستی یم

که کوم وګړی ډېر په کارونوکې بوخت وي اودهغه څخه دهغه په اړه وپوښتل سي چې ولې نه معلومیږي یا څنګه دي کارونه دي:یاد وګړي دخپلو ډېرو بوختیاو دښه څرګندولو په پار یاد متل وایي.
که کوم څوک دډېرو ستونزو،کړاونو سره مخ وي هغه هم نور خلکو ته دخپل حال دښکاره کولو اوهغوی ته دخپلوستونزو په اړه دمعلوماتو د ورکولو په پار یادمتل وایي اودخپلوستونزو،کړاونو دډېرښت خبر ورکوي.

لکه د ګور چنجي داسي سره خوري

که کوم څوک د دوو شرکوونکو په اړه وپوښتي چې هغوی اوس څنګه دي ډېرې شخړې خوبه نه کوي؟ ځواب ورکوونکی پورته یادسوی متل وایي اوداڅرګندوي چې اوس هم هغوی یو دبل سره شخړې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه سوړ مچ په هره کاسه کې مه لوېږه
که کوم څوک دنورو په هرکار اوخبره کې لويږي،منفي ګډون پکښې کوي دهغه دپوهوي،هغه ته دخبراوي ،دهغه څخه دناخوښۍ اوهغه ته داختار ورکولو په پار وګړي هغه ته يادمتل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې دهغوی په کارونو،خبرو کې بې ځايه ګډون ونکړې.

لکه ګيدړه به لکۍ سړی تير باسي
يادمتل دچم کوونکو،فريب کوونکو اوپه عامه لحجه دمنفي بيداره وګړو په اړه ويل کيږي اوموخه يې د ياد متل دويلو څخه دهغوی داعدت نورو وګړوته بربنډول وي.

لکه نيت هسې مراد
که کوم وګړی دنيکو کولونيت وکړي اونيکي وموندي،همداشان که کوم وګړی دنيکۍ په کارکې دبدۍ کولو هيله لري اوهغه ته بدې،زيان،اوکړاو ورسيږي دهغه په اړه وګړي ياد متل وايي دامتل دپښتنو دخوا په ډېروځايونو اودبيلابيلو علتونو لکبله دپښتوژبې دنورومتلونو په شان ويل کيږي.

لرګی تراشه سړی ترې جوړوه
يادمتل وګړي ديوالي،دخلکو دزړونودنه ازار او دوګړو سره دښه چارچلند کولو په پاروايي .

لمر په دوو ګوتو نه پټېږي
که کوم چا يولوی کار کړی وی خونه غواړي دده دکړي کارپه اړه نور وګړي خبرسي،همدارنګه که کوم څوک ديوه کار دکولو پوره وړتيا،استعداد ولري خوخپله يادکس او يانور وګړي دهغه دپټولو کوښښ کوي دهغه کس په اړه وګړي ياد متل وايې اوداڅرګندوي چې ستا هغه څه چې ته يې غواړي پټ وساتې دپټولو امکان نه لري.
لنده لښته هرې خوا ته کږيږي
يادمتل دډېروخت دماشومانو په اړه ويل کيږي،وګړي دياد متل په ويلو داڅرګندوي چې ماشوم که هرډول وروزل سي هم هغسې جوړيږي،ماشوم دښې اومثبتې روزنې ورسته ښه اودناوړه،خرابې اومنفي روزنې ورسته بدسړی جوړيږي.

له پزې يې چې ونيسي ساه يې وزي
که کوم وګړی ديځ ناتونه،کمزوري وګړي يادونه کوي دهغه سره دخواخوږۍ په پار يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپلې خولې مې زهر خوړلي

که کوم وګړی کوم چا ته غیري اخلاقي اوبده خبره وکړي: مقابل کس یې هم پر وړاندې غیري اخلاقي،بده خبره وکړي،یاد وګړی پورته متل وایي اوخپل دکړي خبرې څخه خپله ناخوښي ځرګندوي.

له ډیره خیاله د لونګو لونه کوي

که کوم وګړی مغروره،خیالور وي دهغه دیاد عدت په اړه وګړي یوبل ته یادمتل وایي او دهغه داعدت غندي.

له ډېرو ویلو مې په خوله کې ویښتان شنه سول

که کوم وګړی یؤبل کس ته دیؤ کار دکولو ډېر ووایي خوهغه یې د ډېرو ویلو سربیره بیاهم نکوي، که کوم ځوک هغه ته ووایي چې تافلان ته دفلان کار دکولو وویل؟مخاطب کس ورته ځواب ورکوي: هو ورته ومې ویله دډېرو ویلو لکبله مې په خوله کې ویښتان شنه سول،خولایې هم هغه کارنه دی کړی.

له سیره ځو پخیږي

که کوم وګړی یؤچاته اختار ورکړي مقابل لوری دهغه داختارڅخه دنه ډار اوهغه ته دمقابل اختار په پار وایي زه به بیا تاته داوښیم چې دسیره ځوپخیږي.

له مړاوو اوبو ویریږه له تندو اوبو مه ویریږه

یادمتل وګړي دهغو خلکو په اړه وایي کوم چې طبعً ارام وګړي وي دوی یاد وګړي په معنوي ډول ډېرتوند معرفي کوي اودهغو وګړو په نسبت ورڅخه ډېره هیله لري کوم چې په طبعي ډول شوخ طبعت وي .

له هسې بلا څخه چې نس ولري مه ویریږه

که کومه دولتي اداره کې رشوت اخیستل کیږي دبیلګې په ډول:کومه قضائي اداره په رشوت اخیستلو تورنه وي دهغه اداري په اړه وګړي مجرمانوته دپورته یاد سوي متل په ویلو ډاډ ورکوي اوورته وایي:دهغوڅخه ډار نه دی په کارځکه ته خپل دمجرم والي تور درشوت په ورکولو دځان لیري کولی سي،دیادوني وړیې بولم چې رشوت ورکول اواخیستل دواړه په اسلام کې ناروا کارونه دي ،اوسخته ګناه ده، دیاد متل دکاروني ډېرنور ځایونه اوعلتونه دپښتو ژبې دنورو متلونو په شان لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هګۍ لا راوتلې نه دی بیا مشوکه وهي

که کوم ماشوم دخپلو مادي ګټو په اړه آند کوونکی اود مادیاتو دلاسته راوړلو ډېرپه لټه کې وي دهغه په اړه وګړي یادمتل وایي او داڅرګندوي چې ماشوم توب دمادیاتو دلاسته راوړلو وخت نه بلکې دعلم پوهې دلاسته راوړلو وخت دی.

لیوه هغه میږه وړي چې له رمې جلا وي

که کوم وګړی بې اتفاقی ته لمن وهي یا غواړي چې دوګړو سره یؤ ونه اوسي دهغه ددې کاردغندنې،هغه دیوالي په ګټو دپوهولو اوهغه ته دمثبت آند دورکولو په پاروګړي یاد متل وایي

لېوه به خپل پوست بدل کړي، خو عادت نه

که کوم بدکاره دنیکانو په شان ځان جوړ کړي خوبیا هم خپل بدعدتونه پري نږدي دهغه په اړه وګړي یاد متل وایي.

م

ما ته د یوه لاس ګوتې دي

که کوم وګړی دیؤچا څخه وپوښتي تاته دې کوم اولاد ګران دی هغه ورته یاد متل وایي او داڅرګند وي چې زه مې داولادونو ترمنځ توپیرنه کوم ټولوته په یؤه نظر ګورم اوټول راته ګران دي.

ما خو څه بنګړي نه دي په لاس کړي

که یؤ وګړي ته کوم بل وګړی اختار ورکړي اوهغه ته دزیان رسولو ووایي یاد وګړی دهغه داختار دځواب په پار یاد متل وایي،همدارنګه که کوم وګړی یؤکس ته ووایي فلان کس ویل زه به دده سره داسي اوهاسي وکړم یاد کس ورته یادمتل وایي اوداڅرګند وي
چې ګواکي زه دهغه داختار پراو نه لرم که راته زیان ورسوي ځواب به یې ورکړم.

ما بیله دې هم لاس په خټو کړی دی

که یؤ وګړی په کوم کار کې بوخت وي اوکوم څوک ورته دهغه کار دپریښودلو په دې خاطر ووایي چې یاد کار دزیان څخه ډک دی اوښه داده چې نوریې پریږدې، مقابل لوری ځواب ورکوي زه اوس یادکار نسم پریښودلی ځکه که یې پري هم ږدم ماته به یې زیان ورسیږي دخپل خبرې دثابتولو په پاریاد متل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما دېرش روژې د اختر لپاره نيولې دي

که کوم چا دکوم څه دلاسته راوړلو لپاره ډېر انتظار کړی وی اوهغه لاس ته ورسي په دې وخت کې که کوم څوک دهغه څه چې يادکس لاسته راوړي دي دهغه دپريښودلو ورته ووايي هغه کس دياد کس دخبرې دسخت رد اودهغه دنه منلو په پار يادمتل وايي.

مات لاس غاړې ته لوېږي

که دکوم چا دوست ديوې ستونزې سره مخ سي اوياد کس دهغه دوست مرستې ته ور ودانګې،که دياد کس دامرسته کول کوم څوک وغندې مرسته کوونکی کس يادمتل وايي،همدارنګه که دکوم وګړي دوستان په ستونزه کې راګيروي خوهغه ورسره مرستې کولوته غاړه نږدي،يؤکس راځي اوهغه د دوستانوسره دمرستې کولو ته رابولې اودهغه درضايت لپاره ياد متل وايي.

مار په خزانه پروت وي

که يؤوګړی په کوم کارکې دزحمتونو،کړاونو،ستړياو سره مخ سي ناهيلی سی هغه کس ته د ډاډ ورکولو اوپه دې پوهولو لپاره چې بې زحمت هوساينه نسته وګړي يادمتل وايي.

مجبوره ته مه وايه چې غښتلي

که يؤکس ډېر سخت کار کوي او دهغه کار دکولو دعلت پوښتنه ترې وسي،يادکس دپورته متل په ويلو پوښتنه کوونکي ته ځواب ورکوي اوداڅرګندوي چې اړيم ځکه ياد شاخه کارکوم.

مرغۍ چې له سيله ووزي باد ئې وړې

که کوم وګړی دنه يوالي غوښتونکی وي اونه غواړي چې پريؤه خبره اوکار دنورو وګړو سره اتفاق وکړي دهغه وګړي دقناعت اوهغه ديوالي په ګټې دپوهولو لپار وګړي هغه ته ياد متل وايي اوهغه ته ديولي ارزښت روښانه کوي.

ماهي ويل چې ما به خبرې کړي وای چې په خوله کې مې اوبه نه وای

که دکوم چا سره خبرې،حقايق شتون ولري خو ددې وېري چي ګواکي کوم خپل يا ځان ته به مې زيان واوړي،يا به راځخه کوم وګړی سخت خفه سي ځکه هغه حقايق نه وايم، دخپل دې ستونزې دبربنډولو په پارياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرګ په ماږه نس ښه دی

ځيني وګړي چي کله ديځچا څخه خواږه غواړي يا يې دژر چمتوکولو غوښتنه تريږ کوي:دټوکو په ډول ياد متل وايي،ياد متل وګړي هغه وخت هم وايي کله چي دکوم څه په لټه کې وي او وګړي دهغه توکي دلاسته راوړلو دعلت پوښتنه ترې وکړي.

مرګی د اوبو وار دی نن پرما سبا پرتا دی

که کوم وګړی په ستونزه يا کړاو کي اړم وي اوکوم بل وګړی هغه ته کومه داسي خبره وکړي چي هغه ته دياد کړاو لکبله توهين وسي،کړاو باندي اخته وګړی دياد وګړي دځواب په پار پورته متل وايي اوداڅرګندوي چي داکړاو ما په خپله خوښه پرځان نه دی راوستلی!کيدای سي ته هم په دې کړاو زما په شان اخته سي.

مږی او بيده يځوه بيلګه لري

هغه وګړي چي خپل خير اوشرته پاملرنه کوونکي نه وي ځان،هيواد اوټولنې ته يې ګټه نه رسيږي. دهيواد اوټولنې په اړينو مسايلو کې برخه اخيستونکي نه وي،پرهغوی باندي وګړي دوېدو،بيدو ګمان کوي ياني هغوی په وېدو وګړوکې شميرې او وايي دوی وېده دي،ياد متل دوېده اومړ ترمنځ توپيرنه کوي اوڅرګندوي چې په معنوي ډول وېده دمړه په شان دی.

ميله ده، ايله ده

که په ميله،تفريح کې کشران دمشرانو مخته کومه شوخې وکړي دهغو دشوخۍ دبخښولو په پار دمشرانو دډلي څخه يځويې وايي پروا نه کوي ميله ده، ايله ده .

مه کوه په چا چې وبه سې په تا

که کوم وګړی نورو وګړو ته زيان رسوي دهغه دپوهولو اونورو وګړو ته دزيان درسولو دتاوان په پار وګړي ياد متل ورته وايي اوپه دې يې پوهوي چې که ته نن نورو وګړو ته زيان ورسوي،سبا به تاته هم زيان ورسيږي.

موږ د وږي له حاله څه خبر دی

که کوم وګړی دښه اقتصاد اوښه هوسا ژوند درلودونکی وي اودنورو په حال ځان نه خبروي دنورو په سترې ژوند پوري خنداکوي،هغوی ته توهين کوي،دهغه وګړي دپوهولو اوددې کارڅخه دهغه دراګرځولو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میږونه مري نومونه يې پاتې کيږي
کـه وګړي دکـوم ميړنـي اوغيـﺉرکس يادونـه کـوي اويـانور وګړي ميرانـي کولوتـه رابولي هغوی ته ياد متل وايي.

ميلمه د خدای رحمت دی
پښتانه ميلمه پاله وګړي دي پښتانه دميلمه دښه راغلاست اوميلمـه سـره دښـه سـلوک په پار ياد متل وايي.

ن

ناپوه دومره په بل نکوي لکه په خپل ځان
ياد متل وګړي دنـاپوهې دزيـان او دپـوهې دارزښت پـه اړه وايي،دیـاد متـل پـه ويلـو وګړي غواړي داڅرګنده ګړي چې ناپوهې دکړاونو اوستونزو کـان دی اوعلم،پوهـه دنيکمرغۍ اوخوشحالۍ کان دی.
ناپوه کسان چې کله نورو وګړو تـه دزيـان رسـولو کوښـښ وکړي نوپايلـه يـې داوي چې خپل ځان ته يې دهغه وګړي څخه ډېر زيان رسولی وي کوم تـه چـې نـاپوه کـس دزيان رسولو هوډ درلودی.

ناوسه پر ترلي سخندر،غويې پهلوان دی
پـه يـاد متـل کـې نـا وسـه هغـه وګړي تـه ويـل سـوی دی چـې ظـالم وي خـو ډېروخـت دخپلې بې وسئ لکبله نسي کولی پرنورو وګړو ظلم وکړي:کلـه چـې وس پيداکړي نوپوره ظلم کوونکی وي،یاد متـل دهغـو وګړوپـه اړه ويـل کيـږي چـې پرخـوارو،بې وسو اوډېرو مظلومو وګړو ظلم کوی،دیاد متـل پـه ويلـو دهغـه دظلم څخـه شـکايت کيږي او داڅرګندوي چـې هغـه وګړی ډېربـد دی کـوم وګړی چـې پربيچـارو وګړو ظلم کوي.

نر پسه د حلالولو لپاره دی
کـه کـوم نـر وګـړی دخطر،کړاو اوسـتونزو مختـه وردانګـي او ورسـره مبـاريزه کوي،کله چې دهغه څخه دياد کار علت وپوښتل سي اويـا کـوم څـوک هغـه تـه دزيـان رسيدو ورتـه ووايـي هغـه ورتـه دیـاد متـل پـه ويلوځـواب ورکـوي اويـاد کـس تـه ډاډ ورکوي چې زه دکړاو،ستونزو اوخطرونو څخه نه ډاريږم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نرمه غاړه توره هم نه غوڅوي
یادمتل وګړي خلکو ته دښه چارچلند دتوصیي په پاروایي یادمتل هغه وخت وګړي وایي کله چې کوم وګړی خپله تیروتنه ومني،بخښنه وغواړي مقابل کس یې بخښنه ورته کوي اودهغه دا کار ستایي.

نن پر ما، سبا پر تا
که کوم وګړی دیؤچا دکړاو اوستونزې په لیدلو خوښي څرګندوي اویاهم په ستونزه یاکړاو کې ګیرکس ته دده دکړاو ،ستونزې لکبله توهین کوي دهغه ددې چار پروړاندې په کړاو،ستونزه کې اړم کس یادمتل وایي او داڅرګندوي چې کوم کړاو یاستونزه کې چې زه نن راګیریم کیدای سي سبا ته هم ورکې اړم سي.

نه ئې څټ معلومیږي نه ئې مخ
که دکوم چا دوستي اودښمني نه څرګندیږي نن دوست سبا دښمن وي،دهغه دیاد کړن دغندولو اودهغه څخه دناخوښۍ په پار وګړي یادمتل وایي،همدارنګه یادمتل د دووه ژبو،چغلګرو،فریب کاره وګړو په اړه هم وګړي وایي اود هغوی کړنې غندي.

نن پاچا سبا ګدا
وګړي په دې باوردي اوداڅرګنده سوې ده چې مال،دولت تل پاتی نه وي،که کوم وګړی په خپلو شتوباندې ویاړ،غرورکوي دهغه وګړي دنیک پوهوي په پارخلک یادمتل وایي.

نه دې خپل بولم، مه مې خپل بوله
که دیوه وګړي سره دهغه کوم خپل اویا دوست بد وکړي،یاد وګړی دهغه دبدۍ پر وړاندې خپل عکس العمل دیاد متل په ویلوڅرګندوي اودهغه څخه دخپلې ناخوښۍ اخري حد بیانوې.

هـ

های وروستی عقله، چې لومړی وای
که دکوم وګړي څخه تیروتنه وسي او ورسته پرهغه کارپښیماني څرګنده کړې دخپلې تیروتنې دکولو دوجې خواشینی وي نو پرخپلې کړې تیروتنې باندې دپښیمانۍ دڅرګندولو په پار یادمتل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر چيرې چې ګل وي يو اغزی به ورسره مل وي

که کوم وګړی دښه خوښ خوشحاله ژوند تيرولو لپاره کوښښ کوي،ناڅاپه دهغه مخته کوم خنډ،خفګان،يا خواشني راځي،که هغه دورپيښې سوې ستونزې څخه کوم چاته شکايت وکړې،مخامخ وګړی هغه ته دياد متل په ويلو داڅرګندوي چې دخوښۍ اوښه ژوندتيرولو په لاره کې ډېره شونې ده چې کړاو ستا مخته راسي ته خپل همت دلاسه مه ورکوه اوهوډمن پاتې سه.
يادمتل هغه وخت هم وګړي وايي کله چې ديوښه وګړي مخته کوم بد وګړی ودريږي او دهغه دښوکارونو دکولو مخنيوی وکړې.

هر څه چې خام وي پخيږي انسان چې خام سو نه پخيږي

که کوم څوک درواغ وايي هغه ته وګړی يادمتل وايي اودا ورته څرګندوي چې که يوځل په دروغو ويلو مشهوره سوې بيابه دي هيڅکله هم څوک رښتيا ويل هم ونه مني،همدرنګه که کوم څوک بداخلاقي کوي دهغه دپوهوي اودبد اخلاقيوڅخه دراګرځولو لپاره وګړی ياد متل هغه ته وايي.

هر څه چې درته وايم ته خپله غوږکه شاربې

که کوم وګړی دچا خبروته غوږ نږدي اوخبرې يې نه مني:په داسي حال کې چې هغه ورته دهغه دګټې خبرې کوي،همدارنګه که يو وګړی خپل خبره باندي ټينګارکوی خو دنورو خبره نه مني اونه يې دمنلو اونه منلوځواب څرګندوي:دهغه دپوهولو په پار وګړی يادمتل وايي.

هر درد لره درمل سته

که کوم وګړی په کومه ستونزه يا کړاو کې راګيروي او ديادې ستونزې اوکړاو څخه دوتلولاره بنده او ورڅخه تيريدل يې ناشونی بولي،دهغه وګړي دياد آند دلمنځه وړلو،هغه ته د ډاډ او دهغه دهمت دلوړولو په پاروګړي هغه ته يادمتل وايي

هر غار کې لاس مه وهه هسي نه چې مار دې وخوري

که کوم وګړی ډېرو منفي اړخ درلودونکو زيان، رسوونکو يابدو کارونو کې ځان بوختوي،دهغه دپوهوي په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي اودا ورته څرګندوي چې بدکارونه کول دزيان څخه پريمانه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

و

ونې چې ميوه نيسي ډېرې به خورې

يادمتل هغو وګړوته خلک وايي کوم وګړي چې دېرمختګ لپاره هڅه کوي اوغواړي چې دځان اوټولني لپاره کوم څه داسي وکړي چې ګټور وي،کله چې ياد وګړي برياته درسيدوپه لارکې دکړاونو اوستونزوسره لاس وګريوان کيږي،دهغوی دهوډمن،کرور پاتې کيدلو په پار وګړي غواړي هغوی ته ډاډ ورکړي اوپه دې يې وپوهوي چې خپل پرمختګ ته همداسي داوام ورکړي اودستونزو،کړاونو سره مباريزه وکړي.

وخت د هر غم درمل دی

که کوم څوک غواړي يوچاته پر غم،خفګان،ستونزې اوکړاو باندي دصبرکولو توصيه وکړي هغه ورته يادمتل وايي اودا ورته څرګندوي چې داوخت به تيرسي اوته به دهرې ستونزې اوکړاو په نشتون کې ژوند وکړي صبرولره اوخپل هيلې مه وژنه.

وخت د اوبو په څير بهيږي

کله چې يؤکس دوخت ارزښت بيانوي اويا کوم چاته دبي ځايه وخت نه تيرولو وايي هغه دياد متل په ويلو مخاطب کس ته داڅرګندوي چې وخت ودريدونکی نه دی،تل روان وي،کومه شيبه چې پرتا تيره سول بياهيڅ وخت هم هغه شيبه ته نسي موندلي،هڅه وکړه چې خپل يؤه شيبه هم بي معنا،بي ګټې او بي ځايه تيره نکړې.

واده يم خبره نه يم چې په چا يم

که يؤ وګړی کوم چيرې کارکوي خودهغه کار موخه ورته څرګنده نه وي يا دهغه کار خاوند نه پيژني،که کوم څوک دهغه کار دموخې يا دهغه کار دمشر پوښتنه ترې وکړي:يادکس ورته پورته متل وايي او دخپلې ناخبری ثبوت ورته وړاندې کوي.

ټ

ټينګ عزم غرونه ماتوي

ديادمتل موخه څرګنده ده، که کوم وګړی يؤکار پيلوي او ورته زړه نازړه کيږي ياني هوډ يې کمزوری وی دهغه وګړي دهوډ دپياوړتيا اودهغه دتشوېش دکمولو په پار هغه ته وګړي يادمتل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول په يؤه ګوته ګډيږي
کوم څوک کـه ديـؤې ډلـې ديـوالي انځورکـوم چاتـه وړانـدي کـوي هغـه يـاد متـل وايي،موخه يې داوي چې هغوی خپل ترمنځ ښه يوالی لري.

ټغر هلته خرڅ کړه چې بيرته پرې کښيني
کـه کوم څـوک دهيـواد بهر وځـې او هلتـه کـارکوي هغـه تـه خلـک وايـي هيـواد مـه پريږده،کارخپل پـه هيـوادکې وکـړه ترڅـو ګټـه يـې ستا هيـواد تـه ورسيږي،تانه دي اوريدلي چې وايي: ټغرهلته خرڅ کړه چې بيرته پرکښيني.

ټوپکه! مه دي خوله سه مه دي کونه
کله چې وګړي دټوپک بدوالی وايـي اوټوپـک د ورڼو پر وړانـدې راپورتـه کول بد کړن يادوې:دټوپک دبدوالي په هکله پورته متل وايي او داځرګندوي چې کـه ټوپـک دکوم چا په لاس کې وي اود ورڼو پرووړاندې يې راپورته کړي هم پـه سترزيان کـې راګيرسو اوکه کوم څوک دټوپک شپيلی ته وربرابر سو هم زيان ورته رسيږي.

پ

مارګير،پاړوګر د ما ر د لاسه مري
که کوم وګړی دخطر،زيان څخه ډک چار سرته رسوي،که دهغه يؤ دوست غواړي هغه دياد خطرناکه کارڅخه راوګرځوي هغه ته يادمتل وايي او هغه پـه دې پوهوي چې يادکار زيان رسوونکی دی اوکيدای سي تاتـه دهمدې کارلکبلـه چې تـه ګومـان کوي چې زيان به راته ونه رسيږي زيان درته ورسيږي.

پخپله خر نه لری دبل پر آس خاندې
يؤڅوک که کم علم لري،دبل وګړي ډېر علم تـه پـه کم نظر ګوري او هغه تـه وايـي چې ستا دا ډېرعلم درلودل په ښه نه دي اوماته يې کومه ګټه نه کول چې ستاپه شان ډېرعلم وکړم،ولـې چې ډېرعلم درلـودل ښـه نـه دي،ديـاد وګـړي دپوهوي او هغـه تـه ددې ښـودلو پـه پـارچې ډېـرعلم درلـودل اړيـن اوښـه دې مخاطـب کـس يـې يادمتـل وايي.يادمتل دپښتوژبې دنورو متلونوپه شان ډېر دکارولو علتونه اوځايونه لـري چې ياده بيلګه يې دهغوڅخه يؤه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پړ خره سپور دی خر یې ورک دی
که کوم وګړی په کوم کار بوخت وي خو دهغه کار دموخې او دهغه په اړه دمعلوماتو څخه بې خبره وي،دیاد وګړي په اړه خلک یاد متل وایي اوغواړي داڅرګنده کړي چې که کوم کس یو کار کوي باید دهغه کارموخه یې څرګنده او دهغه کارپه اړه هراړخیز معلومات ورسره شتون ولري.

پړ وچه اوبازي نه کیږي
کله چې دیو چاسره شتمني نه وي خو کوم کس ورته دلوی تجارت دپیلولو توصیه کوي،مخاطب کس ورته ځوب دیاد متل په ویلو ورکوي اودا ورته څرګندوي چې زما سره شته دکومه سول چې زه وربانديي سترتجارت پیل کړم؟

پنځه ګوتې په خوله نه ننوزي
کله چې یو وګړی هرڅه دخپل ځان لپاره خوښوي، هرڅه غواړي خپله لاسته راوړي او زړه یې نه غواړي چې نور وګړي هغه څه لاسته راوړي،دهغه وګړي دپوهوي اوهغه ته ددې څرګندولو لپاره چې که کوم کس نورو ته وخت ورنکړي اوهرڅه خپل په ګټه وکاروي،یاد کار ښه کار نه دی او دخلکو زړونه ترې په یاد کار کولو ازاریږي، همدا متل ورته دهغه دپوهوي په پاروایي.

په تورو شپو کې مزل ګران وي
کله چې کوم کس دخپل پرمختګ په لار کې دستونزوسره مخ کیږي او دخپل لا وړاندې تګ څخه دراستنیدو تکل کوي،دهغه کس مخ دهغه کوم دوست نیسي او دیاد متل په ویلو ورته داڅرګندوي چې کله چې غواړو پرمختګ وکړو وړاندې لاړسو،شونې ده زموږمخته خنډونه اوکړاونه راسي،موږ باید ناهیلي نه سو زحمت وګالو،دستونزو اوخنډونو په شتون کې مخته ولاړسو.

په هر څه کې د ځان تیشه مه وهه
کله چې کوم کس هرڅه غواړي خپل په ګټه تمام کړي اویا هرځای یوازي خپل ځانته ګټه رسول ګوري نورو وګړوته دګټې رسولو لپاره کوم څه نه کوي یایې نه غواړي،هغه کس ته دهغه دیاد کار دبدښودلو دهغه دراګرځولو او دهغه دپوهوي په پار کوم څوک هغه ته یادمتل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله مې مُلا کړې ځان ته مې بلا کړې

که يؤ پوه کس خپله پوهه کوم بل کس ته وښيي، او هغه څه ورته ياد کړې کوم چې ده تـه يـاد وي،کلـه چـې هغـه کـس دخپـل دې ښـوونکي څخـه د زده کړې پـوهې پـه مرستـه دخپـل ښـوونکي پروړانـدې منفـي کـاروا خلي :ښـوونکی يـې يـاد متـل وايـي اوخپل په هغه کارخوشيني څرګندوي کوم چې ده ياد کس تـه هغـه څـه ورزده کړي وه چې ده يې پوهه درلوده.

ځ

ځان زهير کړه ، ځان امير کړه

که کوم وګړی دخپلې ستړيا او ډېر کار کولو څخـه ناخوښـي څرګندوي او ورڅخـه په شکايت وي،دياد وګړي د ډاډ،هيله مندئ او دهغـه دخواشنئ دليري کولـو پـه پـار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

ځنکدن که ګران دی د هر چا په ځان دی

کله چې يؤ وګړی هرومرو ديؤکار کولو تـه اړوي اوچـاره نـه لـري چـې هغـه کـار سرته ونه رسوي،که کوم څوک دهغه کاردسختيو په اړه کوم څه وايي يادکس خپل ځان هغه کارکولو ته اړبولي اوهرومرويې کول په ځان پوري تړلي ګڼې، دياد متل په ويلو داڅرګندوي چې زه دهغه کارڅخه هيڅ چاره نه لرم اوهرومرو به يې کوم.

ځوان په کار ښه ښکاريږی

کله چې کوم ځوان کارنه کوي،دهغه دکـار لـوري تـه درابللو پـه پـار وګړي هغـه تـه يادمتل وايي،همدارنګه دکاريګرځوان دستايني اودهغـه دتشويق پـه پـارهم يـاد متـل ويل کيږي.

ځواني نه پتيږي

که کوم ځوان سخت،شاخه کار سرته ورسوي اوخلک يې دکولو دعلت پوښتنه تـري وکـړي ،هغـه ورتـه ديـاد متـل پـه ويلوځـواب ورکـوي اوداڅرګنـدوي چـې ځـوانې دډېرکار کولو وخت دی، همدارنګه دسخت اوشاخه کـارو دکولـو پـه وخـت کـې ديـاد کارکوونکي ځوان ته،دهغه دتشويق ستاينې په پار و ګړي ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څ

دڅاڅکوڅخه سمندرجوړيږي

کله چې کوم وګړی خپل لږلږ پرمختګ ته خوښي څرګندوي اوکوم څوک ورته تعجب وکړي چې ته ولې په دومره لږمخته تګ خوښي کوی؟ يادکس دپورته متل په ويلو پوښتنه کوونکي ته څرګندوي چې لږ دوخت په تيريدو سره ډيريږي اوهيله ده چې ددې لږڅخه ډير اوډير جوړسي، يادمتل دلږګټې کولو په وخت کې هم وګړي وايي.

څه انا زړه، څه چاړه تيره

که دوه وګړي يؤ دبل سره شخړه وکړي يؤ ددوی څخه خپل ځان بي ګناه بولي هغه ته وګړي يادمتل وايي، ددې متل دويلو څخه يې موخه داوي چې ته هم بي ګناه نه يي دواړو کې ګناه ويشل سوې ده، يادمتل هغه وخت وګړي وايي کله چې تيروتنه،ګناه اوبي پروايي کې دوه لوري مساوي يا نسبتً مساوي ونډه ولري.

څه چې ته کوې ما هغه هير کړي دي

که يؤ وګړی خپل په کوم زده کار کوم بل وګړي ته پخر کوي اوخپل ځان دياد کار دزده کړې لکبله دمخاطب څخه هسک ګڼې،مخاطب دخپل ځان دکم نه راتللو اوهغه ته دمعقول ځواب دورکړې په پار ياد متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې کوم کار چې ته اوس کوې ما مخکي کړی و،ځکه زه ستا څخه په ياد کارکولو کې هسک يم.

څه چې ځانته غواړې، خلکو ته يې هم غواړه

که کوم څوک يوازي خپل ځان ته ګټه رسوي او دنورو وګړو پروا نه کوي دهغه وګړي دياد عدت دلمنځه وړلو اوهغه ته دنيکي مشورې ورکولو په پار وګړي ياد متل وايي.

څه دي کول، چې پلار او نيکه دي کول

که کوم وګړی دخپل کلتور څخه خلاف کړنې سرته رسوې،دياد کس دهغه کړونو څخه دمنعه کولو په پار کومې چې دی يې کوې وګړي هغه ته پورته متل وايي،هغه ته دا څرګندوي چې کوم کار چې ته کوي ښه اودستاينې وړکار نه دی:ځکه زموږ دکلتور سره په ټکرکې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چه بد غواړي په بدو به واوړي

که يؤکس دبدو په لټه کې وي ياني(يعني) بدو کارونو کې بوخت وي اوکوم زيان ورته ورسيږي دهغه په اړه وګړي ياد متل وايي او داڅرګندوي:کوم څه چې هغه غوښتل ورته ورسيدل.

څوک چې فيلان کوي، دروازې لوړي ايږدي

که کوم وګړی دغؤر،پلان اوښه تياري په نشتون کې کوم کار ته ملا وتړې خو په سرته رسولو کې يې ناکام سی،وګړي دهغه دپوهوي په پار ياد متل وايي او دې ته يې پام ور اړوي چې که کله هم موږ ديؤ کار دکولو هوډ کوو هغه کارته بايد غوره پلان ولرو،پوره تياری ورته ونيسو او ورسته يې سرته ورسوو.

چ

چاړه څوک په هډوکو نه ږدي

که کوم وګړی ديؤ توکي درانيولو،پيرلو وس نه لري خو دهغه خپلوان ورته وايي چې هغه توکی هتمن وپيره،مخاطب يې ځوب ورکوي چې زه دومره پيسي نه لرم چې هغه وپيرم اوس خو دهغه توکي لپاره خپل داړتيا وړتوکي نشم پلورلی،يا پور خونشم کولی چې هغه وپيرم،د خپل خبرې دښه څرګنديدا او درندوالي په پار وړانديز کوونکي ته ياد متل وايي.

چرسي زوی، نه زوی

يادمتل زموږ په ټولنه کې دنشيي توکو ناوړوالی څرګندوی.هغه والدين چې اولادونه يې په نشه روږدي وي دهغوی آند دخپلو اولادونو په اړه څرګندوي.
که ديوچا چرسي،نشيي زوی کوم بديا داسی يو کاروکړي چې دده په ياد کارسره يې دوالدينو زړه ازار سی والدين يې دزړه د درده ياد متل وايي اوخپل خفګان څرګندوي.

چه ترخه ئې خوړلي نه وي د خوږو په خوند څه پوهيږي

که کوم وګړی ديوکار په دوام کې دستونزې سره مخ کيږي دهغه دخفګان اوخواشينۍ دکمولو په پار وګړي ياد متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې که ته په يادکار کې دستونزو په شتون کې بيا هم بريالی سوي ته به دخپلې بريا لاډېر خوند وڅکي.

چې زوی ونه ژاړي مور ورته شيدې نه ورکوي

دياد متل موخه داده چې که موږ کوم څه ونه غواړو هغه موږ ته نه رارسيږي که غوړو کوم څه لاسته راوړ دهغه دلاسته راوړلو لپاره به هڅه کوو، زيار به باسو ترڅو هغه لاسته راوړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه ډېر غړیږی ډېر غلطیږی
که کوم څوک بې ګټې اوډېرې خبرې کوي هغه ته ددې ویلو په پار چې ډېرې بې ګټې خبرې کول ګټه نه لري اوکله چې کوم کس ډېرې خبرې کوي دخپلوخبرو په ناسموالي نه سي پوهيدلای او هرڅه ښه يابد ورڅخه ويل کيږي.

چې غل نه تښتي، مل دي وتښتي
که کوم وګړی ديو چا سره بدکوي او دخپلو بدو کړنو څخه لاس نه اخلي،کوم کس چې ورسره بدکيږي که هغه کوم چا ته دهغه بد وګړي دبدو کړنو شکايت وکړي مخاطب يې ځواب کې هغه ته ياد متل وايي اوهغه ته داتوصيه کوي چې هغه خوهسي هم بد دی ته ورسره ځان مه اخته کوه ځان يې دبدو څخه خوندي کړه پر وړاندې يې دورته کار څخه کارمه اخله.

چې مرغه غوندي رپيږي، تر نصيب به نه تيريږي
که کوم وګړی په کوم کارکې ډېر زيار باسي خو اخر ورته څه لږګټه په لاس ورسي،هغه وګړي چې ډېره ستړيايي وړي وي دخپل خفګان اوما يوسئ کوم چاته وايي،مخاطب کس يې دهغه دخوشينی اوخفګان دليري کولو او هغه ته ددې ښوولو په پارچې موږته هغه څه رارسيږي کوم چې موږ ته ليکل سوي وي،هغه ته ياد متل وايي.

چې ئې ياد کړي په وړکتوب، هېر به يې نکړي په زوړ توب
يادمتل دوړکوتوب،ماشومتوب دزده کړي دارزښت څخه يادونه کوي اوداڅرګندوي چې دوړکتوب زده کړه څومره اړينه ده.

چې بد ګرځي بد به پرځي
ياد متل دهغو وګړو په اړه خلک وايي: کوم وګړي چې ناسم اود زيان څخه په ډکو کارونو کې برخه اخلي کله چې هغوی دکومې ستونزې يا خنډ سره مخ سي دهغو په اړه وګړي ياد متل وايي اوداڅراګندوي چې هغوی ځکه په ستونزه کې راګيرسول ځکه چې هغوی خپله خپل ځان ته دستونزو جوړولو هڅه کول.

چې يو لور يې تر ملا وي، نه ځيني رغيږي
ياد متل دا څرګندوی چې دوګړو سره مرسته بايد دهغوی پياوړتيا،واک،قدرت،اوشتمنی ته په کتو ونه سئ بلکې مرسته بايد دهرچا سره وسي،هغه که بيا د مرسته کوونکي سره دځوابيه مرستې توان ولري اويايې وه نه لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيرې چې لمر نه راځي هلته ډاکتر راځي
يادمتل دلمرګټې څرګندوي ددې متل موخه داده چې داستوګنې ځايونه بايد داسي ورغول سي چې دلمروړانګې ورته ورسيږي ځکه دلمر وړانګوته دانسان بدن اړتيالري.

چې په ډکه کاسه موږ نسوي په څټلو ئې نه مړيږي
يادمتل دهغو وګړو دپوهوي په پار ويل کيږي کوم چې په عامه لحجه وږي خلک وي اوتل په دې هڅه کې وي چې در نورو وګړو ډېرڅه لاسته راوړي.

چيرې چې زړه ځي هلته پښې ځي
که کوم وګړی خپل يؤملګري ته کوم ځای ته دهغه سره دتلو ووايي اوهغه ورته نټه وکړي،همداسي که کوم وګړي چا ته ووايي چې ولې فلان ځای ته نه ځي هغه ورته ځواب په ياد متل سره ورکوي او داڅرګندوي چې هلته تګ ورته خواشينوونکی دی.

چې خان يې په ياران يې، که ياران درسره نه وي تورې خاورې د بيابان يې
که کوم وګړی غواړي يؤ چاته دا وښيې چې دهغه په خواکې دهغه سره همکاره وګړي څومره ارزښت لري هغه ته ياد متل وايي.

ډ

ډار د مرګي ورور دی
که کوم وګړی په هرکار او دهر بنده څخه پرناحقه ډارکوي،دهغه دويرې دکمولو اوهغه ته ددې ښوولو په پار چې هرکار کې ډارکول دانسان ژوند دکړاونو،ستونزو څخه پريمانه کوي،هغه ته ياد متل وايي اوهغه ته داڅرګندوي چې ډار کول دانسان لپاره داسي بيلګه لري لکه مړينه څوک چې وډار سو ژونديې دمړي په شان سو.
ډېره چې پر خپل ځای پرته وي، سنګينه،درنه وي
کله چې کوم وګړی په بي ګټې،بدو،او دنورو خلکوپه هغو کارونو کې ځان ګډوي چې دده ګډون ته پکښي اړتيا نه وي،دهغه کس دنيک پوهوي په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

ډوډۍ به خپله خوري سترګې به د نورو دربانډې سرې وي
که کوم چا سره يؤ وګړی يا وګړي بيله دې چې هغه دهغوی په کارونو کې لاس وهنه کوي هغوی ورسره کينه،رخه،بغض کوي،ياد کس دهغوی ديـاد کارڅخه خواشنی کيږي او دخپل دناخوښی،خفګان اوګيلې دڅرګندولو په پار ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ که دبل ده، نس خو دي خپل دی

کله چې کوم وګړی دنورو وګړو دمال مصرفولو کې تیری کوي یانې که ده ته کوم څوک دهغه په مال کې لږ برخه ورکړي خودی یې ډېره برخه ترینه واخلي دهغه دیاد کار دغندولو او دیاد کار څخه دهغه دراګرځولو په پار وګړي یاد متل وایي.

ډیوه چې په سر اور بل کړي نو تول کور رڼا کړي

که کوم څوک یؤچاته دکوم ستونزمن کار دکولو ووایي یعنې(یانې) دکوم داسي کار چې په هغه کار سره دهغه تولنې یا ډېرو وګړو ته ګټه رسیږي،که هغه کس دیاد کار دکولو څخه دهغه کارپه دوام کې دستونزو اوکړاونو څخه یادونه وکړي او وغواړي یادکار ونکړي،یادکس ته دقناعت ورکولو اوهغه په دې پوهولو لپاره چې ګواکي یاد کار ته یؤڅوک نه یؤڅوک خوبه غاړه ږدي اودستونزو په شتون کې به یې کوي،ولي چې که ډیوه ځان سوځي خوخپل خوا وشا ته رڼا خوروي نو د ډیوې په شان به کوم څوک خپل ځان په خطرکې اچوي اوخپل شاوخواته به رڼا خوروي یاد متل وایي. یادمتل وګړي دخطر په شتون کې تولنې ته په خدمت کولو مجبوره کوي.

ړ

ړانده ډیوه څه کوي

که کوم وګړي ته کوم څه په هیڅ صورت کې ګټه نه کوي خو دی یې بیا هم غوښتنه کوي هغه ته وګړي یادمتل وایي.

ړانده یو ځل امسا ورکوي

کله چې کوم څوک دیؤ توکي ډېره اړتیا لري خو دهغه توکي دلاسته راوړلو یوفرصت دلاس ورکوي،کله چې بیا ورته فرصت،موقه په لاس ورځي نوبیله دې چې دلاسته راوړ لوفرصت بیا دلاسه ورکړي هغه څه لاس ته راوړي،دهغه وګړي څخه که کوم څوک پوښتنه وکړي چې څنګه دې دا ځل فرصت دلاسه ورنکړ اوهغه څه دې لاسته راوړل کوم چې تاغوښتل،یاد کس د یاد متل په ویلو پوښتنه کوونکي ته ځواب ورکوي.

ړومبی د وروستي پل دی

که کوم څوک دیؤه کار پیل ته زړه نه ښه کوي هغه وګړي ته دهغه یؤ خواخوږی یاد متل وایي اوداورته څرګندوي چې که دکوم کار پیل ونه سي اوکوم څوک ورته زړه نازړه سي نوهیڅ وخت به هغه کار ونسي کړای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړوند رڼا نه پېژني

که کوم وګړي باندي دپند خبرې،نصحت اثرنه کوي، کله چې لارښوونکی دخپل زيارڅخه ناهيلی سی اوکوم چاته دهغه څخه شکايت وکړي،مخاطب کس ورته ځواب په ياد متل ورکوی اودا ورته څرګندوي چې هغه ستا دخبرو په ارزښت نه پوهيږي،هغه ښه نه پيژني ځکه خو ورباندي ستا نصحت ژراغيزه نه کوي ته کوښښ وکړه اوناهيلی کيږه مه.

ړوند له خدايه (ج) څه غواړي، دوې سترګې

که کوم چاته يوڅوک دهغه دخوښې وړتوکي دورکړي ووايي اودهغه څخه وپوښتي چې آيا ته داتوکی غواړي ـ مخامخ وګړی ورته ځواب په ياد متل سره ورکوي اوخپله ډېره ليولتيا څرګندوي.

ړ

ړغ د ملا آمين د کلي

يادمتل داخبره څرګندوي چې دپوهانو،عالمانو،مخورو،نيکو اوښو مشرانو نيکه اوښه خبره،امر بايد ومنل سي.کله چې کوم مشر په نيک،ښه کار سره وګړي امرکوي که ياد مشرغواړي دوګړو آند معلوم کړي چې دده سره په يوه خوله دي ياني امريې مني: دوګړو دمنځ څخه کوم څوک دياد متل په ويلوهغه ته دا ډاډ ورکوي چې دهغه خبره،امريې قبول دی اوعمل به پرې وکړي.

ژ

ژبه ئې د بياتي (دقيچې،غچې) غوندې چلېږي

که کوم وګړی ډېرې خبرې کوي،که دهغه په خبروکې بلاغت،اوفصاحت وي،ښې اوګټورې خبرې کوي،وګړي دهغه دستاينې په پار ياد متل وايي اوکه چيرې ديوکس په خبروکې فصاحت اوبلاغت نه وي بې ګټې اوبې معنا خبرې کوي وګړي دهغه دغندنې په پار ياد متل وايي.

ژبه اوږده، لاسونه لنډ

که کوم وګړی کار لږ خوخبرې ډېرې کوي هغه و ډېر کار،خپل په خبرو عمل کولو او دبې ګټې خبرو نه کولو ته درابللو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

ژبه په (۳۲) غاښو کې ده

که کوم وګړی ناسمه خبره وکړي اوبيا وايي چې زما څخه په تيروتنې کې ياده خبره وسوه هغه ته کوم وګړی وايې څنګه دي ياده خبره وکړه ژبه خوپه (32)غاښونوکې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه که کوم څوک وايي چې زما ژبه زما په اختيار(خوښه)کې نه ده ځکه راڅخه ناسمې اوبې ګټې خبرې کيږي،هغه کس ته کوم وګړی ياد متل وايي اوتعجب کوي چې څنګه ستا ژبه ستا په اختيارکې نه ده ژبه خو د(32)غاښونو په منځ کې ده. ديادونې وړيې بولم چې دپښتو متلونه په بيلا بيلو وختونوکې دځينو وييونو په ورزياتيدو اودځينو وييونو دکميدو په ډول هم ويل کيږي چې ياد کار د وګړو دلحجو،دخبرو د ډول اوپيښو ته په کتو دمتل ويؤنکو دخوا صورت نيسي.

ژبه تانده لښته ده

دياد متل څخه دوه مطلبه اخيستل کيږي لومړی:ژبه دلندې،تاندې لښتې په شان انسان خوړوي.دوهم:ژبه دلندې،تاندې لښتې په شان هرې خواته کړيږي يعنې هرډول خبرې چې کوم وګړی وغواړي پرې کولی يې سې،ښې يا بدې.

ژبه د عقل تله ده

يادمتل داڅرګندوي چې موږ دځينو وګړو دپوهې،ښه والي اوبدوالي اندازه دهغوی دژبې،يعنې دخبرو له لارې مالومولی سو.

ژر يې را ملا که، کډې مو باريږي

که يؤ وګړی دخپل يؤکار دژر سرته رسول غوښتنه دکاسب څخه کوي،په داسې حال کې چې دهغه کار سرته رسول مدو ته اړتيا لري،کاسب هغه ته وايي ياد کار مدو ته اړتيا لري ژر سرته نه رسيږي ستا دهم هم هغه کيسه ده چې وايي: ژر يې را ملا که، کډې مو باريږي.

ژوندۍ ژبه ژوندی قوم

ياد متل ددوموخولپاره ويل کيږي لومړی موخه داده چې دکومو وګړو ژبه چې دخپل حق دغوښتلو په پار پورته کيږي هغه قامونه ويښ اوبيداره دي،که کوم قامونه دخپلو حقه حقونو دفاع نه کوي هغه قامونه بيده،مړه قامونه دي او هيڅکله به هم پرمختګ ونه کړي.دويم:کوم قَامونه چې خپله ژبه هېره کړې هغه قامونه نړۍ وال هېرکړې اولمنځه ولاړسي*موږبايد خپله خوږه ژبه پښتو هيڅ وخت هېره نه کړو: وي ليکو وي وايو اونور وګړي يې زده کولوته اړباسو ياني پرمختګ ورته ورکړو.

ښ

ښار نا پرسان(بې پوښتنې) دی

کله چې کوم څوک يؤچيرې بې عدالتي،ظلم اوبې انصافي ويني:يادمتل وايي.

ښځه د تن جامه ده

يادمتل دښځو د درناوی په پارويل کيږي،ددې متل موخه داده چې ښځه دنرو دعزت ساتونکې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خوی د زړونو ښکار کوي

یاد متل داځرګندوي چې په ښه چارچلند،ښه خوی،اوښو اخلاقو دنورو وګړو زړونه لاسته راوړل کیږي او هغوی خپلیږي.

ښه مه کوه بد به نه در رسېږي

که کوم وګړی دیؤ چا سره ښه وکړي اوبرعکس هغه یې پرووړاندي بد وکړي،ښه کوونکی کس دخپل مایوسئ دڅرګندولو په پار یاد متل وایي.

ښار په خوږه خوله خوړای سی نه په لنډئ توره

که کوم وګړی دښو خبرو اوښه چار چلند پرځای دوګړو پرووړاندې دبد چار چلند او زور زیاتي څخه کار اخلي دیاد کس دپوهوي او هغه ونیکو خبرو اوښه چارچلند ته درابللو په پار وګړي هغه ته یاد متل وایي.

ک

کوږ بار تر منزله نه رسیږي

که کوم څوک بدکارونه کوي یا يي دکوم کار پیل په ناسمه طریقه سره کړی وي،هغه کس ته وګړي یاد متل وايي اودا ورته څرګندوي چې کوم کار که بد وي یا یې په بده،ناسمه طریقه سره بنسټ ایښودل سوی وي څوک یې په بریالیتوب سرته نسي رسولی.

کار آسان دی خو پیل یې ګران دی

که دکوم کار پیل ته یؤ وګړی ورخطا او اندیښمن وي: دهغه داندیښني دپای ته رسولو په پار وګړی هغه ته د ډاډ په پار یاد متل وايي، همداسي خپله کارکونکی هم ځینې وخت دکار دکولو دهوډ د لاپیاوړتیا اوځانته د ډاډ ورکولو په پار یاد متل وایې.

کار تمام نلري

که کوم وګړی په کار باندي بوخت وي اویؤکس ورڅخه غوښتنه وکړي چې راځه استراحت وکړه،یاراځه چکر ووهو،مقابل کس که هغه ته دخپل ناخلاصیت ووایي، غوښتنه کونکی کس یاد متل وایي.همدارنګه که کوم څوک دډېر کار دکولو څخه شکایت وکړي او دنه خلاصیدو یي ووایي وګړي دهغه کس دپوهوي په پار یاد متل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار د ژوند مالګه ده

کوم وګړي چې کار نه کوي هغوی نور وګړي دکار کولو ته دياد متل په ويلو رابولي.

کار محکمه، زړه بيغمه

که کوم څوک يؤ کار يوازي دغاړې اړوي اوپه ښه ډول يې سرته نه رسوي،وګړي هغه ته ياد متل وايي اودا ورته څرګندوي چې ښه کار وکړه ترڅو ډاډه سي اوبيا کړي کار ته د دويم ځل لپاره اړنسې.

کارګه د زرکې تګ کاوۀ خپل يې هېر سو

که کوم څوک دکوم چا بي ګټې اوناکاره تقليد کوي دهغه دپوهوي او دياد کار څخه دراګرځولو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

کتابونه دريابونه دي

دياد متل موخه اومعنا څرګنده ده،په کتابونو کې هرڅه سته،ياني(يعني) په کتابونو کې دهرې ستونزې حل اودهرې پوښتنې ځواب شتون لري.

کسب زده کړه په تاخچه کي يې کښېږده

کله چې کوم وګړی بهانه کوي چې زه دفلان کسب زده کړې ته اړتيا نه لرم او يا فلان کسب زما سره نه وايي؛دهغه وګړي دپوهوي په پار هغه ته نور وګړي ياد متل وايي.

کفر که له کعبې راولاړ سي مسلماني به چيرې پاته سي

که يؤ نيکوکار،مخور اوښه وګړی دبدو اوناوړه کارونو کولو ته زړه ښه کړي،دهغه وګړي دياد کارڅخه دراګر ځولو اوپه دې پوهولو په پار چې که ته چيرې ياد بدکړن وکړي نو ډېر نور وګړي به هم ستا تقليد وکړي هغه ته ياد متل وايي.

که ته کړې سمې چاري تا به څوک باسي د لارې

ياد متل وګړو ته داڅرګندوي چې ډېر وخت که کوم څوک نيک اوښه کارونه کوي هغه ته به نور وګړي بد نه رسوي،همدارنګه که څوک بدکارونه کوي هغه ته به نور وګړي هم بد رسوي اوبرعکس ښه به نه ورسره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که هر څو هو ښيار يې نادان پو ښته

ياد متل دمشورې کولو د ارزښت په هکله دخلکو ترمنځ ويل کيږي،که کوم چا په خپل يؤ کار کې زيان ليدلی وی په داسي حال کې چې دهغه دپيل په وخت کې يې دکوم چاسره مشوره نه وي کړي دهغه وګړي دپوهوي اوپه راتلونکي وخت کې ومشورې کولو ته دتشويق په پار وګړي ياد متل وايي.

کور په ښځه هم وران دی هم ودان

د ياد متل موخه داده چې که ښځه په اسلامي اوپښتني اخلاقو پوره وه:کورپرې ودان اوابادی اوکه چيرې ښځه په اسلامي اوپښتني اخلاقو سمباله نه وه :کور پرې ويران اوبر باد دی.
ديادمتل موخه دنار ينو په هکله هم همدا ډول ده.

کوچنی چې ونه ژاړي مور يې شيدې نه ورکوي

دياد متل موخه داده:که مور‌په خپله کوم څه ونه غوړو هغه څه مور ته په خپله په لاس نه راځي يانې که دکوم څه دلاسته راوړلو هڅه ونکړو نوهيڅ وخت به يې لاسته رانه وړو.

که پورته ګورم پاڼ دی که کښته ګورم پړانګ دی

که کوم وګړی د دوو پريکړو،دوو ستونزو يا داسي يو څه کې چې دی يې دکولو اونه کولو پريکړه نسي کولی اوپه دوړو حالتوکې دزيان رسيدو وېره وي په پريکړه کولو کې ګيرپاته سی:ياد کس دخپلې خواشينی اوخفګان دڅرګندولو په پار ياد متل وايي.

ګ

ګاوميښنه دګل په بوی څه پو هيږي

که کوم وګړی کوم مادي يا معنوي امتياز يا مقام نه لري خو دنورو وګړو په مقام،امتياز ملنډې وهې اوهغوی دهم هغه مقام يا امتياز لکبله تحقيروي دهمدې وګړي دپوهوي اوهغه ته دهغه دمقام دښودلو په پاروګړي ياد متل وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټه بی ستړيا نه کيږي

که کوم څوک دکوم کار په کولوکې ډېر ستړی سی اوخپل دستړيا يادونه کوي،دياد وکړي دخفګان ليري کولو او هغه ته ددې ښوولو په پارچې بي زحمته رحت نسته وکړي هغه ته ياد متل وايي اودهغه دستړيا اوخفګان په ليري کولو کې دهغه سره مرسته کوي.

ګل بي اغزيه نه وي

که کوم داسي وکړي سره چې د ډېرو ښو عدتونو،خويونو درلودونکی وی،په څنګه کې ورسره يو بدعدت،ياخوی هم لري، دهغه په اړه وګړي ياد متل وايي اوموخه يې داوي چې هغه بايد دهغه په يوه بدعدت بد ونه پيژندل سي.

ګل سي خو عمر دې د ګل مه سه

که کوم وګړی غواړي يوچاته نيکه او د ادبي ښکلا څخه پريمانه يوه خبره وکړي هغه ته ياد متل وايي.

ګل له ګله رنګ اخلي

ياد متل داڅرګندوي چې اوسي په خوی به دهغوسي،که کوم وګړی بد کارونه کوي دهغه ملګري هم کيدای سي بد کارونه وکړي،همدارنګه که کوم وګړی ښه،نيک کارونه کوي کيدای سي دهغه سره اوسيدونکي هم نيک اوښه کارونه وکړي.موږ.بايد دزده کړې کولو دځای اوهغه وګړو په ټاکنه کي چي موږ ورسره هستيږو غورواوښه پام وکړو.

ګمان د ايمان زيان دی

کله چې کوم څوک بي ځايه شک،ګومان کوونکی وی،هغه کس دګومان څخه دراګرځولو او هغه ته دګومان دبدی دڅرګندولو په پار وګړي هغه ته ياد متل وايي.

ګوړه ګوړه وايه خوله به دې خوږه وي/سي

که کوم څوک ديو داسي څه په اړه چې ورسره شتون نه لري،لاس کې يې نه وي دشتون اولاسته راوړلو هيله يې کوي،هغه کس ته وګړي ياد متل وايي اوموخه يې داوي چې ته هيله مند او هڅه کونکی اوسه ته به هغه څه لاس ته راوړي کوم څه چې ته يې دلاسته راوړلو هيله لري.

ګوښه، د خدای ښه

که کوم وګړی دځينو خلکوڅخه ليريوالی اختيار کړي،که دهغه څخه کوم څوک ددې بيلوالي علت وپوښتي ياد کس ورته ځواب کي پورته متل وايي او داڅرګندوي چې دهغوی څخه ليروالی يې په خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګیله له یاره ده نه له اغیاره
که دکوم چا سره دوست یاخپل اوکوم بل داسي څوک چي یاد کس ورسره دوستي،خپلوي نه لري بد وکړي یاد کس دنابلده،اغیار کس دبد کولو څخه دومره رنځ نه وړي لکه څومره چي دخپل دوست یا خپل دبد کولو څخه رنځ وړي اوخوشینی کیږی،که کوم څوک ترې دعلت پوښتنه وکړي:یاد کس ورته دپورته متل په ویلو ځواب ورکوي،همدارنګه که کوم چا باندي دهغه دکوم خپل په مرسته دهغه کس مخالفه،اغیار ظلم،پرحقوقو تیری وکړي:یاد کس پورته متل دخپل خفګان دڅرګندولو په پار وایي.

ي

یا به نه وي،یا به نه سره زامن وي
که کوم وګړی داسي یو کار پیلوي چي دزیان اوګټي په اړه یې ورسره معلومات نه وي،که چیرې کوم وګړی دهغه دزیان په هکله ورته ووایي یا دهغه څخه دهغه کار دزیان اوګټي په اړه وپوښتي:
کارپیلونکی وګړی ورته ځواب کې یاد متل وایي.

یا خپله ښه سه، یا د ښو، خلکو پر پله سه
دیاد متل موخه څرګنده ده:یو وګړي ته چي بد کوی یا دبدو پلوي کوي که کوم څوک نصحت یا ښه خبرکوي :هغه ته یاد متل وایي او داڅرګندوي چي یا خوخپل ښه کارونه کوه یا دښوکارو کوونکو،ښو وګړو مخالفت مه کوه اودهغوی لاره باندي که کیدای سي مزل وکړه.

یا نر هو سه، یا نر یا
که کوم وګړی خبره پای ته نه رسوي:دکوم کار دکولو په هکله که دده خوښه یا ناخوښي وپوښتل سي دی ورته دهو اونه ځواب نه ورکوي،یعني خپله خوښه اوناخوښي نه وایي خبرې ته کجونه،پیچونه ورکوي هغه وګړي ته خلک یاد متل وایي.یاد متل دکارونې په وخت کې دبیلا بیلو علتونو اوځایونو لکبله دپښتو ژبې دنورومتلو په شان بدلون کوي:دوییونو(کلمو) کمښت اودېرښت پکښي راځي.

یوه یې نه دوې کیږي
که کوم څوک دهغه چا په اړه چي څه موده یې دکار،اقتصادي اوټولنیزحالت په هکله معلومات نه درلودل،دکوم چا څخه دهغه دټولنیز حالت اود ژوندانه دچارو په اړه پوښتنه وکړي،که چیرې دهغه کس حالت ښه نه وي مخاطب یې ځواب په یادمتل سره ورکوي اوهغه ته دهغه دبدحالت انځور وړاندې کوي.
که کوم څوک غواړي یوبل تن دبدۍ اوناروا کړنودکولوڅخه راوګرځوي خو مخامخ کس یې خبره اونیکه مشوره نه مني:یادکس ورته دخپلې خبرې دثابتولواودهغه دیوډول ډارپه پارپورته یادسوی متل وایي اوخپلې خبرې ته یوکروړدلیل موندې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سرچنې چې په دې کتاب کې ورځخه ګټه اخيستل سوې ده.
دپښتومتلونه:دپښتو ژبې دبيلا بيلوکتابونو،دمتلونود بيلا بيلوافليکيشنو اوزموږپه سيمه کې دبيلابيلوګړو څخه اوريدل سوي اورا اخستل سوي دي.
پرمتلونوځيرنه دهغوی دويلو دځايونو اودويلو دعلتونو په اړه يې سپړنه اوشننه زما (محمودحميدزی) ده اودکومې سرچېنې څخه مې ګټه نه ده اخيستي!
ستاسو ددعا په هيله؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دليکوال لنډه پېژندنه!

محمودحميدزی په انګرېزي(MahmoodHamidzai) دخيرالله زوی،دحاجي محمداقبال لمسی او په خټه اڅکزی دئ . نوموړی د 1374ليږديز لمريز کال دثور دمياشتې په څلورمه نېټه چي د 1995زيږديز کال دافريل دمياشتې 24نيټې سرسمون خوري دکندهار ولايت دژړی ولسوالي په سنګحصار کلي کي زيږيدلی دئ. حميدزي ديني زده کړې دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنی ښوونځی یې په سنګحصار لېسه، منځنی ښوونځی یې په قاضي عبدالمجيد منځنی ښوونځی کي لوستی او په کال 1396ليږديز لمريزکال کي دژړی ولسوالی داسعدسوري لېسې څخه فارغ اودمکتب دوره یې پای ته رسولې ده.

حميدزي:نيمه عالي زده کړې د ډاکټر مامون طاهري روغتيا علومو انستيتوت دنرسنګ په څانګه کي کړي او دياد انستيتوت څخه په کال 1399ليږديز لمريز کال کي دپنځلسم پاس په سويه فارغ دئ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library